

YENİ ÇAĞ

R. Urbany: Enternasyonalizm hareketimizin gücüdür

E. Krenz: Sosyalist devlet ve toplumsal süreçler

T. Oyzerman: Marksizm'in felsefesinin gelişmesinde Engels'in rolü

- Bilimsel-teknik işbirliği, sosyalist bütünleşmeyi geliştirmenin anahtarıdır
- Leninci devrimci taktiklerin canlılığı

M. Azad, K. Habib: Savaş alevleri sönmüyor

D. Norouzi: Allah adına zulüm

N. E. Balaram: Hindistan Komünist Partisi 60 yaşında

Özel sayfalar

- TKP Merkez Komitesi'nin bildirisi
- TKP Merkez Komitesi'nin çağrısı
- Sol Birlik'in bildirisi

12

Aralık
1985

B A R I Ş - V E S O S Y A L İ Z M S O R U N L A R I

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Rene Urbany	
Enternasyonalizm hareketimizin gücüdür	3
Egon Krenz	
Sosyalist devlet ve toplumsal süreçler	15
Teodor	
Marksizm'in felsefesinin gelişmesinde Engels'in rolü	26
• Bilimsel-teknik işbirliği, sosyalist bütünleşmeyi geliştirmenin anahtarıdır.	38
• Leninci devrimci taktiklerin canlılığı	58
Mahmud Azad, Kadim Habib	
Savaş alevleri sönmüyor	70
Daud Norouzi	
Allah adına zulüm	76
N. E. Balaram	
Hindistan Komünist Partisi 60 yaşında	79
	1

ÖZEL SAYFALAR

• TKP Merkez Komitesi'nin bildirisi	84
• TKP Merkez Komitesi'nin çağrısı	85
• Sol Birlik'in bildirisi	86
• «Yeni Çağ» dergisinin 1985 yılındaki 12 sayısında yayınlanan yazılar	90

«BARIŞ VE SOSYALİZM SORUNLARI» – «YENİ ÇAĞ» dergisinin Yazı

Kurulu ve Yazı Konseyi'nde aşağıdaki ülkeler komünist ve işçi partilerinin temsilcileri bulunmaktadır: ABD, Arjantin, Avusturya, Belçika, Bolivya, Brezilya, Bulgaristan, Büyük Britanya, Cezayir, Çekoslovakya, Danimarka, Demokratik Alman Cumhuriyeti, Ekvador, Endonezya, Federal Almanya Cumhuriyeti, Filipinler, Filistin, Finlandiya, Fransa, Guatemala, Guyana, Güney Afrika Cumhuriyeti, Hindistan, Honduras, Irak, İran, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, Jamayka, Japonya, Kanada, Kıbrıs, Kolombiya, Kosta-Rika, Küba, Lübnan, Lüksemburg, Macaristan, Meksika, Mısır, Moğolistan, Panama, Paraguay, Peru, Polonya, Portekiz, Romanya, Salvador, Senegal, Sovyetler Birliği, Sri Lanka, Sudan, Suriye, Şili, Türkiye, Uruguay, Ürdün, Venezuela, Vietnam, Yunanistan.

SON REDAKSİYON TARİHİ: 30 Ekim 1985

YAZIŞMA	BOX 16367	Stredisko pro rozsirovani tisku –
ADRESLERİMİZ:	S 10327	Yeni Çağ
	Stockholm	Czechoslovakia
	ISVEÇ	Praha 6, Thakurova 3

Enternasyonalizm hareketimizin gücüdür

Rene Urbany

Lüksemburg Komünist Partisi (LKP) Başkanı

Dünyamız giderek daralıyor. Toplumsal yaşamın evrensel nitelik alan enternasyonalleşmesi, ülkeleri ve halkları birbirine daha da yakınlaştırıyor, insanlığın yaşamını dolduran sosyal süreç ve olaylar arasında karşılıklı bağımlılığı artırıyor. Önceleri bölgesel sayılan birçok sorun, şimdi enternasyonalleşmenin etkisiyle, evrensel soruna dönüşmüş bulunuyor. Yeryüzünde tüm insanları yakından ilgilendiren savaş ve barış sorunu böylesi evrensel sorunların başında geliyor.

Dünyamız daraldı, ama rahatlamadı. Enternasyonalleşme, dünya gelişmesindeki birlik eğilimlerini teşvik ederken, aynı zamanda çağımıza özgü toplumsal çelişkileri, yani sosyalizm ile kapitalizm, emek ile sermaye, uluslararası finans oligarşisi ile gelişmekte olan ülkeler arasında, emperyalizmin en saldırgan çevrelerinin hedefleri ile tüm insanlığın çıkarları arasında çelişkileri keskinleştiriyor. Lüksemburg'ta, toprak ve nüfus bakımından bu küçük, ama ekonomik, politik ve askeri bakımdan bölgesel ve evrensel ilişkiler sistemine sıkıca bağlanmış olan bu ülkede bizler, bu global çelişkilerin etkisini belki herkesten daha çok hissediyoruz. Bizim deneyimimiz şu gerçeği kanıtıyor: İlerici güçler ile gerici güçler arasında uluslararası alanda süregiden mücadelenin dışında hiç kimse kalamaz ve her ülkedeki sınıf savaşlarının olanakları ve perspektifleri de önemli ölçüde buna bağlıdır. Komünistler, bu koşulları dikkate alarak kendi politikalarını nasıl oluşturmalı ve bu politikada ulusal olanla uluslararası olanı nasıl birleştirmeli? Komünistler uluslararası dayanışmaya, her şeyden önce barış için savaşımındaki dayanışmaya, bunun gelişmesindeki sınıfsal ve genel demokratik faktörlerin oranısına nasıl bir etki yapıyorlar?

İŞÇİ SINIFININ YARATICILIĞI

Biz, bu sorunları çözüme kavuşturmanın en doğru yolunu proleter enternasyonalizminde görüyoruz. Neden?

Çünkü, komünist hareket enternasyonalizm dışında asla düşünülemez ve enternasyonalizm de komünist hareketin sosyal özünden ayrılmaz. K. Marks ve F. Engels «Komünist Partisi Manifestosu»nda, komünistleri öteki proleter partilerden ayırdeden özelliğin «değişik uluslardan proleterlerin savaşımında, onların hangi ulustan olduğuna bakmaksızın, tüm proletaryanın ortak çıkarlarını öne çıkarmaları ve savunmaları . . .»⁽¹⁾ olduğunu vurgulamışlardır.

Proleter enternasyonalizmi, emekçilerin uluslararası dayanışması temelinde doğan, büyüyen ve gelişmeye devam eden komünist hareketin gelişmesinin hem vazgeçilmez koşuludur hem de onun bir sonucudur. Komünist hareket bizim ülkemizde de böyle bir temel üzerinde doğdu. 1921 Ocağında bir grup enternasyonalist Sosyalist Partisi'nden ayrıldı ve Üçüncü Enternasyonal'e katıldıklarını ilan ederek Komünist Partisi'ni kurdu.

Proleter enternasyonalizmi bizim için tükenmez devrimci düşünce ve devrimci eylem kaynağı olmuş ve öyle de kalmaktadır. Proleter enternasyonalizmi doğru politik yönelim sağlamakta, gerek iç, gerekse uluslararası sorunlara doğru yaklaşımların bulunmasına yardım etmektedir. Ardıcıl enternasyonalizm, dayanışma ve birlik olmasıydı, komünist hareket bugün çağımızın böylesi etkinli politik gücü durumuna, dünya devrimci sürecinin çözümleyici faktörü durumuna gelebilir miydi?

Proletarya ile burjuvazinin sınıfsal çıkarlarının genel dünya ilişkileri düzeyinde çatışmasının tarihsel kaçınılmazlığını gözönünde bulunduran Marksizm klasikleri, sömürücüler üzerinde zafer elde edebilmek için, işçi sınıfının politik partilerinin dikkatini sürekli olarak proleter enternasyonalizminin her bakımdan güçlendirilmesi gerekliliği üzerine çekmişlerdi. Örneğin, V. İ. Lenin, 19. yüzyılın sonlarında şunları yazmıştır: «Sermayenin egemenliği uluslararasıdır. Bu nedenledir ki, tüm ilkelerin işçilerinin kurtuluş uğrunda savaşıları, ancak uluslararası sermayeye karşı tüm işçiler birlikte savaşırlarsa başarılı olabilir.»⁽²⁾

O günden bu yana işçi sınıfının, öteki sosyal katmanların yaşam koşulları önemli ölçüde değişmiştir. Bu da, her şeyden önce kapitalizmin kendi yapısında, onun politik sisteminde, burjuvazinin ve onun politik partilerinin strateji ve taktiklerinde meydana gelen derin gelişmelerin bir sonucudur. Ama, bütün bu değişiklikler, sonuçta Lenin'in yukardaki sözlerini doğrulamaktadır. Çünkü 20. yüzyılda ne işçi sınıfının, ne de sermayenin

(1) K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 4, s. 437.

(2) V. İ. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 2, s. 98.

doğası değişmiştir. İşçi sınıfıyla sermaye arasındaki ilişkiler, eskisi gibi, birbiriyle uzlaşmaz niteliğini korumaktadır. Günümüzdeki tarihsel gelişmeler bunlar arasındaki çatışmayı daha da sertleştirmiştir ve aynı zamanda her birini gerek kendi gücünü gerekse bağlaşıklık durumundaki sosyal-politik güçleri uluslararası alanda pekiştirmeye zorlamıştır.

Günümüz koşullarında sınıf savaşının enternasyonalleşmesi iki karşıt toplumsal sistemin gelişmesinde, bunlara uygun olarak oluşan ekonomik bütünleşme biçimlerinde ve uluslararası politikalarını ahenkleştirmelerinde ifadesini bulmakta, uluslararası tekeli şirketlerin ve bunların karşısında yer alan uluslararası işçi sınıfı ve onun örgütlerinin eylemlerinin aktifleşmesinde kendini göstermektedir. Biz, emekçilerin çıkarlarına artık tek tek patronların değil, son derece yüksek bir yoğunlaşma aşamasında bulunan tekeli sermayenin saldırdığını görüyoruz. Bugün, tek bir tekelin değişik kıtalardaki birçok ülkenin işçilerini aynı anda sömürmesi ender raslanan bir olay olmaktan çıkmıştır. Çağdaş kapitalizmin enternasyonalleşmesi çok taraflı, bölgesel grup ve komisyonlar da içinde, koordinasyon, danışma ve araştırma organlarının oluşturulmasında kendini göstermektedir. Bunların pek çoğu, örneğin NATO ve AET'nin çeşitli kuruluşları, Avrupa Parlamentosu Sekreterliği, uluslararası finans ve ticaret merkezleri vb. Lüksemburg'ta bulunmaktadır. Bunların eylemleri uluslararası tekelin daha büyük kârlar elde etmelerine, emekçilerine tekelere karşı savaşmalarının önüne ek engeller çıkarılmasına yöneliktir.

Emperyalist devletler ve bunların oluşturduğu gruplar arasında önemli çelişkilerin varlığına, rekabet içindeki çeşitli tekeli kuruluşların birbirlerinin sırtından daha büyük vurgunlar vurmaya çalışmalarına rağmen, dünya emperyalizmi, devrimci dönüşümlere karşı savaşım söz konusu olunca, tek cephe halinde hareket etmeye çalışmaktadır. Günümüz koşullarında bu çelişkilerin gelişmesini sadece kapitalizmin iç yasallıkları değil, uluslararası alandaki sosyal güçler dengesinin dinamiği de belirlemektedir. Reel sosyalizmin konumlarının sürekli güçlenmesi, antiemperyalist hareketin hızla gelişmesi ve savaş karşıtı savaşımın enternasyonalleşmesi karşısında, emperyalistlerarası çelişkilerin kapitalizmi sosyal bir sistem olarak koruma ödevine bağlı kılınması, uluslararası finans oligarşisinin ortak amaçlarına tabi kılınması eğilimi ağırlık kazanmaktadır.

İlerici dönüşümlere tepki gösteren emperyalizm, kendi askersel üstünlüğünü yeniden elde etmeye çalışmakta, işçi hareketine karşı savaşında sık sık zora başvurmaktadır. Karşıdevrimci terörizm devlet politikası düzeyine çıkarılmakta, Nikaragua'ya, Afganistan'a, Angola'ya ve öteki ülkelere karşı yürütülen saldırı eylemleri bunun açık kanıtı olmaktadır.

Bu koşullarda proleter enternasyonalizminin önemi kat kat artmaktadır. Sınıf savaşındaki rolü artmakta, çok daha değişik biçimler almakta ve bu da bizi, emekçi dayanışmasının yeni sorunları ve şimdiki biçimlerinin geliştirilmesi üzerinde teorik araştırmaları derinleştirme gerekliliğiyle karşı

karşıya bırakmaktadır. Bu da doğaldır. Çünkü bizim enternasyonalizminiz bir salon doktrini değil, tarihin canlı bir gücüdür, komünist partilerinin deneyimlerinin pratik olarak yaşama geçirilmesidir ve her komünist partisi, Lenin'in deyişiyle «tüm ülkelerde devrimin yükselmesi, gelişmesi ve desteklenmesi için bir ülkede azami olarak gerçekleşebilir olanın yapılması»⁽³⁾ uğrunda savaşmaktadır.

İşçi sınıfının ve onun partisinin devrimci yaratıcılığının bir ürünü olan enternasyonalizm, ülkü ve ilkelerden oluşan dinamik bir sistemdir. Enternasyonalizm, uluslararası temaslarda her ilerici olana açıktır ve pratik deneyimle sürekli zenginleşmekte, her tarihsel aşamada yeni çizgiler kazanmaktadır. Enternasyonalizmin eylem alanı sadece işçi sınıfının değil, toplumun öteki katmanlarının da giderek daha geniş yığınlarını kucaklamaktadır. Barış, ulusal kurtuluş ve sosyal ilerleme güçlerinin işbirliği olanakları ve gereksinimleri genişledikçe, enternasyonalizm taraftarlarının safları da genişlemektedir.

Toplumsal gelişmenin perspektifleri, savaş ve barış sorunun ve öteki yıkıcı sorunların çözümü bugün, büyük ölçüde hangi eğilimlerin uluslararası alanda üstünlük kazanacağına bağlıdır. Bu da, dünya devrim sürecinin her kolunda temsil edilen ve kendi enternasyonalizmi, emekçilerin dayanışmasını güçlendirme savaşımındaki büyük deneyimi sayesinde, barış ve ilerlemeden yana olan tüm güçler arasında etkin bir birleştirici faktör olma yeteneğine sahip olan komünist partilerinin enternasyonalist birliğine bağlıdır.

ENTERNASYONAL OLAN İLE ULUSAL OLAN

Komünistler bu rolü yerine getirirken zengin geleneklere dayanmaktadır. Partimiz de bu geleneklere uluslararası dayanışma hareketlerine aktif katılımı sıkı sıkıya bağlıdır. Biz, Ekim Devrimi'nin utkusıyla doğan dünyanın ilk sosyalist devletini, daha sonraları da sosyalizm yoluna koyulan öteki devletleri aktif bir biçimde savunduk; Cumhuriyetçi İspanya'nın ve Alman antifaşistlerinin yanında yer aldık; Avrupa'da anti-Hitler direniş cephesinin saflarında savaştık; Vietnam'daki savaşı protesto ettik; Asya, Afrika ve Latin Amerika'daki ulusal kurtuluş davasını destekledik ve desteklemeye devam ediyoruz; antidemokratik rejimlerin zindanlarında tutulan devrimcilerle, kurtuluş savaşçılarına yardım ettik ve etmeye de devam ediyoruz.

Tarihten söz edecek olursak, Eylül 1942 olaylarını, nazi işgali altındaki Avrupa'da Lüksemburg emekçilerinin gerçekleştirdiği ilk genel grevi anımsayabiliriz. Bu grevin örgütlenmesine komünistler önemli katkıda bulundular. Bu eylemlerin yöneticileri arasında yabancı işçiler de bulunuyordu.

⁽³⁾ V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 37, s. 304.

Örneğin, Alman antifaşistlerinden Hans Adam, metalurji işletmesinde grevi başlatma sinyalini verenlerdendi. Grevin bastırılmasından sonra o, daha birçok yoldaşla birlikte faşistler tarafından kurşuna dizilmişti.

Gerici enternasyonalistlere karşı büyük bir kin beslemektedir. Gericiğin saldırıları en başta komünistlere yönetilmekte, komünistler, yurtseverliğin karşısında yeralan «antiulusal güç» olarak ilan edilmektedir. Bu tür iddialardan daha büyük yalan olamaz. Sarsılmaz enternasyonalistler, her zaman bilinçli ve gerçek yurtseverler olmuşlardır. Biz, ulusun köklü çıkarları uğrunda, bağımsızlık ve ulusal egemenliğin güçlendirilmesi için ardıcıl olarak savaşıyoruz. Halkın ezici çoğunluğunun, kol ve kafa emekçilerinin yaşamsal çıkar ve özemlerini dile getirirken biz, halkın geleneklerine titizlikle saygı gösterdik ve gösteriyoruz.

Bizim yurtseverliğimiz, sırf sözlerden ibaret bir yurtseverlik değildik. Bu, eylemde bir yurtseverliktir, nazi işgali sırasında pekçok komünistin ülkenin kurtuluşu için yaşamını vererek gösterdiği yurtseverliktir. Bizim yurtseverliğimizin milliyetçilikle hiçbir ortak yanı yoktur. Bizim yurtseverliğimiz proleter dayanışmayla kopmaz biçimde bağlıdır. Eğer biz kendi halkımızın ilerlemesi için hergün olanaklı olan her şeyi yapmazsak nasıl enternasyonalist olabiliriz ve tüm ezilen halkların ve dünya emekçilerinin kurtuluşuna nasıl yardım edebiliriz? Ve, öte yandan, başka ülkelerin emekçilerinin istem ve özemlerini akılsızca gözardı eden ve dar anlamdaki ulusal çıkarların çerçevesine hapsolan biri nasıl bir yurtseverdir?

Komünistlerin enternasyonalizmi pratikte, kaçınılmazlıkla ulusal özelliğin süzgecinden geçerek biçimlenmektedir. Ne ki, komünistler değişik somut-tarihsel koşullarda eylem yürütürler. Kapitalist ülkelerin her birinde sosyal çelişkilerin keskinliği, emekçilerin bilinç düzeyi, burjuvazinin emekçiler üzerindeki etkisinin boyutları, yığınların politik aktifliği, elbette değişik oluyor. Toplumsal güçlerin, yani işçi sınıfının, burjuvazinin ve öteki sosyal katmanların örgütlülük düzeyi de aynı değildir. Komünist partilerinin işçi sınıfına etkisi, onların üye sayısı, ulusal yaşamdaki rolü de ülkeden ülkeye önemli farklılık gösteriyor. Politik bağlaşıklıkların gerçek kapsam ve içeriği de ülkeden ülkeye değişiyor. Manevi alandaki, halkın kültüründeki, emekçilerin eğitim-öğretim düzeyindeki, ideolojik savaşım biçimlerindeki vb. farklılıklar da etkili oluyor.

Enternasyonalleşme, kuşkusuz, bu farklılıkların pek çoğunun giderilmesine yol açıyor. Ama, bununla birlikte ve buna bağlı olarak halkların yaşamında ulusal faktörün güçlenmesi, yurtseverlik eğilimlerinin artması süreci de gelişiyor. Üstelik bu süreci çoğu kez enternasyonalleşmenin kendisi hızlandırıyor. Örneğin, Lüksemburg halkının ve Batı Avrupa'daki öteki halkların ulusal çıkarlarına zarar veren uluslarötesi tekellerin, NATO ve AET organlarının eylemleri buna yol açıyor, bu halklarda yurtseverlik duygularını kabartıyor.

Geçmişte olduğu gibi bugün de Lüksemburg Komünist Partisi toplumsal yaşamın ve uluslararası durumun ana sorunlarına ilişkin tutum ve konumunu belirlerken, ulusal olanla enternasyonal olanın birliği noktasından hareket ediyor. İşte bu temele dayanarak partimiz, gerek parlamentoda gerekse parlamento dışında, yurtdışına yoğun sermaye transferine kesinlikle karşı çıkıyor, ülke ekonomisinin gereksinim duyduğu yatırımların gerçekleştirilmesini savunuyor. Lüksemburg'daki iktidar çevrelerinin tutumuna gelince, bize yurtseverlik konusunda beceriksizce dersler vermeye kalkışan bu çevreler, kendi halkının çıkarlarını uluslararası sermayeye peşkeş çekmenin uğursuz örneklerini bizzat kendileri verdiler. Üstelik Lüksemburg'lu Gaston Thorn'un Brüksel'deki AET Komisyonu'nun başkanı olması, buna hiçbir engel teşkil etmedi. Partinin 24. Kongresi'nde (Şubat 1984) biz, kimlerin ulusun zararına çalıştığını açıkça belirttik: «Bunlar, bizim küçük ülkemizi, yeni «Rusya seferi»ne hazırlananlar için bir askeri üsse dönüştürmek isteyen, tüm halkımızın geleceğini büyük tehlikelere atan politikacılarıdır. Bunlar, uluslarötesi tekellere ve bankerlere Lüksemburg ekonomisini istedikleri gibi kullanma hakkı veren, ulusal bağımsızlığımızın temelini oluşturan ağır sanayimizi baltalayan politikacılarıdır.»⁽⁴⁾

Ulusal olanla enternasyonal olanın birliği, politikamızın temel ilkelerinden birini oluşturuyor. Bu iki öğeden birinin gözardı edilmesi, kaçınılmazlıkla ya ulusal gerçeklerden kopmaya ya da uluslararası gelişmeleri görmezlikten gelmeye yol açar.

Her ülkenin ulusal özelliklerinin komünistler tarafından dikkate alınması, eninde sonunda, Marks, Engels ve Lenin tarafından açıklanmış olan ve dünya pratiğince kanıtlanmış bulunan bilimsel komünizmin genel yasallıklarını somuta indirgemek demektir. Bunun içindir ki, ülke içindeki duruma, dış koşullardan, benzer sorunların çözümüne ilişkin tarihsel deneyimlerden soyutlanarak, sırf yerel özgüllükler açısından bakmak yanlış olur. Teorinin genel saptamalarının bilinmesi, kardeş partilerin deneyimlerinin dikkate alınması somut savaşım yöntemlerini sınırlamadığı gibi, bunları daha da genişletiyor, daha büyük hareket özgürlüğü yaratıyor.

Üstelik bu gerçek, politik teorinin çerçevesiyle de sınırlı kalmıyor, insan eyleminin önemli bir özelliğini de kendinde barındırıyor. Kim olursa olsun, ister bilim adamı, ister mühendis ya da doktor, attığı her adım başında somut kararlar almak zorunda kalmaktadır ve bu kararları, kendi mesleği ya da işiyle ilgili genel bilgilere ve görüşlere dayanarak almaktadır. Ve, eğer belli bir iş veya konu hakkındaki bilgilerimiz ne kadar daha geniş ve kapsamlı ise, alacağımız kararın ve seçeceğimiz yolun da o denli doğru olacağını kanıtlamaya gerek var mı? Başka bir deyişle, genel olanla özel olanın canlı bir biçimde birleştirilmesi her bilinçli eyleme özgün bir şeydir.

(4) 24. Kongress vun der Kommunistescher Partei vu Letzebuerg, Esch-Uelzecht, 4–5 Februar 1984; s. 27.

Komünist partisinin başarılı gelişmesinin gerekli önkoşulları arasında onun bağımsız, başına buyruk olması, ülkenin gerçek koşullarına yanıt veren bir politik doğrultuyu hazırlanmaya yetenekli olması geliyor. Bunda devrimci öğretinin genel yönlerini yinelemek yeterli olmuyor, başkasının deneyimini mekanik bir biçimde kopye etmek ise hiç olmuyor. Kanımıza göre, bilimsel komünizmin genel yasallıklarının yadsınması, komünist hareketin enternasyonal görevlerinden uzak kalınması da aynı ölçüde kabul edilemez. Proleter enternasyonalizmi komünist partilerinin bağımsız ve başına buyruk olmasını hiçbir şekilde zedelediği ve reddetmediği gibi, bunları partilerin yaşam ve eylemlerinde gerekli ilkeler haline getirmektedir. Partinin bağımsızlığı enternasyonalizmden asla ayrı düşünülemez. Enternasyonalizm, komünist partisinin yaşam normudur, komünistlerin uluslararası dayanışmada gönüllüğünün ve dayanıklılığının güvencesidir. Bizim enternasyonalist olmamızı her zaman yaşam dayatıyor.

Sorun, yeterince açıktır. Ama, komünizme düşman güçler, bilindiği gibi, kendilerini neredeyse komünist partilerinin bağımsızlığının en ateşli savunucuları, enternasyonalistleri ise bunun düşmanları olarak göstermeye çalışarak, bu sorunu yapay bir şekilde sivriktmeye, bunun etrafında polemik yaratmaya uğraşıyorlar. Bununla ne elde etmek istiyorlar? Her şeyden önce proleter enternasyonalizmini çarpıtarak, bunu komünist partisinin bağımsızlığı ilkesinin karşısına koymak, bize, bu ilkeye ilişkin kendi milliyetçi anlayışlarını dayatmak. Bizi dünya devrimci deneyiminden yalıtılamak, komünistleri burjuva ve reformist ideoloji ve politikalara bağımlı kılmak. Elde etmek istedikleri budur. Ama bizzat kendileri enternasyonalistler ve kendi etki alanlarını her bakımdan ve her araçla genişletmeye, evrenselleştirmeye çalışmaktadırlar. Sınıfsal bağımsızlığın yitirilmesi, enternasyonal dayanışma ilişkilerinin zayıflaması, komünistlerin ulusal konumlarını kaçınılmazlıkla sarsmaktadır. Unutmamak gerekir ki, her partinin politik saygınlığı, tüm ulusal yaşamındaki rolü, sadece ülke içindeki başarılarıyla değil, aynı zamanda partinin uluslararası bağlarının genişliği ve sağlamlığıyla ölçülmektedir. Biz, bunun böyle olduğu inancına kendi pratiğimizle vardık.

Proleter enternasyonalizmine bağlılığın ulusal özelliklere uygun düşen bir bağımsız politikanın uygulanmasını engellemediğini ve partinin bağımsızlığını sınırlamadığını kavrayabilmek için, çeşitli ülkelerin Marksist-Leninist partilerinin programlarını, bu programların gerçekleştirilmesine ilişkin somut önlemleri karşılaştırmak yeterlidir. LKP'ne gelince, partimiz ardıcıl enternasyonalizm konumlarından hareket ederek, iktidarda olanlar da içinde dünyanın komünist ve işçi partilerinin ezici çoğunluğuyla sağlam ilişkiler kurmuş bulunmakta ve aynı zamanda onların dayanışmasını sürekli hissetmektedir. Ve hiç kimse bizden, savaşıma gösterilen bir desteğin karşılığı olarak, bağımsızlığımızdan her hangi bir ödün istemiyor, hiç kimse bize ne yapmamız ve ne yapmamamız gerektiği konusunda

emir vermiyor, hiç kimse bize kendi «model» ya da yöntemlerini dayatmıyor.

Politikamızın güncel ve perspektif ödevlerinin saptanmasını, emekçilerin çıkarları uğrındaki savaşının yön ve biçimlerinin belirlenmesini, tek sözle kendi çalışmalarımızın her ana sorununu biz, Lüksemburg'taki somut durumun analizinden çıkararak ve ülke özelliklerini hesaba katarak, bağımsız bir şekilde ve başına buyruk olarak çözüme kavuşturamaktayız. Öteki partilerin deneyiminin öğrenilmesi, bu deneyimde ülkemiz koşullarına uygun düşebilecek ne varsa, enternasyonal önemde ne varsa hepsinden yaratıcılıkla yararlanılması bunu engellemiyor, tam tersine yardım ediyor.

Komünist partilerinin kendi eylemleri sırasında karşılaştıkları sorunların karmaşıklığı, durumlarındaki farklılık ve ulusal özellikler, elbette, şu ya da bu durum ve olayların değerlendirilmesinde farklılıklara yol açabilmektedir. Ama, kanımızca önemli olan, bunları susarak geçiştirmek değil, bu tür görüş ayrılıklarının nedenlerini açıklığa kavuşturmak ve bunu yaparken de komünistlerin enternasyonal dayanışmasını güçlendirmeye devam etmektir.

MİSYONUMUZ BİRDİR, ÇIKARLARIMIZ ORTAKTIR

LKP, tüm tarihi boyunca SBKP'yle, sosyalist dünyanın öteki iktidar partileriyle kardeşçe ilişkilerini geliştirmeye özen göstermiştir. Bu partilerle kapitalist ülkelerdeki Marksist-Leninistleri birleştiren unsurlar, temel çıkarların ortaklığı ve işçi sınıfının devrimci öncüsünün tarihsel misyonunun, bu misyonu gerçekleştirmenin çeşitli aşamaları söz konusu olsa da, birliğidir. Elbette her parti değişik ödevler çözmek zorunda kalıyor, ama komünistler kendi savaşımalarında her yerde aynı yasallıklara (bu yasallıklar her yerde aynı anda ve aynı biçimlerde kendine yol açmasa bile) dayanıyorlar.

Kapitalist dünyanın komünistleri reel sosyalizm koşullarında çalışan kardeş partilerin pratiğine büyük ilgi gösteriyor, onların biriktirdiği deneyimden dersler çıkararak, ülkelerindeki koşullara uygun düşen sosyal dönüşümler için kendilerine doğru perspektifler saptamaya çalışıyorlar. İşçi sınıfının tarihsel misyonunun gerçekleştirilmesindeki canlı örnek, sınıfsal sömürüye son veren, gerçek halk egemenliğini, uluslar ve ırklar arasında hak eşitliğini sağlayan yeni toplumsal düzenin biçimleri onlar için büyük bir ilgi kaynağı oluyor.

Bununla birlikte kardeş partiler, sosyalist ülkelerin, pek çok başarılar elde etmelerine rağmen, henüz uzun bir yolun başında bulunduklarını, yeni toplumsal düzene her türlü sorundan kurtulmuş bir ideal düzen gözüyle bakılmaması, varolan sosyalizmin karşısına onun ideal biçiminin çıkarılmaması gerektiğini gözönünde bulunduruyorlar. Sovyet Rusya'yı

ziyaret eden yabancı ülkelerin devrimcilerine Lenin, burada gerçekleştirilmekte olan dönüşümlerin niteliğini açıklamak amacıyla şöyle diyordu: «Bizim devrimimizi tüm ülkeler için en mükemmel, en ideal bir örnek olarak göstermek gülünç olur». Bununla birlikte Sovyet devletinin kurucusu, yabancı ülkelerden yoldaşların, «bizim, kendi devrimimizle gerçeklerin çerçevesi dışına asla çıkmadığımızı görmeleri ...» ⁽⁵⁾ çok önemlidir diyordu.

Dünya sosyalizminin tarihi şunu kanıtıyor: Dünya sosyalizminin gelişmesi sürekli ilerleme demektir, daha büyük ve daha kapsamlı ödevlerin çözümü demektir. Nitel bakımdan her yeni aşamada uluslararası alandaki güç dengesi, sosyalizm yararına değişmekte ve barışı savunma olanakları artmaktadır. LKP, bu olgudan hareketle daha 1937'de şu önemli ve bugün de geçerliliğini koruyan sonuca varmıştır: «Sağduyu sahibi her Lüksemburglu, sosyalizme karşı da olsa, Sovyetler Birliği'nin dostu olmak zorundadır». ⁽⁶⁾

Biz her zaman, reel sosyalizmin uluslararası işçi sınıfının en büyük kazanımı olduğu, bu nedenle de reel sosyalizmin her türlü saldırıya karşı savunulması gerektiği görüşüne bağlı kaldık. Partimiz, Sovyet halkıyla, onun Leninci partisiyle ilişkileri sürekli geliştirmeyi ve güçlendirmeyi sadece enternasyonalist bir görev değil, aynı zamanda bir yurtseverlik görevi saymaktadır. LKP'nin 24. Kongresi şunu vurgulamıştır: «Sovyetler Birliği ile dostluk ve işbirliğinden yana çıkarken biz, sadece işçi sınıfımızın çıkarlarının temsilcileri olarak değil, aynı zamanda ülkemizin yurtseverleri olarak davranıyoruz.» ⁽⁷⁾

Lüksemburg komünistleri SBKP'nin 27. Kongre hazırlıklarını büyük ve canlı bir ilgiyle izliyorlar. 27. Kongre, bilindiği gibi, Parti Programı'nın yeniden kaleme alınmış biçimini onaylayacak, yakın ve daha uzun bir dönemin barışçı kuruculuğuna ilişkin muazzam planlarını görüşecektir. SSCB'nin, öteki sosyalist ülkelerin yeni gelişme aşamalarına girmeleri tüm ilerici, barışsever güçlerin konumlarının daha da güçlenmesine katkıda bulunacaktır.

Enternasyonalizm konumlarına sıkıca bağlı kalarak partimiz her şeyden önce sosyalizmin tarihsel kazanımlarını ve yaratıcı olanaklarını görmekte, şu veya bu güçlükleri değerlendirmede tarihsel gerçekliğe dayanarak bunların gerçek boyutlarını ve doğasını kavramaktadır. Biz, sosyalist ülkeler komünist partilerinin beliren sorunları kendi halklarının çıkar ve yararı doğrultusunda çözme haklarına saygı gösteriyoruz, hızlı bir toplumsal ilerlemeyi bundan böyle de sürdürmeyi sağlama yeteneklerine sahip olduklarına inanıyoruz.

⁽⁵⁾ V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 39, s. 180.

⁽⁶⁾ D. Urbany, Pour l'unification du peuple Luxembourgeois. Luxemburg, 1937.

⁽⁷⁾ 24. Kongress vun Kommunistescher Partei vu Letzebuerg, s. 27.

KİMINLE BİRLİKTE VE KİME KARŞI

Bugünkü uluslararası durumun nesnel analizi, gezegenimiz üzerine çöken savaş tehlikesinin dünyayı nükleer yıkımın eşiğine inatla itmekte olan emperyalizmin en saldırgan çevrelerinden kaynaklandığını açık seçik ortaya koymaktadır. Böyle bir analiz ayrıca, savaşı önleyecek çözümlerle etmenin ve barışı korumanın temel güvencesinin sosyalist ülkeler olduğunu ve olmaya devam ettiğini göstermektedir. Bu gerçek, Varşova Antlaşması üyesi devletlerin Politik Danışma Komitesi'nin Ekim ayındaki toplantısında kabul edilen «Nükleer savaş tehlikesinin önlenmesi ve Avrupa'da ve dünyada iyiye doğru bir dönüşün sağlanması için» başlıklı belgede bir kez daha ifadesini bulmuştur. Bu belge emperyalizmin, en başta Amerikan emperyalizminin, dünya üzerinde egemenlik kurma planları hazırlayarak, silahlanma yarışına, askersel çatışmaya ağırlık verdiğini, sosyalizmin ise tam tersine, barışçı kuruculuğa ilişkin geniş programlar hazırlayarak, uluslararası gerginliklerin giderilmesinden yana olduğunu inandırıcı bir biçimde göstermektedir. Sofya toplantısına katılanlar, Avrupa'da ve tüm anakaralardaki ülkelerin hükümetlerini ve halklarını insanlığın üzerine çöken toptan yokolma tehlikesine karşı savaşımında, tüm sorunların, hatta en keskin ve karmaşık uluslararası problemlerin politik araçlarla, görüşmeler yoluyla, tarafların yasal çıkarlarını hesaba katma temelindeki yapıcı bir diyalog yoluyla çözümü için güçlerini birleştirmeye çağırdılar.

Biz, savaş tehlikesine karşı savaşımında enternasyonalist dayanışmanın, ancak tüm bu gerçeklerin bilincine varılarak hareket edildiği zaman etkili ve verimli olabileceğine inanıyoruz. Gezegenimizde bizzat yaşamın devam edip etmemesinin söz konusu olduğu günümüzde böyle bir dayanışma, hem nükleer savaşı önlemenin olanaklarını açıkça görebilmek, hem de bu olanaklardan tam olarak yararlanabilmek için gereklidir. Kaldı ki, bu olanaklar çok geniştir. Çağımızın temel çelişkisi, yani sosyalizm ile kapitalizm arasındaki çelişki günümüzde tekelci saldırgan çevrelerin temsil edildiği «savaş partisi» ile barışın korunmasından yana olan halklar arasında evrensel kavgaya dönüşmektedir. Bu da, savaş karşıtı güçlerin dünya koalisyonunun oluşturulması için nesnel koşulları yaratmaktadır. Savaş karşıtı güçlerin uluslararası işbirliğinin sosyal ve politik çerçevesi genişlemekte, bu işbirliğinin içerik ve rolünü ise savaşı reddetme ve savaşa karşı mücadeleye atılma belgisi belirlemektedir.

Biz, kendini beğenmiş, savaş yanlısı kör güçlerin karşısına barışın korunmasından yana olan tüm güçlerin oluşturacağı bir sağduyu koalisyonunun çıkarılmasını reel, gerçekleştirilebilir bir amaç olarak görüyoruz. Bu sağduyu koalisyonunda, tekelci burjuvazinin bir kesimi de içinde olmak üzere, burjuvazinin temsilcileri de yer alabilir, çünkü geçmişte «klasik» askersel çatışmaların sonul amacı sermayenin genişletilmiş yeniden

üretiminin koşullarının yaratılmasına indirgenirken, günümüzde bir nükleer yıkım durumunda böyle bir şeyi hayal etmek bile olanaksızdır.

Kesin sınıfsal bir yön ve doğrultusu olan proleter enternasyonalizmi, acaba böyle bir tezle çelişmiyor mu? Tarihsel pratik ve deneyim, proleter enternasyonalizminin hiçbir zaman işçi sınıfıyla öteki toplumsal güçler arasında bir engel teşkil etmediğini kanıtlamaktadır. Marksistler, sınıfsal çıkarlardan ödün vermeksizin, kendi bağlaşıklarıyla uluslararası dayanışmayı her zaman güçlendirmeyi başarabilmişlerdir. Komünist ideolojinin hümanist, antimilitarist özü ve doğrultusu toplumun geniş güçleri için büyük bir çekici güçtür. Komünist ideolojinin bu niteliği faşizme karşı savaş yıllarında tüm açıklığıyla görülmüştür, komünist partileri halkların ulusal çıkarlarını, tüm insanlık için değerli olan her şeyi savunmaya hazır ve yetenekli olduklarını açıkça ortaya koymuşlardır.

Komünistler her zaman savaş karşıtı hareketin ön saflarında yer almışlardır. Onlar bu hareketin aktif ögeleri olarak kalmaya devam etmekte, inanç ve politik görüşleri ne olursa olsun tüm barış taraftarlarının birliğini sağlama çizgisini ardıcılıkla uygulamaktadırlar. İnsanlığı nükleer yıkımdan korumak için, emperyalizmin saldırgan eğilimlerini boşa çıkarmak için tüm insanlığı birleştirmek günümüzün başta gelen tarihsel ödevidir. Bu ödevin yerine getirilmesi komünistlerin yürüttüğü savaşım, proleter enternasyonalizmiyle çelişmediği gibi, tersine, buna dayanan geniş bir demokratik yaklaşımı yansıtmaktadır. Uluslararası dayanışmanın genel demokratik ilkeleriyle sınıfsal nitelikleri arasında bir çelişki yoktur. Bu dayanışma bunlar arasındaki canlı ve dinamik karşılıklı etkilenme süreci içinde oluşmakta ve gelişmektedir.

Barış güçlerinin ideolojik ve politik konumlarının çok çeşitli olmasının yarattığı sorunların karmaşıklığı, bu güçlerin kapitalist ülkelerle sosyalist ülkelerdeki eylemlerinin özgüllüğü elbette gözardı edilemez. Bu güçler arasında zaman zaman görüş ayrılıkları çıkmakta, özellikle savaş tehlikesinin kaynaklarını ve sorumlularını saptama konusunda, öncelikli amaçların ve somut eylem biçimlerinin belirlenmesi sorunlarında görüş ayrılıkları belirlemektedir. Bu da anlaşılır bir şeydir. Ama, şu ya da bu görüş ayrılıkları üzerinde spekülasyonlar yapan savaş karşıtı hareketin düşmanları bu harekete katılanların arasını açmaya, onları bölmeye, nükleer savaş tehlikesine karşı yapılan ortak çıkışlara katılmaktan alıkoymaya, sosyalist ülkelerdeki barış taraftarı örgütlerden yalıtılmaya çalışmaktadırlar. Bu tür spekülasyonların amacı, emperyalizmin, saldırı ve silahlanma politikasını yürütebilmesi için daha elverişli koşullar yaratmaktır.

Partimiz, böylesi yeltenişlere karşı koymayı ilkesel önemde bir görev saymaktadır. Biz, çeşitli ülkelerdeki savaş karşıtı harekete katılanları ilgilendiren her sorunun birlikte tartışılıp görüşülmesinden yanayız. Önemli olan, barış hareketine katılan her akımın bağımsızlığına ve hak eşitliğine

saygı temelinde, nükleer yıkım tehlikesinin önlenmesi, dünya barışının korunması ve güçlendirilmesi davası yararına bu görüş ayrılıklarının giderilmesidir.

ABD'deki gerici çevrelerin saldırganlığının artması, bunların akılalmaz küstahlıkları, nükleer çağın gerçeklerini soğukkanlılıkla değerlendirme yeteneğinden yoksun olmaları, bütün bunlar uluslararası durumu daha da gerginleştirmekte, barışçı güçlerin çok daha uyanık olmasını, bunların birliği uğrunda daha büyük çabaların harcanmasını gerekli kılıyor. Uzayın militarizasyonu yönündeki Amerikan planları, Washington'un «Yıldızlar Savaşı» programını gerçekleştirirmede diretmesi bu kaygıları daha da artırıyor. 1985 yazında Lüksemburg Komünist Partisi, Avusturya Komünist Partisi ve Alman Komünist Partisi'nin yaptığı ortak açıklamada şunlar vurgulandı: «Böyle bir doğrultu demokrasiden, barıştan yana olan sağduyu sahibi insanlara karşı açık bir meydan okumadır. Biz komünistler, sağduyunun ve iyi niyetin koalisyonunu oluşturmak, «Yıldızlar Savaşı» denilen serüvencilik planlarını boşa çıkarmak, uzayın militarizasyonunun yasaklanmasını sağlamak ve böylece nükleer savaş tehlikesini ortadan kaldırmak için elden gelen çabayı harcıyoruz.»^(*)

Bu tehlikeyi ortadan kaldırmak kilit sorundur, ama tek sorun değildir ve çözüme kavuşturulması için ilerici güçler arasındaki enternasyonalist dayanışmayı daha da derinleştirmek gerekiyor. Gelişmekte olan ülkeler halklarının giderek kötüleşmekte olan feci durumu olağanüstü çetin uluslararası sorunlar yaratıyor. Bu halkların kendi bağımsızlıklarını güçlendirme uğrunda, emperyalizmin yayılmacı politikasına karşı savaşını desteklerken, biz aynı zamanda ulusal kurtuluş potansiyelinin uluslararası savaş karşıtı cepheye katılma olanaklarının genişlemesine de büyük önem veriyoruz.

Yapısı ve gelişmesinin niteliği bakımından enternasyonal olan komünist hareket, her hangi başka bir toplumsal güce kıyasla, tüm halkların çıkarları için barıştan yana ve silahlanmaya karşı, ilerici sosyal gelişmeden, açlığın, yoksulluğun ve cehaletin ortadan kaldırılmasından, çevrenin korunmasından, insanlığın önünde duran öteki sorunların çözümünden yana olanların saflarını çok daha etkili biçimde pekiştirme yeteneğine sahip bulunuyor. Bu misyonun yerine getirilmesi ise, komünistlerin savaşım ruhunun daha da yüksek tutulmasına, saflarının daha da sıklaşmasına bağlıdır. Proleter enternasyonalizmi asla tarihe karışmamıştır. Proleter enternasyonalizmi hareketimizin bugünüdür, geleceğidir.

(*) «Zeitung vum Letzeburger Vollek», 18 Haziran 1985.

Sosyalist devlet ve toplumsal süreçler

Egon Krenz

Almanya Sosyalist Birlik Partisi MK Politik Büro üyesi ve MK Sekreteri

Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin bütün kuruluş ve gelişme tarihi şunu gösteriyor: Sosyalizm insan onuruna en uygun toplumsal düzendir. Bizde halkın refahı, politikanın en yüce kuralıdır. İnsanlarımız partinin, devletin ve halkın güçlü birliğini yaratanın ne olduğunu kendi deneyimleri temelinde günbegün görüyorlar. Bu birlik DAC'nde politik istikrarın kaynağıdır.

Yaşamın gösterdiği gibi, sosyalist toplumun gelişmesi, onun bütün olanaklarının gerçekleştirilmesi, büyük ölçüde iyi işleyen ve sınıf düşmanlarına karşı iyi korunan devlete bağlıdır. İşçilerin ve köylülerin erki, ilerlememizin en önemli koşuludur ve öyle kalmaktadır. ASBP MK Genel Sekreteri ve DAC Devlet Konseyi Başkanı Erich Honecker Partinin 10. Kongresi'nde (1981) bu görüşü şöyle vurguladı: «Marksist-Leninist partinin yönetimindeki sosyalist devlet erki, onun saygınlığı ve işlerliği, ileriye doğru gelişebilmemizin temelini ve önkoşulunu oluşturmaktadır. Bu, sosyalist devrimin temel sorunuydu, temel sorunu olarak da kalmaktadır. Bütün yurttaşlar için insana yaraşır yaşam koşullarını yaratma yolunda halkın özgürlüğünü ve aynı zamanda bireyin özgürlüğünü ancak işçi sınıfının politik erki sağlayabilir». (1)

Sosyalist devlet barışın korunması, insanların yaratıcı emeğinin ve yaşamının savunulması alanlarında, yepyeni perspektifler yarattı. Ülkemizde tekelci sermayeyi ve toprak ağaları sınıfını erkten uzaklaştırmakla sosyalist devlet militarizmin sosyal-ekonomik temellerini ortadan kaldırdı, saldırgan ideolojinin kökünü kazıdı, barış savaşımının güçlü maddi temeli olarak, yeni sosyalist üretim ilişkilerini yarattı. Emperyalizmin ağlarından kurtulan yığınlar bugün yalnız kendi yaşamını belirlemekle kalmıyor, aynı zamanda dünya barışının korunması uğrunda çabalarıyla, insanlığın yazgısı üzerinde de giderek artan etki yapıyor.

Almanya'nın doğusunda, uluslararası eylemleriyle halkın barış istemini dile getiren işçi-köylü cumhuriyetinin kurulması, Avrupa'nın tarihsel yazgısı üzerinde çok büyük etki yaptı ve yapmaya devam ediyor. Anakaramızın ortasında yer alan, öteki halklardan hiçbir toprak iddiasında bulunmayan bir Alman devleti varlığını sürdürüyor. Bu devletin en yüce ilkesi, Alman topraklarından hiç bir zaman asla savaşın patlak vermemesi, bu topraklardan barışın yükselmesi için elinden geleni yapmaktır.

(1) Protokoll der Verhandlungen des X. Parteitages der SED, c. 1, Berlin, 1981, s. 120.

ketindeki yükseliş dikkati çekelim: Bu harekete katılanların sayısı 1980–1984 döneminde 1,7 milyondan 2 milyon kişiye çıktı. Onların üretim alanındaki önerileri sayesinde ortalama yılda elde edilen miktar da 4,5 milyar marktan 5,6 milyar marka çıktı.

Genişletilmiş entansif üretim sürecinde enerji, hammadde ve malzeme sarfiyatı oranı $\frac{0}{100}$ 6,2'lik bir azalma gösterdi ve 1980'den bu yana yılda ortalama 14,2 milyar marklık bir tasarruf sağlandı. Ekonomide iç ilişkilerin daha iyi örgütlenmesi sayesinde taşınan malların toplamında 145 milyon tonluk, yani $\frac{0}{100}$ 13'lük bir azalma sağlandı.

Halkın net gelirleri arttı, perakende mal dolaşımı ise 1980–1984 yılları arasında 8,5 milyar marktan fazla bir artış gösterdi. Aynı dönemde, geniş tüketim mallarının ve ulaşım ücretlerinin düşük düzeyini korumak için ayrılan devlet ödemeleri yılda ortalama 16,9 milyar marktan 31,8 milyar marka çıktı.

ASBP'nin 8. Kongresi'nden sonraki dönemde (1985 planındaki görevler gözönüne alınarak) toplam 2,4 milyon konut inşa edildi ya da modernleştirildi. Bu, 7 milyon yurttaşın konut koşullarının iyileştiği anlamına geliyor. Bunun yanı sıra, yeni kurulan semtlerde kamu binaları, çocuk yuvaları ve çocuk bahçeleri, spor salonlarına sahip okullar, sağlık merkezleri ve yaşlılar için huzur evleri kuruldu.

Toplumumuzun sosyal kazanımlarını en değişik alanlarda görmek olanaklıdır. Kiralar değişmeden düşük düzeyini korumakta, bütün emekçiler parasız sağlık hizmetlerinden yararlanmakta, analara ve çocuklara özel dikkat ayrılmakta; devlet çok çocuklu aileleri desteklemekte ve genç kuşaklar yararına önlemler almaktadır. Birkaç örnek verelim. Orta düzeyde bütçesi olan bir ailenin kiraya ödediği para, aile gelirlerinin $\frac{0}{100}$ 3'ünü aşmıyor. İşletmelerde 7.500 yemekhanede her gün 1,4 milyon porsiyon yemek pişiyor; bunların fiyatları ilgili yasanın çıkarıldığı 1947'den beri değişmediği için son derece düşüktür. Devlet bütçesinden gençlere sağlanan kredilerin miktarı 1980–1984 yılları arasında 458,6 milyon marktan 486,1 milyon marka yükseldi. Yalnız geçen yıl, yürürlükteki yasa uyarınca, çocuğu dünyaya gelen 134 bin ailenin toplam 172,2 milyon marklık borcu silindi.

Sürekli ekonomik yükseliş ve sosyal ilerleme politikası, ASBP 11. Kongresi'ne hazırlıklar dolayısıyla geniş bir halk hareketinin oluşmasına yol açtı. Bu hareket içinde emekçiler, işçi-köylü devletimizin her bakımdan güçlenmesi yönünde, önceleri görülmemiş ölçüde yaratıcı girişimlerde bulunuyorlar. Bu yığınsal hareket sayesinde, kongreye dolaysız hazırlık yılı olan bu yıl, DAC tarihinde en başarılı yıl olacaktır. Bu, ilk 9 ayın bilançosunda açıkça görülüyor. Bu dönemde, entansif genişletilmiş üretim sonucu ulusal gelir, geçen yılın aynı dönemine oranla, $\frac{0}{100}$ 4,4 arttı. Bu, halk ekonomisinde gelişme dinamizminin korunduğunu gösteriyor. En

büyük artış oranı, %80 ile sanayi alanında sağlandı. Bu alandaki net üretim %8,5 arttı, emek üretkenliğinde ise %7,9 oranında artış oldu. Sosyalist tarım alanında, tahıl üretiminde rekor üretim elde edildi: Hektar başına ortalama 46 kental tahıl olmak üzere toplam 11,6 milyon ton tahıl üretildi.

Şimdiye kadar Alman topraklarında hiç bir zaman böyle geniş kapsamlı bir sosyal program, halk eğitimi alanında böyle geniş çapta önlemler uygulanmamış, genç kuşağa böyle destek gösterilmemiştir. ASBP'nin politika konusunda verdiği sözü tuttuğu, giderek daha açık ortaya çıkıyor. Partiye olan güven yığınları yeni başarılarla teşvik ediyor, başarılar da bu güveni daha da pekiştiriyor.

DAC'nde emekçiler bugününü ve gelecek konusundaki öngörülerini bilinçli olarak partinin program hedefiyle bağlı görüyorlar. Bu hedef, gelişmiş sosyalist toplum kuruculuğunu sürdürmek ve böylece adım adım komünizme geçiş için temel önkoşulları yaratmaktır. (2) Şunu cesaretle söyleyebiliriz: ASBP Programı halk için yaşamsal bir pusula durumuna gelmiştir.

Üretimin her alanda entansifleştirilmesi temelinde bugün, cumhuriyetimizin gelişmesi için maddi-teknik temel güçlenmeye devam ediyor, sosyalizmin üstünlükleriyle bilimsel-teknik devrimin başarıları arasındaki bağ da güçleniyor, sosyalist üretim ilişkileri ve öteki toplumsal ilişkilerin mükemmelleşmesi süreci aralıksız devam ediyor. Bütün bunlar ülkenin yaşamında yeni aşamayı belirliyor.

Partimizin güç kaynaklarından biri onun sosyalist devrimin ve yeni sosyalist toplumu kurmanın genel yasallıklarını yaratıcı bir biçimde yaşama geçirmesidir. Biz somut ulusal koşulları gözönünde tutarak, bu yasaları her zaman kılavuz edindik. Partinin yönetimindeki işçi sınıfının erki, üretim araçları üzerindeki toplumsal mülkiyet, Marksist-Leninist dünya görüşü ve sosyalist topluluk ülkeleriyle bağlaşıklık, bugün olduğu gibi gelecekte de cumhuriyetimizin başarıyla gelişmesinin güvencesidir.

Devlet politikamızın ulusal ve enternasyonalist yönleri arasındaki bütünsellik, SSCB ile kardeşçe bağlaşıklıkta açık bir biçimde kendini gösteriyor. ASBP MK Genel Sekreteri E. Honecker ve SBKP MK Genel Sekreteri M. S. Gorbaçov, her iki partinin hem devletler düzeyinde hem de toplumsal düzeyde ilişkileri geliştirme ve aynı zamanda ekonomik ödevlerin çözümündeki işbirliğini etkinleştirme kararlılığını hep birlikte vurguladılar. Bunun gerçekleşmesi, her iki halka da yarar sağlayacak ve sosyalizmin dünyadaki konumlarını güçlendirecektir. Thälmann'cı gelenekler ruhuna bağlı kalan partimiz Lenin'in partisiyle, Ekim Devrimi'nin ülkesiyle sıkı bağlaşıklığın, barışın ve sosyalizmin çıkarlarına hizmet edeceğine her

(2) Bak: Programm der SED, Berlin, 1976, s. 25.

zaman inanmıştır. Sosyalist ülkeler topluluğunun birliğini güçlendirmek, her kardeş devlette yeni toplumun bütün maddi ve manevi olanaklarının sere serpe gelişmesini ve aynı zamanda bu devletlerin ortak barışçı misyonunu hep birlikte yerine getirmesini kapsayan gerçekten tarihsel bir görevdir. Bizim kesin inancımıza göre, gelişmiş sosyalizm kuruculuğunu ilerletmenin en yüksek amacı, sosyalizmin bütün olanaklarını kullanarak insanlarımızın genliğini ve mutluluğunu sağlamak, ülkümüzün derin hümanist özünü daha tam ortaya çıkarmaktır. E. Honecker bu görüşü şöyle dile getirdi: «Komünistlerin bütün düşüncelerinin merkezinde insan vardır – insanın insan olması için çalışmak». ⁽³⁾ ASBP'nin çalışma ilkesi buradan kaynaklanıyor: Herşeyi halkla birlikte, halkın gücüyle ve halk için yapmak. Günlük çalışmalarımızda yeni yeni ilkeler saptarken biz bu ilkeye bağlı kalıyoruz.

Sosyalist toplum ileriye doğru adım attıkça, devletin yöneticiliğiyle halk yığınlarının girişimleri arasındaki karşılıklı diyalektik bağıntı daha da verimli oluyor. Devletin yönetimi emekçilerin çıkarına hizmet ediyor, toplumsal ilerlemenin bütün görevlerinin çözümünde yığınların yaratıcı işbirliğinin gelişmesine yardım ediyor. Halkın girişimleri de kendi payına, devlet yönetiminin mükemmelleştirilmesini teşvik ediyor. Böylece, Leninci demokratik merkeziyetçilik ilkesinin iki ayrılmaz yönünün, yani yığınların yönetime demokratik katılımının ve yönetimdeki merkeziyetçiliğin önemi doğrulanıyor. Bu karşılıklı etkileniş içindeki bütünselliğiyle demokratik merkeziyetçilik, istikrarlaştırmacı ve mobilize edici bir rol oynuyor. Demokratik merkeziyetçiliğin DAC tarihinin bütün aşamalarında ardıcıl bir biçimde yaşama geçirilmesi, işçi-köylü erkimizin önemli bir başarı kaynağıdır.

Sosyalist demokrasinin ve yeni toplumda devlet organlarının kuruluş, karşılıklı etkileşim ve çalışma ilkelerinin özünü, Marksizm-Leninizm'in temel kategorilerinden biri olan demokratik merkeziyetçilikten başka hiçbir kavram, böyle tam bir biçimde ifade edemez. Sosyalist toplumda demokratik merkeziyetçilik, bütün olayların gidişatını yönetmede, sosyalizmin önceliklerinin ve itici gücünün kararlı bir biçimde gerçekleştirilmesinde kaçınılmaz bir koşuldur. Nesnel bakımdan zorunlu olan merkezi yönetimi yığınların yaratıcı eylemiyle bir bütünde birleştirmekle biz, Lenin'in dediği gibi, «temelde, esasta, özde» ⁽⁴⁾, köklü toplumsal görevlerin çözümü ile yerel düzeyde sorumluluğu, girişimi genişletme arasındaki bağımlılığı güçlendiriyoruz. Bu, DAC'nde sosyalizm kuruculuğunun en önemli derslerinden biridir. Ve bu dersi gelecekte de unutmayacağız, yaşamda daha tam olarak uygulayacağız.

Cumhuriyetimizin her yurttaş, toplumsal gelişmeyi doğrudan etkileme

⁽³⁾ E. Honecker, Reden und Aufsätze, c. 9, Berlin, 1985, s. 114.

⁽⁴⁾ V. İ. Lenin, Tüm yapıtları, c. 35, s. 203.

olanağına sahiptir. Devlet erkiyle her gün teması olan milyonlarca insan yönetmeyi, cumhuriyetin işlerinden sorumluluk taşımayı öğreniyor. Toplumun genliği yararına ve aynı zamanda bireyin çıkarı için erkten reel olarak yararlanmak, bilgi ve deneyim gerektiriyor. Bunun için sosyalist devletimiz iyi koşullar yaratmıştır: 8,9 milyon emekçiden 4,6 milyonu 10 yıllık genel politeknik okulu bitirmiş, 6,6 milyonu mesleki okuldan (bu arada, çalışan kadınların %78,9'u) mezun olmuştur. Köylü erkek ve kadınların yüzde 90'ı özel eğitim görmüştür. Halk ekonomisinde bugün yüksek ya da orta özel eğitim görmüş 2 milyon emekçi çalışıyor. Yüksek öğrenimli uzmanların %36'sı, özel orta öğrenimlilerin %60'ı ve kalifiye işçilerin yarısını kadınlar oluşturuyor.

Eğitimdeki yüksek düzey, giderek daha geniş katmanların demokratik haklardan gerçekten yararlanması için belirleyici bir koşuldur. Eğitim görme alanındaki eşitlik gibi tarihsel bir kazanımın, sosyalizmin daha da gelişmesi için ne kadar önemli olduğunu biz bugün her zamankinden daha iyi anlıyoruz. İnsanlarımızın yeteneği, ustalığı, bilgisi, deneyimi ve çalışma hevesi, ülkemizin en değerli zenginliğidir. ASBP, politik yönetimini, bu inanca dayandırıyor.

Halkın manevi potansiyelinin ve emekçilerin yüksek mesleki ustalığının elden geldiğince daha verimli bir biçimde kullanılmasını, yığınların kendilerini verimli çalışmaya teşvik eden politik gerekçelerle sürekli donatılmasını partimiz, devletin ve tüm toplum güçlerinin görevi sayıyor. Biz insanlarımızı durumj konusunda daha iyi bilgilendirmeye ve onları varolan sorunların çözümüne daha geniş çapta çekmeye çalışıyoruz. Bu toplumsal gelişme için olduğu kadar, bireysel gelişme için de önemli bir potansiyeldir.

Bugün cumhuriyetimizin giderek daha çok yurttaş politik, ekonomik ve manevi yaşama her düzeyde katılmayı öngören anayasal hakkını kullanıyor. Bunu yeterince sergileyen verilere değinelim. Temsili halk organlarına 268 bin milletvekili ve yedek milletvekili seçilmiş bulunuyor. Yüzbinlerce yurttaş bu organların daimi komisyonlarında çalışıyor. Ulusal Cephe'nin komitelerinde 367 bin kişi görev alıyor. 2,2 milyon işçi temsilcisi, sosyal yetkili ve sendikacı, iş arkadaşlarının çıkarlarını savunuyorlar. 600 binden fazla insan veliler kurulu üyesi olarak sosyalist okullara yardımcı oluyor. Yaklaşık 53 bin kişi halk yargıcı seçilmiş bulunuyor. 300 bin dolayında kişi, yurttaşların tartışmalı sorunlarını işi mahkemeye vardi-
madan, uzlaştırma komisyonlarında çözmeye çalışıyor. İşçi-köylü denetim komisyonlarında 266 bin kişi, devletin ve toplumun verdiği değişik görevlerin yerine getirilmesini kontrol ediyor. Bunun yanı sıra konut dağıtımı, işletmelerde, semtlerde, ve köylerde düzenin ve güvenliğin sağlaması gibi konularda birçok toplumsal komisyonlar, konut komiteleri ve başka demokratik organlar çalışıyor.

Bu bağlamda, işletmelerin ve örgütlerin planlarının hazırlanması öncesinde her yıl yapılan tartışmaları da buna eklemek gerekiyor. Geçen yılın verilerine göre, bu tartışmalarda 2,2 milyon emekçi 643 bin öneri getirdi. Planlar ancak geniş çapta tartışıldıktan sonra yasa haline geliyor.

Cumhuriyetimizin yurttaşları ASBP'nin ekonomik ve sosyal konulardaki rotasını, barışçı dış politika stratejisini, eylemleriyle destekliyor. Sosyalist demokrasinin kökleriyle maddi üretimde insanlar arasındaki ilişkilere dek uzanması, onun temel üstünlüğünü oluşturuyor. Başka bir deyişle, devlet ve yurttaşlar anayasadaki şu yüce ilkeyi birlikte gerçekleştiriyorlar: «Demokratik Alman Cumhuriyeti'nde bütün politik erk emekçilere aittir. Sosyalist toplumun ve onun devletinin bütün çabalarının merkezinde insan vardır». ⁽³⁾

Alman işçi-köylü devletinin çalışmaları, sosyalizmde erki emekçilerin kurduğu yolundaki Leninci saptamayı doğruluyor. «Doğrudan yığınlardan kaynaklanan» bu erk, «halk yığınlarının ve onların iradesinin doğrudan, dolaysız organıdır.» ⁽⁴⁾ Bu, halkın emeğe, planlamaya ve yönetime katılmasını gerektiriyor, yönetimin her düzeyinde, demokratik istemlerin giderek daha geniş çapta toplumsal bir gerçeklik haline gelmesine özen gösterilmesini zorunlu kılıyor.

Günümüzde devlet yasaları stratejik bir önem kazanıyor, çünkü ülkenin ilerleme tempolarını büyük ölçüde bu yasalar belirliyor. ASBP 8. Kongresi'nden sonra cumhuriyetimizin yaşamında yeni aşamanın başlamasından bu yana halkın en yüksek temsili organı, sosyalizmin ilerlemesine hizmet eden 90'ın üzerinde yasa kabul etti. Hangi alanlarda olursa olsun, bu yasaların ortak bir yanı vardır: Ulaşılan düzeye uygun olarak bu yasalar, sosyal-ekonomik gelişmede yüksek tempolar sağlıyor ve tüm emekçilerin ortak, temel çıkarlarının daha tam gerçekleşmesine hizmet ediyor. DAC halk temsilciliğinin yerel organları konusunda, 1 Eylül 1985'de yürürlüğe giren yeni yasada da bu vurgulanıyor. Bu yasanın hükümleri, son zamanlarda biriken ve sosyalist devlet geliştikçe, onun politikasının yerel düzeylerde giderek daha büyük rol oynadığını gösteren deneyimlere dayanıyor.

Toplumsal süreçlerdeki yeni nitelik, ASBP'nin ekonomik stratejisinde de yansımaları buluyor. Bu strateji üretimin her bakımdan entansifleşmesine, emek verimliliğinin hızla artırılmasına, enerji ve malzeme sarfiyatının azaltılmasına, ulusal kaynakların ve yerel düzeydeki bütün yedek potansiyellerin daha tam kullanılmasına yöneliktir. Halk ekonomisinde yükselişi hızlandırmak için parti, bilimsel-teknik devrimin toplumsal üretimdeki gelişmeye yaptığı etkiyi artırmaya çalışıyor, mikroelektronik, biyoteknoloji, üretimde yönetimin ve projelerin bilgisayarların yardımıyla gerçekleştiril-

⁽³⁾ Verfassung der DDR, Berlin, 1974, s. 9.

⁽⁴⁾ V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 41, s. 381.

mesi gibi teknolojik yöntemlerin daha geniş çapta uygulanması için çaba harcanıyor. Cumhuriyetimizin planlı sosyalist ekonomisinin belkemiğini oluşturan işletmelerin verimliliğinin yükseltilmesine özel bir önem veriliyor.

Bütün bunlar toplumun yaşamında yeni koşullar yaratıyor. Bu koşulları, ardıcıl bir biçimde uygulanan başka önlemler de değiştiriyor: Parti 1990 yılına kadar konut sorununu sosyal bir sorun olarak çözüme bağlamayı hedef olarak saptadı. Tarımda ise işbirliğini derinleştirmeyi gerekli görüyor. Böylece, bilinçli olarak parti, sosyalizmin ekonomik yasallıklarından toplumsal ilerlemenin itici gücü olarak yararlanıyor.

Demokratik Alman Cumhuriyeti bugün, gelişmiş tarıma ve iyi örgütlenmiş eğitim sistemine sahip modern bir sanayi devletidir. Ülkenin üretim güçleri hızla gelişiyor. İnsanlarda yeni düşünce tarzı oluşuyor. Toplumda ise üretim gücü olan insana, bu öznel faktöre yönelik talepler artıyor. Bunun yanı sıra, emekçilerin çalıştığı, yaşadığı ve serbest zamanlarını geçirdiği bölgenin rolü sorunu, emekçilerin bu bölgedeki işletmeler ve kurumlarla ilişkileri, toplumun dikkatini giderek daha çok üzerine çekiyor. Bu nedenle milletvekillerinin, en başta da halk temsilciliklerinin yerel organlarındaki milletvekillerinin çalışmalarıyla ilgili talepler artıyor.

Yeni yasa, bütün halk yararına, bu organların demokratik merkezileşme ilkesine uyulmasındaki sorumluluğunu artırıyor. Bu belge, işçi-köylü erkinin bundan böyle de güçlendirilmesine yöneliktir. Deneyim gösteriyor ki, devletin genel politikasının bir parçası olarak yerel düzeydeki politikası büyük önem taşıyor. Çünkü devlet aygıtının çalışmalarının iyileştirilmesini, yurttaşların toplumun önünde duran görevlerin çözümüne giderek daha dolaysız katılmalarını sağlıyor. Yerel erk organları bulundukları bölgelerde ekonominin her bakımdan entansifleşmesinden, yeniden üretim için daha iyi koşulların yaratılmasından, kaynakların elden geldiğince daha iyi kullanılmasından sorumludur. İşletmeler ve kurumlar arasındaki işbirliğini düzenliyerek, halk ekonomisinin verimliliğini ve yetkinliğini önemli ölçüde artırmak olanaklıdır.

Bu, kadrolarla ileriye yönelik çalışmanın ne kadar önemli olduğunu gösteriyor. Belediye işlerinden özellikle belediye başkanları (her üç belediye başkanından biri kadındır), sorumludur. Sosyalist devletin temsilcileri olarak yurttaşların güvenini kazanmış kişiler olarak ortaya çıkıyor. Yerel düzeylerde halk yararına politikanın ne ölçüde uygulanacağını, yığınların kendi girişimleriyle bu politikaya ne ölçüde etkide bulunabileceği, belediye başkanlarının ve bütün milletvekillerinin çalışmalarına bağlıdır.

Pratikten bilindiği gibi, her sorun eninde sonunda insanları yönetebilmeye bağlıdır. Yurttaşları yönetime somut olarak çekmekle biz, yurttaşlarda her insanın, onun ortak davaya aktif katılımının, sosyalist devrimin başarılı gelişmesi için son derece gerekli olduğu inancını pekiştiriyoruz. Bu, sosyalizmin geleceği için yapılmış önemli bir katkıdır. Aynı görüş açı-

sından hareketle biz, yurttaşların önerilerine ve eleştirilerine karşı tutumu, sosyalist devletin yerel düzeydeki politikasının çok önemli bir unsuru sayıyoruz. Halkın temsilcilik organları bu önerileri titizlikle görüşüyor, gerekli kararları alıyor ve bunların uygulanmasını denetliyor.

Yurttaşların politik, ekonomik ve sosyal süreçler arasındaki karşılıklı bağıntıyı anlama düzeyi yükseldikçe, onların sorumluluk duyguları, olguları değerlendirme yetenekleri de artıyor. İnsanların kişisel olanaklarının genişlemesi, daha yüksek yurttaşlık bilincinin oluşmasını sağlıyor. Emekçiler, Marksist-Leninist partinin toplum işlerini yönetmesi, sosyalist devletin önünde duran görevlerin çözümü konularında giderek daha titiz bir yaklaşım içine giriyor.

Partinin ve sosyalist devletin görevi, yığınların girişimini, ülkenin gelişmesindeki temel sorunların çözümüne yöneltmek için gerekli toplumsal koşulları yaratmaktır. Gerektiği anda somut hedefleri saptayabilmek, yeni süreçleri zamanında görebilmek ve emekçilerle birlikte, sosyalizmin üstünlüklerinin gerçekleştirilmesi ve sosyalizmin itici güçlerinin eylemlerine alanı açabilmek için politik uzun görüşlülük ve gelişme kurallarını hesaba katabilmek gereklidir. «Yığınların herşeyi bilmesi, herşeyi değerlendirebilmesi ve herşeye bilinçli yanaşabilmesi» (?) koşuluyla bu, hem toplumun, hem de bireyin yararınadır. Böyle bir yaklaşım politik yönetime güveni pekiştiriyor ve insanları dürüst çalışmaya teşvik ediyor.

Yukarıda dile getirilen Leninci görüş, ASBP'nin bağlaşıklık politikasının da yansımasını buluyor. Bu politikanın amacı ta baştan her yurttaşla sosyalist toplumun biçimlenmesine katılma, böylece kendi öz çıkarlarını gerçekleştirme olanağı sağlamaktır. Bu hattı izleyerek biz antifaşist-demokratik dönüşümleri sosyalizm uğrunda savaşımla uyumlaştırmayı, savaştan sonraki ilk yıllarda ise yeni devletin kurulmasında bütün ilerici güçlerin işbirliğini düzenlemeyi, bu güçlerle güven temelinde ilişkiler kurmayı başardık.

Bağlaşıklık politikasının sosyal tabanı onyıllar boyu genişledi ve bugün toplumumuz bütün sınıf, katman ve kuşakların ortak çabaları sonucu gelişiyor. Almanya Sosyalist Birlik Partisi'nin Demokratik Köylü Partisi, Ulusal Demokratik Parti, Liberal Demokratik Parti ve Hristiyan Demokratik Birlik ile ve aynı zamanda yığın örgütleriyle yapıcı işbirliği, cumhuriyetimizin ilerlemesinde önemli bir etmendir. Bu işbirliği DAC'nin kurulmasına önemli katkıda bulundu. Bizim bu rotamız, gelecekte de böyle kalacaktır.

Değişik sınıf ve katmanların karşılıklı güven temelindeki işbirliği, onların politik, sosyal-ekonomik ve manevi-kültürel birliğini pekiştiriyor, ama aynı zamanda onların özelliklerinin daha açık ortaya çıkmasına yolaçıyor.

(?) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 35, s. 21.

Bu, sosyalist demokrasinin genişlemesine olumlu etki yapıyor. Çünkü, bu sınıf ve katmanlardan her biri işbirliği sürecinde ortaya çıkan kendine özgü niteliklere sahiptir. Devlet yönetiminin özel görevleri de buradan kaynaklanıyor.

* Genç kuşağı desteklemek, onu yönetime demokratik katılma biçimlerine, davaya yararlı bir şekilde çekmek, sosyalist devletin önemli bir görevidir. ASBP'nin politikası gençliğe güven temeline dayanıyor ve parti gençliği toplumsal süreçlerin gidişatı konusunda büyük sorumluluklarla donatmaya çalışıyor. Bu ilke ardıcıl bir biçimde yaşama geçiriliyor ve her yeni kuşak kendi hak ve görevlerini yurttaşlık duygusuyla gerçekleştiriyor. DAC Özgür Alman Gençlik Örgütü ekonomik alanda önemli girişimlerde bulunuyor. ⁽⁸⁾ Örneğin, bugün gençler 110 bin somut ekonomik görevin gerçekleştirilmesinden sorumludur.

Emekçilerin, yurdun güçlenmesi ve savunulmasındaki, bizim düzenimizin üstünlüklerinin her bakımdan gelişmesindeki birliği, DAC'nde sosyalist toplumun karakteristik bir niteliğidir. Bu birlik, toplumumuzun politik istikrarı ve ekonomide dinamik gelişmenin güç kaynağıdır. Sosyalist demokrasi geliştiği ölçüde, emekçilerin toplumsal yaşamın bütün alanlarında demokratik katılım hakkından daha geniş yararlandığı ölçüde devletimiz daha da güçlü olmaktadır.

⁽⁸⁾ DAC'nde gençliğin rolü konusunda ayrıntılı bilgi için bak: E. Aurich, Gençliğin önündeki büyük görevler. BSS, 1985, s. 6. (Not Red.)

Marksizm'in felsefesinin gelişmesinde Engels'in rolü *

Akademisyen Teodor Oyzerman

SSCB Bilimler Akademisi üyesi

Günümüzde anti-Marksist ve revizyonist yazarlar Engels'in felsefi incelemeleri üzerinde tartışırken, çoğu zaman F. Engels'i K. Marks'ın karşısına koyuyorlar. Marks'ın, bir bilim adamı olarak, felsefeyi bilim dışı ve tarihsel olarak zaman aşımına uğramış bir düşünme biçimi saydığını ve dolayısıyla reddettiğini iddia ediyorlar. Marks'ın ekonomik, sosyal ve tarihsel incelemelerinde felsefenin Hegel'in düşünme biçiminin bir kalıntısından başka birşey olmadığını öne sürüyorlar. ABD'li burjuva Marksolog Robert Heilbroner şöyle diyor: «Marksizm bir 'felsefe' olmasa bile felsefi öncülleri tarafından güçlü bir şekilde etkilenmiştir; diyalektik tutumu ise, tam olarak belirlemese bile, onun toplumdaki perspektifini koşullamaktadır.» ⁽¹⁾

Burjuva ve küçükburjuva ideologları felsefenin Marksizm'in zorunlu bir bileşeni olduğunu her zaman böylesi kesin bir ifadeyle yadsımlıyorlar. Örneğin Sartre, Marks'ın öğretisinin felsefi içeriğini kabul ediyor. Ama Marks'ın, «Engels'le talihsiz bir şekilde karşılaşması»na kadar idealizmden olduğu kadar materyalizmden de uzak durduğunu, bu teorilerin «tek yanlılığı»nın üstesinden gelmek için çaba sarfettiğini öne sürüyor. Yani, Sartre'a göre, Marks'ı «doğru yoldan saptıran» Engels olmuştur.

Bu yıl F. Engels'in 165. doğum ve 90. ölüm yıldönümüdür. Biz, şimdi son derece güncel olan sorunların, yani Marksizm'in geliştirilmesi, Marksizm'in kurucularının felsefi görüşlerinin birliği ve bu görüşlerin hazırlanıp geliştirilmesinde Engels'in yapıtlarının önemi sorunlarının pozitif bir şekilde incelenmesinin ilkesel önem taşıdığı kanısındayız.

Burjuva ve küçükburjuva ideologları çoğu zaman Marks'ın tarihsel materyalizminin hiç de felsefi bir öğreti olmadığını iddia ediyorlar. Tarihi diyalektik materyalist açıdan kavranması (ki bu gerçekte tarihsel materyalizmdir) ile Engels'in «diyalektik materyalizm» diye adlandırdıkları dünya görüşünün birbirine karşıt kutuplar oluşturduğunu öne sürüyorlar. Ve genellikle daha da ileri giderek, Engels'i, özellikle Marks'ın ölümünden

(*) Bu, F. Engels'in Marksist felsefenin yatarılmasına ve geliştirilmesine katkısı konusundaki ikinci yazıdır. Bak: Heinrich Gemkow: «Friedrich Engels ve Günümüzde İdeolojik Savaşım», BSS, Sayı 8, 1985.

(1) Robert L. Heilbroner, Marxism: For and Against. New York – Londra, 1980, s. 36.

sonra, Marksizm'in bünyesine ona yabancı olan felsefi postulat'lar sokmakla suçlarlar.

Böylesi iddiaların saçma olduğu açıktır. Ama ortaya kaçınılmazlıkla şu soru çıkıyor: Burjuva ve revizyonist ideologların Marks ve Engels'in görüşlerini çarpıtarak yorumlamalarının ardında ne gibi nedenler ve güdüler yer alıyor? Sorunun özü şudur: Marks'ın öğretisi gerçekten de felsefenin, ama kelimenin eski, geleneksel anlamındaki felsefenin bir yadsımasıdır. Marks'ın öğretisi, bir yandan dünyanın felsefi olmayan bir biçimde tanınmasıyla, öte yandan da pratikle, özellikle de yığınların devrimci savaşımlarıyla tezata düşen felsefenin yadsımasıdır. Marks'ın burjuva felsefesini mahkum etmesinin diğer nedenlerinin yanısıra, bir nedeni de bu felsefenin kendisini sadece dünyanın açıklanmasıyla sınırlamasıydı. Böyle yaparak, burjuva felsefesi varolan sistemi haklı göstermiş oluyordu. Çünkü varolan sistemin temeli olarak uzun bir tarihi vardı. Marks gerçeğin bilimsel, felsefi, tarihsel ve ekonomik bakımdan açıklanmasından yanadır ve toplumun devrimci bir şekilde dönüşüme uğratılması zorunluluğunu savunur. Bu ise, toplumsal gerçekleri umursamayan tavırla ve toplumun böylesi devrimci dönüşümlere uğratılmasına karşı olan sınıfların çıkarına olan sözüm ona «tarafsız» nitelikte bir felsefe ile taban tabana zıddır.

Bununla birlikte, Marksizm'in burjuva ve revizyonist eleştirecileri felsefenin Marksizm'in bir bileşeni olduğunu yadsılamakla kalmıyorlar, aynı zamanda Marksizm'in rolünü kendi istedikleri yönde göstermeğe de kalkışıyorlar. Örneğin İkinci Enternasyonal'in önderleri felsefi konularda ilgisizliği tavsiye ettiler ve kendine bir dünya görüşü geliştirmenin sosyal demokrat parti üyelerinin kendi özel işi olduğunu savundular. Marks'ın kendi felsefesi olmadığı belgisi arkasına gizlenerek, oportünist liderler yeni-Kant'çılıkla, Mach'çılıkla ve diğer idealist teorilerle Marksizm'e ilaveler yaptılar. Ama, Marks'ın kelimenin eski anlamındaki felsefeyi yadsıması temelden yeni tip bir felsefenin, «mücadeleler çağlayanına girmiş olan» (2) bir felsefenin dile getirilmesidir.

Marks, felsefenin, pratiği ve çeşitli bilim dallarındaki bilgileri küçümsemeye son vermesi gerektiğine inanıyordu; felsefe «mutlak bir bilim» olmaya son vermeli ve yeni veri ve sonuçlarla geliştirilip beslenen bir bilim durumuna gelmeliydi. Bir yandan pratikle öte yandan da özel bilimlerle birlik felsefenin önünde toplumun yaşamının gidişini aktif bir şekilde etkileme perspektifleri açıyordu. Marks, dogmatik soyutlamalardan arındırılmış bir felsefenin «eleştirel bir felsefe» olacağını, toplumu devrimci dönüşümlere uğratan bir araç olacağını söylüyor.

Daha 1844'de Marks, «Deutsche, Französische Jahrbücher»deki (Marks ve Engels ortak yaratıcı devrimci faaliyetlerine ilk burada başladılar ve

(2) K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 1, s. 379 (Rusça).

(3) Agy, s. 428.

daha sonra kesin olarak diyalektik materyalizm ve bilimsel komünizm konumlarına geçtiler) şunları yazdı: «Felsefe, maddi silahlarını proletaryada bulduğu gibi, proletarya da tinsel silahlarını felsefede buluyor». (3) Bundan çıkan sonuç şudur: Toplumsal düşüncenin yüzyıllar boyu gelişip yetiştirdiği hümanist ülküler ancak proletaryanın kurtuluşu hareketi tarafından gerçeğe çevrilebilir ve felsefe yığınlara giden yolu ancak işçi sınıfının savaşımlarıyla bulur, ezilenlerin ve sömürülenlerin çıkarlarına ve dünya anlayışlarına yabancı bir «kast» öğretisi olmaktan çıkar. Eski felsefenin sınıfsal ve teorik sınırlamalarının böyle somut bir biçimde yadsınmasının felsefi mirasa karşı olumsuz ya da nihilist tavırlarla hiçbir ilgisi olmadığı açıktır.

Marks'ı felsefeden afaret etme ve Engels'in tam tersine, onu felsefenin kararlı bir karşıtı gibi gösterme girişimleri, Marksizm ile bütün ondan önceki öğretiler arasındaki ilkesel farkı kavrayamamaktan kaynaklanıyor. Nitekim, Marks'ın temel yapıtı olan «Kapital» hem ekonomik hem de felsefi bir incelemedir. Bunda «Marksizm'in devrimci ruhu» olan materyalist diyalektik yaratıcı bir şekilde geliştirilmiş ve bundan geniş olarak yararlanılmıştır.

Diyalektik ve tarihsel materyalizmin temel ilkelerinden birisi, felsefi teorinin rolünü yadsımak değil, onu, gerçeğin değişmesi ve gelişmesini yöneten yasaları ortaya çıkarmaya yarayan güncel bir bilim düzeyine yükseltmek gerektiğidir.

Felsefe konusundaki aynı ideolojik ve metodolojik amaçları Engels de dile getirdi. Engels felsefe ile bilgi arasındaki ilişkiyi özel bilim alanlarında ortaya koydu. Bu açıdan, kapalı bir kesin hakikatler sistemi olarak, bilgideki her türlü gelişmeden bağımsız olarak görülen eski anlamdaki felsefe sona eriyor. Felsefe, Engels'in deyimiyle, genel, teorik açıdan temellendirilmiş dünya görüşü haline geliyor. Bu dünya görüşü, «geçerliliğini bir tür bilimlerin biliminde değil, pozitif bilimlerde kanıtlamalıdır.» (4) Bu sözler, Engels'in, Marks'ın fikirlerinden yola çıkarak, onları nasıl yaratıcı bir şekilde geliştirdiğini açık olarak gösteriyor.

V. İ. Lenin şunu belirtiyor: «Friedrich Engels'in proletarya için ne yaptığını anlamak için Marks'ın öğretisinin ve faaliyetinin çağdaş işçi sınıfı hareketinin gelişmesindeki önemi hakkında açık bir fikre sahip olmak gerekir» (5). Kuşkusuz ki, Lenin'in sözleri, Marksizm'in kurucularının felsefi mirası için de geçerlidir. Engels, materyalizmin ve diyalektiğin gerçek felsefi özünü ortaya çıkarttığı ve savunduğu için, eski felsefenin yadsınmasının olumlu birşey olduğunu söylüyor.

Görüldüğü gibi, Marksizm'i eleştirenlerin, Engels'in tersine Marks'ın

(4) Agy, c. 20, s. 142.

(5) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 2, s. 5.

felsefeyi terkettiğini, felsefeyi tarihsel olarak çağ dışı bulduğu için reddettiğini söylerken ne kadar yanıldıkları ortaya çıkıyor. Marksizm, felsefede büyük bir yeniden canlanmadır, felsefede devrimdir, felsefenin ilerici toplumsal pratikle, doğal ve toplumsal bilimlerle organik bir şekilde bağlı bilimsel bir dünya görüşüne dönüşmesidir. Ve Engels, felsefedeki bu yeniden canlanmada, onun metafiziğin ve idealizmin dizginlerinden kurtulmasında Marks'ın dahi yol arkadaşı ve devamcısıdır.

Marks ve Engels'in bütün yapıtlarında çeşitli yanlarını ortak hazırlayıp geliştirdikleri materyalist diyalektik, onların felsefi görüşlerinin ilkesel birliğinin en yadsınmaz ifadesidir. Marks ve Engels eski, metafizik materyalizmi yaratıcı bir şekilde yeniden işlediler ve Marks öncesi felsefi düşünce tarihinin en ileri başarısı olan Hegel'in idealist diyalektiğini materyalist açıdan yeniden değerlendirdiler. Diyalektiği gelişmenin her türlü tek yanlılıktan arınmış en yetkin teorisi ve evrensel önemde bir yöntem olarak görmeyi başardılar. Çünkü gelişmenin kendisi evrenselidir, esastır ve mutlaktır.

Marks'ın 1857–1858 yıllarındaki elyazmaları, «Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı»nın hemen öncesinde, onun Hegel'in diyalektiğini materyalist açıdan nasıl yeniden değerlendirdiğine tanıklık etmektedir. Marks, söz konusu el yazmalarında kapitalist üretim tarzının ekonomik tahlili metodolojisini geliştirirken bütün dikkatini öncelikle Hegel'in soyutla somut arasındaki ilişki konusundaki diyalektik öğretisi üzerinde toplar ve şöyle der: Hegel teorik düşünmenin somut olduğunu ileri sürerken haklıdır; ama, teorik düşünme duyusal algılamalara yakın olduğu için değil, soyut tanımlamaların birbirleri arasındaki ilişkileri sergileyerek ve böylece irdelenen fenomenleri çeşitli olguların birliği olarak sunarak bu soyut tanımlamaların tek yanlılığını aştığı için haklıdır. Ama Hegel'in soyuttan somuta geçişi idealist bir şekilde yorumlaması gerçek bilgilenme sürecini esrarengezleştirme eğilimi gösteriyor. Hegel'e göre bu geçiş, insanın bilgilenmesiyle ilişkisi olmaksızın, dünya bilincinde ve mutlak fikirde meydana geliyor. Bu arada Marks, gerçekte «soyuttan somuta doğru tırmanış yönteminin düşüncenin somutu özümseyip onu tinsel bakımdan somut şeklinde yeniden üretmesine yarayan bir işlem den ibaret olduğunu» belirtiyor. «Ama bu hiç de somutun kendisinin ortaya çıkması süreci değildir» diyor. ⁽⁶⁾

Engels, kapitalist ekonomiyi irdeleme konusundaki diyalektik materyalist yöntemin özünü ve bu yöntemin burjuva ekonomi politiğindeki yöntemden nasıl kökten ayrıldığını göstermekle kalmadı, aynı zamanda felsefi incelemelerinde Marks'ın yöntemini parlak bir şekilde geliştirmeyi de sürdürdü.

Marks ve Engels'in birlikte kaleme aldıkları ilk yapıtlar («Kutsal Aile»,

⁽⁶⁾ K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 12, s. 727.

«Alman İdeolojisi») tarihi materyalist açıdan kavramanın, yani tarihsel materyalizmin temellerini oluşturdular. Daha sonra Engels diyalektiğin evrensel önemini kanıtlamakla daha fazla ilgilendi. Marks ise diyalektiği öncelikle ekonomi politik ve tarih alanlarında geliştirmeye devam etti. Ama diyalektik Marks'ın kendi yazılarında hiçbir şekilde bir «geçmiş aşama» durumuna gelmedi. Engels ise doğa bilimlerinin sorunları üzerinde durdu. Ama bu işi sürekli Marks'a danışarak yaptı. Marks'ın «Anti-Dühring»in hazırlanmasına doğrudan katıldığını da hatırlatalım: Bu kitabın bölümlerinden birisini o yazdı, baskıya gönderilmeden önce kitabın bütününe müsvettesini okudu. Marks ve Engels, 1850'lerdeki ve 1860'lardaki mektuplaşmalarında da «Doğanın Diyalektiği»nin esas konusu üzerinde görüş değiş tokuşunda bulundular.

Engels'in dikkatini, 19. yüzyılda doğal bilimlerde yapılmış olan büyük keşiflerin yorumu üzerinde yoğunlaştırmış olması gayet mantıksaldır. Bu keşifler – enerjinin sakınımı ve dönüşümü yasası, canlı organizmaların hücreler şeklinde örgütlenmiş olmaları öğretisi, Darwin'in evrim teorisi, vb., – doğa bilimlerinde yavaş yavaş metafizik düşünme tarzından diyalektik materyalist bir düşünme tarzına geçilmekte olduğunu gösteriyor ve yeni bir dünya görüşü oluşturulmasının doğa bilimlerindeki koşullarını meydana getiriyorlardı.

Doğa bilimlerinin işi doğayı ve doğadaki değişiklikleri incelemek olduğundan, Engels öncelikle, maddenin hareketinin ana biçimleri olan mekanik, fizik, kimyasal ve biyolojik hareketi felsefi bakımdan tahlil etti. Örneğin Mendeleyev'in elementler periyodik tablosunun önemini yorumlayarak, bu tablonun sonuç olarak niceliksel değişikliklerin niteliksel değişikliklere dönüşmesi yasasının evrenselliğini kanıtladığını belirtti. Biyolojik süreçleri incelerken de, Engels, Hegel'in diyalektik özdeşlik kavramını materyalist açıdan yeniden gözden geçirerek ve burada sadece bir düşünce ilkesinin değil, aynı zamanda maddenin hareketinin söz konusu olduğunu gösterdi. Biyolojik varoluş biçimiyle madde, zıdların hem özdeşliği hem de mücadelesidir, gerçekte yaşamı olanaklı kılan dinamik süreci temsil etmektedir. «Bitki, hayvan, her hücre yaşamının her anında kendi kendisiyle özdeşdir, ama maddelerin özüksenmesi ve dışlanmasıyla, sonuçla, hücrelerin oluşması ve yok olmasıyla, dolaşım sürecinin meydana gelmesiyle, kısacası yaşamı meydana getiren ardı arkası kesilmez bir moleküler değişimler toplamıyla kendi kendisinden farklılaşır ...» (?)

19. yüzyılın ortalarında doğa bilimlerinde yapılan büyük keşiflerin felsefi tahlili, bu keşifleri yapan tanınmış doğa bilimcilerinin bilinçli diyalektikçiler olmadıklarını ve çoğu zaman keşiflerinin önemi ve gerçek anlamıyla çelişkiye düştüklerini gösterir. Doğa bilimlerindeki diyalektik gelişme ile doğa bilimcilerinin, burjuva toplumunda egemen olan görüş

(?) Agy, c. 20, s. 529.

sistemlerinin etkisiyle, bunlardan hiç de diyalektik olmayan sonuçlar çıkarmaları arasındaki çelişkinin Engels tarafından sergilenmesi, doğa bilimlerindeki dünkü ve bugünkü gelişmeleri anlayabilmek açısından büyük felsefi önemdedir. Günümüzdeki keşifler doğa süreçlerinin diyalektik niteliğini 19. yüzyıldakilerle kıyaslanmayacak kadar daha fazla ortaya koyuyorlar. Bununla birlikte, günümüzde de, diyalektiği incelemeyi ihmal eden doğa bilimcileri sık sık doğa bilimlerinin başarılarını gerçek anlamlarının tersi yönde yorumluyorlar.

Hegel'in diyalektiğini eleştirirken Marks şöyle diyordu: «... Hegel, diyalektiği esrarengizleştirerek onu çarpıtmasına karşın, diyalektiğin bütünüyle işleyişini ilk sergileyen kişidir. Hegel'de diyalektik başaşağı duruyor. O gizemli kabuğun içindeki akılcı çekirdeği bulmak için onu ayakları üzerine oturtmak gerekiyor.»⁽⁸⁾ Marks'la birlikte Engels de bu sorunu yaratıcı bir şekilde çözdü.

Hegel'in sisteminde gelişme tekanlamlı, tek bir doğru halinde ve ilerlemenin gidişini, aşamalarını birbirlerini izleyişini ve biçimlerini önceden belirleyen bir şema olarak tanıtılıyor. Oysa gelişme ancak sonsuz derecede çeşitli ise evrensel olabilir. Örneğin Darwin'in yasalarını ortaya çıkarttığı biyolojik gelişme ile fiziksel ve toplumsal gelişme arasında nitelik farkı vardır. Diyalektik, bu gelişmelerin evrensel özelliklerinin yanı sıra onların özgül yanlarını da yorumlar. Kendini özel teorilerin yerine koymadan, bir gelişme biçiminden bir ötekine geçişleri de ortaya çıkarır ve böylece felsefi anlamdaki gelişme kavramını zenginleştirir.

Hegel'in tersine Engels gelişme süreçlerindeki niteliksel çeşitliliği açıklığa kavuşturur, Hegel'in şeması tarafından dayatılan tek örnek tabloyu reddeder. Engels, yadsımanın yönteminin, önce sürecin genel yapısı, sonra da özel yapısı tarafından belirlendiğini belirtiyor.⁽⁹⁾ Ve şunu ekliyor: «Her cismin olduğu gibi, her fikir ve kavramın kendine özgü yadsıma biçimi vardır, bu gelişmenin sağlandığı yadsımadır.»⁽¹⁰⁾ Hegel'in «bütün sisteminin kuruluşunun temel yasasını oluşturan»⁽¹¹⁾ Hegel'ci yadsıma yasası anlayışı katı bir şematiklik içindeydi. Bu, idealist öncüllerden ileri geliyordu. Hegel'e göre gelişme sadece ve sadece, «triad» olarak adlandırılan, üç aşamalı devreler şeklinde oluyordu. Engels ise, buna karşı çıkarak, somut yadsımanın, yani yadsımanın yadsımasının bu üç aşamalı biçimi almasının zorunlu olmadığını gösterir. Bütün süreçlere önceden hozırlanmış tek bir gelişme biçimini dayatmak, gerçek diyalektik süreci yozlaştırmak anlamına gelir.

Diyalektiğin yasalarının önemi, onların gelişmenin iç doğasını göster-

⁽⁸⁾ Agy, c. 23, s. 22.

⁽⁹⁾ Bak: Agy, c. 20, s. 145.

⁽¹⁰⁾ Agy, s. 146.

⁽¹¹⁾ Agy, s. 384.

melerindedir. Diyalektiğin yasaları niteliksel gelişmelerin ne özel içeriğini ne de özgül biçimlerini belirlemez. Bunların incelenmesi, genel kural olarak, ilgili bilim dallarının görevidir. Diyalektiğin yasallıkları konusunda ancak böyle somut bir anlayış, Hegel'ci idealist spekülasyonlardan farklı olarak, sürekli olgular temeline, bilimden ve pratikten çıkan veriler toplamına dayanır.

Engels'in diyalektik süreçleri somut olarak kavrama üzerine yaptığı çalışmalara ne kadar paha biçilse azdır. Bu, her verili durumun özel olarak irdelenmesini getiriyordu. Ve burada da, Engels çalışmalarını Marks'la aynı doğrultuda yürütmüştür. Marks da, kapitalizmin objektif birer eğilim olarak etki gösteren işleyiş ve gelişme yasallıklarının özgüllüklerini bütün yanlarıyla ortaya çıkartmıştır.

Marks ve Engels, klasik Alman felsefesinin ayırdedici özellikleri olan metafiziği ve idealizmi birlikte aştılar. Böylece, bilgilenme konusunda yeni, Marksist bir teori yaratmış oldular. Özellikle de nesnel, mutlak ve görece hakikatlerle ilgili diyalektik materyalist öğretiyi hazırlayıp geliştirdiler.

Engels her türlü hakikatin mutlak hakikatle özdeşleştirilmesine karşı çıkıyor ve bunu şöyle izah ediyordu: «İnsan her zaman, edinilen bilginin zorunlu olarak sınırlı niteliğinin, onun hangi koşullarda edinildiyse o koşullara bağımlı olduğunun bilincindedir». ⁽¹²⁾

Engels, bilginin göreceliği konusundaki diyalektik anlayışın tarihsel olarak oluştuğunu, bunun, bilimsel ilerlemenin, bilimin kazanımlarının mutlaklaştırılmasını, hakikat ile yanılmanın antidiyalektik biçimde birbirine karşı konulmasını sürekli bir şekilde aşmasıyla sağlandığını belirtiyordu. Bununla birlikte Engels, Dühring'in incelenen her sorun konusunda kesin hakikatin sağlanması ile ilgili girişimlerini eleştirirken mutlak ve kesin hakikate ulaşmanın hepten olanaksız olduğunu söylemiyordu. Böyle bir şeyin söylenmesinin bizzat kendisi, bilgilenme sürecinin bütün sonuçlarını kapsayan kesin bir hakikat niteliğinde olurdu. Engels bir yandan bilgilerin görece niteliği, onların tamamlanmamış, gerek somut koşullar gerekse genel gelişme süreci tarafından belirlenmiş olmaları üzerinde ısrar ederken, bir yandan da bilimsel bilgilenmenin bazı sonuçlarının tartışma götürmediğini, dolayısıyla bunların ebedi, mutlak hakikatleri temsil ettiğini belirtiyordu.

Engels'in yapıtlarında, bilginin göreceliliği konusundaki bilimsel-felsefi anlayış bilginin nesnel niteliğinin doğrulanmasından, bilinemezliliğin (agnostisizm) ve relavitzmin eleştirisinden ayrılmaz. Engels, bilimin sadece tekil olanı, sonlu olanı ve geçici olanı bilebileceğini öne süren bilinemezçileri eleştirirken şöyle diyordu: Sonluyu değerlendirirken sonusuzu

⁽¹²⁾ Agy, c. 21, s. 302.

anlıyoruz, tikel olanı incelerken evrenseli ele alıyoruz, geçici olanı araştırırken kalıcı olanı öğreniyoruz. Kuşkusuz ki, sonsuzun, evrenselin ve kalıcı olanın bilinmesi, her zaman için, varolan tarihsel koşullarla ve eldeki bilginin düzeyiyle sınırlıdır ⁽¹³⁾. Bununla birlikte, bu sınırlama, bilimsel bilginin daha sonra kaydettiği ilerlemeler tarafından aşılır.

Engels'in bu fikirlerinin, bilgi konusunda günümüzdeki relativist dolaşısıyla son tahlilde agnostik görüşlerin eleştirilmesi açısından taşıdığı öneme paha biçilemez. Bu, K. R. Popper'in «eleştirel rasyonalizm»i gibi günümüzde moda olan bilgi kuramına ilişkin teorilerin eleştirilmesi açısından özellikle böyledir. Yandaşları tarafından çoğu zaman zamanımızın en parlak yöntembilimcisi olarak tanıtılan bu burjuva filozofu hakikat kavramının algılama teorisinden atılması gerektiğini savunuyor. Bilimin hiçbir zaman ne hakikate ne de olasılık gibi onun yerini tutan şeylere ulaşabileceğini iddia etmemesi gerektiğini ilan ediyor. Popper şöyle diyor: «Bütün teoriler varsayımdır; bütün teorilere itiraz etmek ve onları yalanlamak mümkündür» ⁽¹⁴⁾ Popper'in sözleri, çağdaş burjuva felsefesinin içinde bulunduğu düşünsel bunalımın temelini gözler önüne seriyor. Çağdaş burjuva felsefesi, geçmişteki ilerici burjuva felsefi öğretilerinden farklı olarak, bilim ile inanç arasındaki zıtlığı yadsıyor, dolayısıyla bilim ile din arasındaki zıtlığı yadsımış oluyor. Çağımızda da, Engels'in felsefesi yapıtları bu cinsten görüşlerin bilim dışı niteliğinin anlaşılmasına yardımcı oluyor.

Marksist dünya görüşünün oluşturulmasında belirleyici rolü, materyalizmin «doruğa kadar» kurulması, yani materyalist tarih anlayışının yaratılması ve bu temel üzerine bilimsel sosyalizmin de yaratılması oynadı. Kapitalist toplumun ana çelişkisini inceleyen Marks ve Engels «Kutsal Aile» adlı yapıtlarında proletarya ile burjuvazinin «özel mülkiyet dünyasına ait formasyonlar olduklarını, sorunun bunlardan her birinin bu çelişkide hangi belirli yeri tuttuğunu bilmek olduğunu, bunların aynı şeyin iki yanı olduğunu söylemenin yetmediğini» belirtirler. ⁽¹⁵⁾ Bu uyarı doğru-
dan doğruya burjuva ideologlarını hedef alıyor. Burjuva ideologları emeğin sermayesiz olamayacağını, sermayenin de emeksiz yapamayacağını söylüyorlar. Aynı zamanda, yukarıda alınan fikrin, kuşkusuz, daha genel bir metodolojik ve dünya görüşü bakımından anlamı var. Marks ve Engels tarihsel olguların irdelenmesinden yola çıkarak, Hegel ve genç Hegel'cilerde tipik olan, zıdların birliğinin tek yanlı yorumunu aşıyorlar. Söz konusu tek yanlı yorumda, zıdların birliği son tahlilde zıdların özdeşliğine indirgenerek çelişkinin keskinliğinin üstü örtülüyor. Marksizm'in kurucularının formüle edip kanıtladıkları bakış açısından ise, zıdlar ara-

⁽¹³⁾ Bak: Agy, c. 20, s. 548–549.

⁽¹⁴⁾ K. R. Popper, Objective knowledge. An Evolutionary Approach. Oxford, 1981, s. 29.

⁽¹⁵⁾ K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 2, s. 38.

sındaki ilişkiyi bir karşılıklı bağımlılık olarak yorumlamak yetmiyor, bu ilişkiyi sınırlayan, yani onu geçici kılan koşulları incelemek önem kazanıyor.

Yine «Kutsal Aile»de, Marksizm'in kurucuları diyalektik çelişkiyi zıdlar arasındaki değişmez, kesinlikle belirlenmiş bir ilişki olarak gören, diyalektik çelişkinin spekülatif yorumunu reddediyorlar ve diyalektiğin merkezi sorununu somut tarih alanına yerleştiriyorlar. Bu koşullarda, çelişkinin devrimci ve tutucu yanlarının varolduğu sorunu ele alıyorlar. Bu sorun, ilk defa ortaya atılan, idealist diyalektiğe tamamen yabancı bir sorundur. Kapitalist toplumun temel çelişkinin bünyesinde, proletarya devrimci taraftır, burjuvazi ise tutucu taraftır ⁽¹⁶⁾. Uzlaşmaz çelişkilerin doğasının teorik açıdan incelenmesi açısından, toplumun gelişmesini yönlendiren yasallıkları kavramak açısından sorunun böyle dile getirilmesinin ne denli büyük bir önem taşıdığını anlamak güç değildir.

Kapitalist sistemin bünyesindeki sınıfsal çelişkilerin birbirlerine bağımlılığını bilimsel bir şekilde irdelemeleri Marks ve Engels'e toplumsal ve tarihsel zorunluluğun diyalektik doğasını açığa çıkarma olanağı veriyor. Bu toplumsal ve tarihsel zorunluluk, insan faaliyetinden ayıramayacağı için doğadaki fenomenler arasındaki zorunlu ilişkilerden niteliksel olarak farklılık gösteriyor. Burjuvazi, üretim araçlarının özel mülkiyetini sürdürmek istiyor. Proletarya ise bu özel mülkiyeti ortadan kaldırmaya çalışıyor. Bu sınıfların herbirinin yürüttüğü savaşım o sınıfın içinde bulunduğu koşullar tarafından belirlenir. Bu koşullar aynı zamanda karşıt sınıfın yaşamındaki faktörlerle karşılıklı bağımlılık içindedir. Bu nedenle, burjuva toplumunun gelişmesindeki nesnel zorunluluk hiç de dış birşey, varolan toplumsal ilişkilere aykırı birşey değildir. Tam tersine, bu tarihsel zorunluluk karşıt taraflar, sınıflar arasındaki karşılıklı bağımlılık, karşılıklı etkileşim, onlar arasındaki savaşım tarafından belirlenmiştir. Bu savaşım ise hiç de keyfi tercihlere bağlı değildir, kuşaklar boyu insanlar tarafından yaratılmış nesnel bir ekonomik temeli vardır, bu nedenle tek tek insan kuşaklarından bağımsızdır.

Nesnel toplumsal zorunluluk konusundaki Marksist anlayışta toplumsal tarihsel sürecin ne kaderci ne de iradeci yorumlarına yer yoktur. Tarihsel zorunluluk özne ile nesnel arasındaki bir ilişkiyi, insanların canlı, hergün yaptıkları faaliyetleri ile bunun toplumların gelişmesi boyunca oluşmuş maddeleşmiş biçimleri arasındaki ilişkiyi temsil eder. Nesnel zorunluluğun bu yorumu Marksist özgürlük anlayışının temelini oluşturur. Marksist anlayışa göre özgürlük, anlaşılmış ve pratikte kendisine egemen olunmuş zorunluluktur.

Engels «Anti-Dühring»te ve daha pekçok başka yazısında bireyin özgürlüğü sorununu, insanların bilinçli faaliyeti ile doğadaki nesnel gerçek

⁽¹⁶⁾ Agy.

arasındaki ilişki sorununu sistemli bir şekilde inceler. Özgürlüğü nesnel zorunluluğun yadsınması olarak alan idealist yorumlara karşılık olarak Engels, «özgürlüğün, düşlendiği gibi, doğa yasalarından bağımsız olmadığını, bu yasaların bilinmesinde ve bu bilmeye dayanarak, bu yasaları belirli amaçlar için kullanma olanağında bulunduğunu» (17) kanıtlar. Başka bir deyişle, doğa karşısında özgür olmak demek, doğanın unsurlarının gücüne pratikte egemen olmak demektir. Engels, doğa üzerindeki egemenliğin üretici güçlerin gelişmesi aracılığıyla uygulandığını, bu egemenliğin temelden çelişkili bir nitelik taşıdığını, çünkü toplumsal üretimin doğal çevreyi dönüşüme uğratmakla birlikte doğanın gelişme yasalarını değiştirmedikçe açıklar. Şöyle der: «Bir yandan insanoğlu bilim ve yaratıcı zekası aracılığıyla doğa güçlerini kendi egemenliği altına alırken, bir yandan da doğa güçleri, onları kullandığı için, insanoğlunu her türlü toplumsal örgütlenmeden bağımsız gerçek bir despotizm altına alarak ondan intikam alırlar.» (18)

İnsanoğlunun milyonlarca kilovat saat elektrik enerjisine sahip olduğu, korkunç hızlarda uçan füzelerle uzay uçuşları yaptığı, atom enerjisine egemen olduğu çağımızda, Engels'in bu uyarısı yüz yıl öncekinden çok daha derin bir anlam taşıyor. Hiç abartmadan, Engels'in ekolojik işlevlerin zamanımızdaki yozlaşması konusunda önceden uyarıda bulunduğu söylenebilir.

Marks'la birlikte hazırlayıp geliştirdikleri materyalist tarih anlayışının Engels'in ömrünün son dönemindeki yapıtlarda geliştirilip somutlaştırıldığı görülür. Engels, «Ailenin, özel mülkiyetin ve devletin kökeni», «L. Feuerbach ve Klasik Alman Felsefesinin Sonu» gibi klasik Marksist mirasın ayrılmaz parçası durumuna gelmiş yapıtlarında, 90'lı yıllarda yazdığı mektuplarda, tarih süreci konusundaki Marksist teorinin basitleştirilmiş biçimde yorumlanmasına, onun sözümona bir «ekonomik materyalizm»e indirgenmesine, toplumun gelişmesinin, politik, hukuksal ve ideolojik üst-yapısının muazzam kapsamının bilinmezlikten gelinmesine karşı çıkıyor. Marksizm tarafından yaratılan toplumun gelişmesi teorisinin bir dogma olmadığını, toplumsal süreçlerin somut bir şekilde araştırılmasında kullanılan bir kılavuz olduğunu, «materyalist yöntemin tarihin araştırılmasında bir yol gösterici olarak değil de herkesin tarihsel olgulara kendi işine gelen biçimde biçim vermesine yarayan hazır bir şema olarak kullanıldığı zaman kendi zıddına dönüştüğünü» (19) belirtiyor.

Engels'in bu saptamaları, diğerlerinin yanı sıra, kendilerini «yeni Marksist» olarak adlandırmakla birlikte gerçekte Marksist teorinin dev boyutlu bilimsel kazanımlarını inkar eden, bunu yaparken de bu kazanımların

(17) Agy, c. 20, s. 116.

(18) Agy, c. 18, s. 303–304.

(19) Agy, c. 37, s. 351.

«aşırı somut» nitelikte olmasını bahane eden çağdaş filozof ve sosyologlara uygulanabilir. Nitekim, Frankfurt Toplumsal İncelemeler Ekolü'nün günümüzdeki en etkili temsilcisi olan J. Habermas, «üretici güçler», «üretim ilişkileri», «sınıflar» ve «sınıf savaşmaları» kategorilerinin terk edilmesi gerektiğini (gerçi üstü örtülü bir şekilde) ilan ediyor. ⁽²⁰⁾ Habermas şöyle diyor: «Üretim güçlerle üretim ilişkileri arasındaki bağlantının yerine daha soyut bir bağlantı olan emekle etkileşim arasındaki bağlantı konmalıdır». ⁽²¹⁾ Burada, toplumsal üretimin tarihsel düzeyinin niteliğini gösteren «üretici güçler» kavramının yerine, tamamen haksız bir şekilde, bireyin dolaysız üretici faaliyeti olan emeğin konmak istendiğini belirtelim ve esas önemli olan üzerinde duralım: Habermas üretim ilişkilerini insanlar arasındaki basit bir işbirliğine indiriyor. İnsanların üretim araçları arasındaki konumlarını bilmezlikten geliyor. Böylece tarihsel materyalizmin özünü boşaltıyor.

Engels, materyalist tarih anlayışını kabalaştırıcı yüzeysel yaklaşımı mahkum ettikten sonra güncelliğini her zaman için koruyan araştırma ilkelerini formüle ediyor. Tarihten politika, estetik, felsefe, din, özel hukuk konularındaki görüşleri çıkartma denemesinde bulunmadan önce tarihi ayrıntılı bir şekilde incelemek gerekir. Engels tarihsel materyalist bir inceleme örneği olarak Marks'ın «Louis Bonaparte'ın 18 Brümer'i» adlı yapıtını gösteriyor. Marks bu yapıtında, görece kısa bir tarihsel dönemi bütün açılardan irdeliyor. Fransız burjuvazisinin nasıl bir şekilde karşı devrimci bir sınıfa dönüştüğünün anlaşılmasını sağlıyor. Bonapartizm'in tarihsel kökenlerini açığa çıkarıyor. Bonapartizm'in Fransa'nın ekonomik, politik ve ideolojik gelişmesindeki özelliklerle, tek tek sınıfların çıkarlarıyla, özellikle de Fransız köylülüğünün hayalleriyle vb. olan iç bağlantılarını sergiliyor.

Lenin, «Friedrich Engels» adlı yazısında şöyle diyordu: «Avrupa proletaryası kendi biliminin, aralarındaki dostluk ilkçağ efsanelerinde insanların dostluk konusunda anlatılan en heyecanlı şeyleri aşan iki bilgin,

⁽²⁰⁾ Frankfurt ekolü çağdaş bir burjuva felsefe akımıdır. Kuruluşunda Hegel, Marks, Nietzsche, Heidegger, Spengler ve Freud'un fikirlerinin önemli etkisi vardır. 1923 yılında Frankfurt/Main Toplumsal İncelemeler Enstitüsünün kurulması ortaya çıkış tarihi olarak gösterilmiştir. Ama tam olarak 30'lu yıllarda oluşmuştur. Başlıca temsilcileri M. Horkheimer, E. Fromm, H. Marcuse, T. Adorno'durlar. Marksizm Enstitüsünün resmi öğretisi olarak ilan edilmiş olmakla birlikte, ekolün teorisyenleri daha başlangıçtan itibaren ondan sadece kapitalizmin eleştirisini ve sosyalizmle ilgili bazı düşünceleri ödünç olarak alıp iyice soyut bir şekilde yorumlamışlar ve üzerine Marksizme yabancı fikirler eklemişlerdir. Günümüzde, Frankfurt ekolünün anti-Marksist yönelimi J. Habermas ve A. Schmidt gibi yeni kuşak temsilcilerinin yapıtlarında daha açık bir şekilde görülmektedir. (Not Red.)

⁽²¹⁾ J. Habermas, Technik und Wissenschaft als «Ideologie». Frankfurt/Main, 1969, s. 92.

iki savaşçı tarafından yaratıldığını söyleyebilir» ⁽²²⁾ Engels'in yaşamı ve yapıtları onu Marks'ın karşısına koyma girişimlerinin, bilimsel sosyalist ideolojiyi, bilimsel ve felsefi Marksist dünya görüşünü birlikte yaratıp keskinleştiren bu iki büyük düşünürü birbirlerinden yalıtılma girişimlerinin hepsinin tümüyle tutarsız olduğunu tartışma götürmez bir şekilde kanıtlıyor. Marks ve Engels'i Lenin'le karşı karşıya koyma, Marksizm'in kurucularının öğretisini bu öğretinin daha sonra yeni tarihsel koşullarda yaratıcı bir şekilde geliştirilmesinden ayırma girişimleri de aynı derecede tutarsız ve bilim dışıdır. Marks ve Engels'in, Lenin tarafından yaratıcı bir şekilde geliştirilmiş, bugün de reel sosyalizmin, dünya komünist ve işçi hareketinin deneyiminin ışığında zenginleştirilen öğretisi gerçekten bilimsel, yaratıcı bir öğretim. Bu öğreti insanlığa daha iyi bir gelecek sağlamak için çarpışan herkesi ideolojik bakımdan donatıyor.

⁽²²⁾ V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 2, s. 12.

Bilimsel ve teknik işbirliği sosyalist bütünleşmeyi geliştirmenin anahtarıdır

Ekonomik Yardımlaşma Konseyi üyesi ülkelerin ekonomik stratejisi, bilimsel ve teknik ilerlemeyi hızlandırarak ve toplumsal emek üretkenliğini artırarak ulusal ekonomiyi güçlendirmeyi ve böylece çok yönlü ekonomik ve toplumsal kalkınmaya, halkın refahının artmasına olanak sağlamayı amaçlıyor.

Bu tarihsel görevleri yerine getirmenin en önemli yollarından biri sosyalist ekonomik bütünleşmeyi derinleştirmek, özellikle de onun bilimsel ve teknik halkasını geliştirmektir. Bunun için Ekonomik Yardımlaşma Konseyi'nin 1984 yılında Moskova'da yapılan Ekonomik Tepe Toplantısında, üye ülkelerin ulusal programları temelinde, bilimsel ve teknik ilerleme yolunda uyumlaştırılmış bir politikaya ve bazı alanlarda ortak bir politikaya temel oluşturacak, 15-20 yıllık Kompleks Bilimsel ve Teknik İlerleme Programı hazırlanmasına karar verildi. Bu, Ekonomik Yardımlaşma Konseyi üyesi ülkelerin sosyalist toplumun sürekli olarak ilerlemesindeki sorunları daha çabuk çözmede ortak çabalarda bulunmak için enternasyonalist işbirliğinde atılan önemli bir adımdır.

«Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi ve Polonya Birleşik İşçi Partisi Merkez Komitesi'nin Polonya'da ortaklaşa düzenledikleri «Ekonomik Yardımlaşma Konseyi Üyesi Ülkelerin Sosyalist Ekonomik Bütünleşmesini Derinleştirmede Bilimsel ve Teknik İşbirliğinin Rolü» konulu uluslararası yuvarlak masa toplantısı yapıldı. Tartışmaya şunlar katıldı: Bulgaristan'dan Profesör Marin Petrov, ekonomi bilimleri doktoru, Bulgaristan Bakanlar Konseyi'ne bağlı Bilim ve Teknoloji Komitesi başkan yardımcısı; Macaristan'dan Karoli Tabori, Teknik Kalkınma için Devlet Komitesi bölüm başkanı yardımcısı; Vietnam'dan Profesör Dang Hu, Vietnam Komünist Partisi MK üyesi, Bilim ve Teknoloji Komitesi başkanı; DAC'den Willi Kunz, Demokratik Alman Cumhuriyeti Bilimler Akademisi üyesi, Alman Sosyalist Birlik Partisi MK'ne bağlı Sosyalist Ekonomik Yönetim Merkez Enstitüsü başkan yardımcısı; Küba'dan Raul Valdes Vivo, Küba Komünist Partisi MK üyesi, partinin dergideki temsilcisi, Moğolistan'dan, Puntsag Dashin Luvsandorj, Moğolistan Bilimler Akademisi üyesi, Ekonomi Enstitüsü müdür yardımcısı; Tsagan Uvguni Sedjav, Moğolistan Devrimci Halk Partisi MK görevlisi, Polonya'dan, Henryk Pucilowski, Polonya Birleşik İşçi Partisi MK Ekonomi Bölümü başkanı, Profesör Wiesław Iskra, PBIŁ Sosyal Bilimler Akademisi rektör yardımcısı; Profesör Leszek Pasieczny, PBIŁ Sosyal Bilimler Akademisi Sosyal Politika Enstitüsü başkan yardımcısı; Romanya'dan Profesör Constantin Moisuc, ekonomi bilimleri doktoru, Romanya Komünist Partisi MK'ne bağlı Stefan Gheorghiu Akademisi bölüm başkanı; Sovyetler Birliği'nden, Yuri Şiryaev, SSCB Bilimler Akademisi

aday üyesi, Dünya Sosyalist Sistemi'nin Ekonomik Sorunları Uluslararası Enstitüsü başkanı; Prof. Aleksandır Bikov, ekonomi bilimleri doktoru, SSCB Bilimler Akademisi'ne bağlı Dünya Sosyalist Sistemi Ekonomisi Enstitüsü bölüm başkanı, Çekoslovakya'dan, Doçent Ladislaw Ryha, ekonomi bilimleri doktoru, Bilimsel ve Teknik İlerleme ve Sermaye Yatırımları İçin Çek Komisyonu başkan yardımcısı.

Yuvarlak masa toplantısına katılanlar arasında SBKP MK aday üyesi ve «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi baş redaktörü Yuri Sklyarov da vardı.

Bütün dünyada köklü teknik değişimler oluyor. Bunlar tarihsel önemi bakımından 19. yüzyıldaki sanayi devrimiyle kıyaslanabilir. O zamandan bu yana üretimin boyutları ve niteliği tamamen değişmiş olmasına karşın durum böyle değerlendirilebilir. Bilimsel-teknik devrim bilimsel-üretim devrimine yükseliyor, yeni teknik ve teknolojiyle varolan üretim yapılarına girerek, onların kesin yenileşmesine yol açıyor.

Bilimsel-teknik ilerlemenin yeni adımlarına ve üretimle bilim ve tekniğin bütünleştiği sürece egemen olmak için sosyalizm bilim ve tekniğin avantajlarını nasıl kullanabilecek? Bu en başta bu açıdan Marksist ekonomi bilimi tarafından derin bir incelemeyi gerektiren karmaşık bir süreçtir. Söz konusu avantajlar arasında Ekonomik Yardımlaşma Konseyi üyesi kardeş ülkelerin güçlerini birleştirme ve bilimsel teknik bütünleşmeyi niteliksel olarak yeni tipte bir işbirliğine doğru ilerletmede sahip oldukları geniş olanaklardır.

Yuvarlak masa toplantısında tartışma beş sorun üzerinde yoğunlaştı:

- 1) Ekonomik Yardımlaşma Konseyi üyesi ülkelerin bilimsel ve teknik bütünleşmeyi ilerletmeleri için iç ve dış koşullar.
 - 2) EYK üyesi ülkelerin ekonomik işbirliğinde yeni bir aşama olarak bilimsel ve teknik bütünleşme.
 - 3) Bugünkü aşamada bilimsel-teknik bütünleşmenin biçim, yöntem ve araçları.
 - 4) Vietnam, Küba ve Moğolistan'da bilimsel-teknik gelişmeyi hızlandırmada işbirliğinin rolü.
 - 5) Bugünkü koşullarda üçüncü ülkelerle bilimsel ve teknik işbirliği.
- Aşağıdaki inceleme bu beş sorunu içermektedir.

DEĞİŞEN KOŞULLARDA

Günümüzde teknolojik devrim dünya çapında olup, şu ya da bu şekilde tüm ülkelerin ekonomilerine etkide bulunduğu için, ekonomik gelişme için dış koşullar EYK'nin bilimsel ve teknik işbirliğini daha yüksek bir düzeye

çıkarma gereğini dayatan etmenler arasındadır. Bu nedenle bilimsel-teknik ilerlemenin hızı keskin politik bir sorun oluyor, sosyalizmin uluslararası konumunun güçlenmesini büyük ölçüde belirliyor.

Toplantıya katılanlar, teknolojik devrimin kaynakları bakımından evrensel olmasının ilkesel önemi olduğunu belirttiler. Çünkü son 20–30 yılda tüm önemli teknik buluşların sanayileşmiş kapitalist ülkeler tarafından yapıldığını zannetmek büyük bir yanlışlık olur. Tüm dünyanın katkısı olmadan bu buluşlar gerçekleşmezdi. Bilindiği gibi bu buluşlar hammadde ve yakıtın düşük tekel fiyatında olduğu dönemde yapıldı. Emperyalist devletler, uzun zaman değerli hammaddeleri yok pahasına elde edebildiler, böylece temel ve uygulamalı araştırmalara büyük fonlar ayırabildiler. Bunun için onların bilimsel ve teknik devrime katkıları büyük ölçüde daha az gelişmiş ülkeler tarafından yeniden dağıtım ilişkileri yoluyla desteklendi. Dünyada bilim ve teknolojinin ilerlemesine doğrudan ve çok önemli katkıya ek olarak, sosyalist topluluk ve barışçıl dış politikasıyla bu ilerlemeye etkide bulundu. Çünkü insanlık teknolojik devrimin olgunlaşmasına yardım eden uzun bir barış dönemini en başta sosyalist topluluğun aktif tutumuna borçludur.

Yuri Şiryaev şunları söyledi: Sanayileşmiş ülkelerde geçen birkaç yılda teknik ve teknolojik gelişme doğrusal olmaktan çıktı ve aşağıdaki örnekten de anlaşılacağı gibi bir kesinti, niteliksel bir sıçramanın habercisi bir kesinti öne çıktı. Elektrikli motorların buharlı motorlarla aynı transmisyon sistemi vardır. Elektrik motorlarının keşfinden bir süre sonra, bu motorların iş makinelerine nasıl monte edilebileceğinin keşfedilmesiyle üretimde derin ve keskin bir değişiklik oldu. Buna benzer bir örnek yirminci yüzyılın son yarısında görüldü. Elektronik bilgisayarların keşfinden sonra, bunların makinelere bağlanmasına kadar, mikro-prosesörün mini bilgisayarların örneğinin yeni «yürüyen bant» serisinin geliştirilmesine kadar oldukça uzun bir «kuluçka dönemi» geçti. Bu elektronğin toplumsal üretime geniş olarak uygulanmasının olanaklı olduğu zamandır. Ne ki, yukarıda sözü edilen sıçrama zaman «daraldığında» ve ulusal ekonominin teknik olarak yenilenmesinde kısa da olsa bir gecikme olduğunda ciddi bir niteliksel geriliğe yol açabilir.

Aleksandır Bikov, işte tam böyle bir dönüm noktasında Batı'nın sosyalizme açıkça meydan okuduğunu söyledi. Bu ne ABD ve Japonya'nın şu alanda ya da bu alanda önde olması, ne de SSCB ve öteki sosyalist ülkelerin onlarla aynı düzeyde olması, hatta onlardan ileri olmasıdır. Bu meydan okumanın özü şudur: Emperyalizm, en başta da ABD emperyalizmi, bilimsel-teknik devrim ve bunun sonucu ulusal ekonomilerin yeniden yapılandırılmasının periyodik yapısal bunalımların yıkıcı gücünü azaltabileceğini, 1950 ve 1960'lı yıllardaki dinamik gelişmenin yeniden sağlanabileceğini, gelişmekte olan dünyada kapitalizmin konumlarını güçlendirebileceğini ve sosyalizmle yarışta durumunu sağlamlaştıracığını sanıyordu.

Askersel-sanayi kompleksleriyle içiçe geçmiş, teknik düzeyi yüksek olan sanayilerdeki büyük işletmeler tarafından desteklenen, bugünkü Amerikan egemen çevrelerinin en gerici kesimlerinin desteğindeki ABD yönetimi iki sistem arasındaki rekabeti normal koşullardan çıkarıp aşırı uçlara itmeye çalışıyor. Yeni niteliksel ölçülerde silahlanma yarışını sosyalist ülkelere dayatarak, topluluğumuzu dünya yüksek teknoloji pazarından yapay olarak soyutlayarak, bizi kaybeden taraf yapmayı ümit ediyor. Bu gerici stratejistler bilimsel-teknik kazanımların planlı bir ekonomiyle değil, pazar rekabetiyle elde edilebileceğini sanarak, bu koşullarda kardeş ülkelerin bilim ve teknolojinin dinamik gelişimine, savunma yeteneğinin artırılmasına ayak uyduramayacaklarını ümit ediyorlar. Başka bir deyişle, kapitalizm bilimsel-teknik devrim bayrağının bizim değil, kendilerinin elinde olduğunu göstermeye çalışıyor.

Emperyalist politikacılar kendi potansiyellerini büyük ölçüde abartma eğilimindedir. 1940'ların ikinci yarısında bize karşı teknolojik ambargo uygulama girişimlerini anımsayalım. O zaman demokratik halk devletleri SSCB'nin yanında yer aldılar ve kapitalizmin öteki toplumsal sistemle ilişkilerinde ekonomik savaşın sonuçta kapitalizm için en iyi bir seçim olmadığını kanıtladılar. Bugünkü güçler dengesinde de böylesi yöntemler başarılı olamaz.

Utanmazcasına meydan okumanın ardında yatan varsayım nedir? Bu kaba uluslararası çizgiyi izleyenler kendi sınıfsal amaçları için, sosyalizmin bilim ve teknolojiye devasa eksiklikleri olduğunu ve sözde bunun sosyalizmin zayıf noktası olduğunu söylüyorlar.

Bu nedenle emperyalist gerici topluluğa canalcı bir alanda meydan okudu. Komünist ve işçi partilerinin yönetimleri ve kardeş ülkelerin hükümetleri iki dünya sistemi arasındaki rekabeti daima büyük bir dikkatle izlediler, sınıf karşıtlarının meydan okumasına kendi ulusal ekonomilerinin işleyişini daha da iyileştirerek, ekonomilerinin ilerlemesini hızlandırmada güçleri birleştirmek için safları sıklaştırarak, teknik ve ekonomik bağımsızlıklarını pekiştirerek ve politik baskı girişimlerini boşa çıkararak karşı koydular.

Ancak konuşmacılar sosyalist ülkeler için teknolojik yarışın günümüzde daha çok ülke içinde söz konusu olduğunu, çünkü sosyalist toplumun gelişmesinin ülke içi gereksinimlerinin Ekonomik Yardımlaşma Konseyi'nde bilimsel ve teknik işbirliğinin derinleşmesinde en büyük ivmeyi sağladığını vurguladılar. Willi Kunz şunları söyledi: Herşeyden önce temel toplumsal görevlerin yerine getirilmesi için kardeş komünist ve işçi partileri ulusal ekonomilerini ve bütünüleyici işbirliğini ardıcıl ve kapsamlı bir şekilde yoğunlaştırarak ülkelerinin ekonomik büyümesini hızlandırmak istiyorlar. Çabalarımızı birleştirmeye ve ekonomilerimizi daha büyük bir dikkatle yönlendirmeye bizi iten şey işte bu görevlerdir, sosyalist topluluk üyesi

kimi ülkelerdeki kaynakların kurumuş olması değil. Çeşitli yollarla üretimin yoğunlaştırılması, örneğin, uluslararası işbölümünün derinleştirilmesi, gelişmiş sosyalist toplumda genişletilmiş yeniden üretimin karakteristik bir özelliğidir, onun maddi ve teknik koşuludur.

Konuşmacılar işbirliğindeki yeni aşamanın, işgücü, üretim araçları, hammadde ve öteki maddelerin, yakıt, enerji ve taşınmaz değerlerin kullanımında göreceli ve mutlak tasarrufla ekonomik büyümeyi gerçekleştirmede ortak çaba gerektirdiğini belirttiler. Ancak üretimi daha verimli hale getirecek olan potansiyeller teknolojiye köklü bir değişiklik olmadan da süratle harekete geçirilebilir. Ulusal ekonomik yoğunlaşmanın en alt kesimleri için çözüm sadece en yeni makine ve teknoloji kullanımı olduğundan, kardeş ülkelerin uluslararası ekonomik işbirliğinde ağırlık belirgin olarak bilimsel ve teknik alana kayıyor.

Sosyalist topluluk üyesi tüm ülkelerin, kendileri ve ortakları için büyük ölçüde yakıt ve hammadde sağlayanlar ya da başta ithal malı mineral kaynaklarını işleyenler) yeni teknolojilere geçme ve son model makineleri geniş ölçüde kullanıma sokmada eşit çıkarları var. Çünkü bilimsel-teknik ilerleme genel olarak kaynak gereksiniminin azalmasına yardımcı oluyor. Bu tartışmada verilen bir örnekten de anlaşılabilir: Eğer bizim yeterince yüksek kalitede paslanmayan metalimiz olsaydı, şimdi üretilmekte olan demirin aşağı yukarı yarısı ile yetinebilirdik. Aynı şey yeni teknolojilerin çok daha ekonomik olduğu temel enerji kaynakları için de geçerlidir. Eski makinelerin yerini esnek üretim sistemleri ve robotlar aldıkça, ister istemez varolan makine stoklarının önemli bir bölümü gereksiz olacaktır.

Ekonomik Yardımlaşma Konseyi üyesi ülkeler komünist ve işçi partileri yöneticileri ve hükümet başkanları kolektif çabalarla yönlendirilecek bilimsel ve teknik devrimin zaman ve maliyet açısından kârlı olduğunu düşünerek, gelecek 15–20 yılda bilimsel ve teknik ilerleme için ortaklaşa kompleks bir program hazırlanmasını kararlaştırdılar. İşbirliğinde beş konuya öncelik verilmesine karar verildi:

- Bilgisayar ve mikrosesör teknolojisinin yoğun olarak kullanılmasıyla ulusal ekonominin elektronik aygıtlarla donatılması,
- esnek üretim sistemleri de dahil, kompleks otomotikleşme,
- yeni maddelerin (polimer, seramik ve bileşikler) ve teknolojilerin (hammaddeleri toz haline getirerek işleyen metalurji, lazer aygıtları vb.) geliştirilmesi,
- ulusal ekonomide nükleer enerjinin daha geniş kullanımı, biyoteknolojinin geliştirilmesi.

Bunlardan her biri varolan ulusal ekonomik yapılarda (alt program), üretim aygıtlarında, teknolojilerde, ürün, çalışma koşullarında köklü değişiklikler öngören somut eylemler piramidi biçiminde ifade edildi.

Ulusal çapta yoğunlaşma ile Ekonomik Yardımlaşma Konseyi üyesi ülkelerin bilimsel-teknik işbirliği arasındaki bağ iki yanlıdır: Ulusal ekonomilerde yoğunlaşmaya gidilmesi, bilim ve teknikte daha sıkı işbirliğini gerektirirken işbirliğinin etkisi büyük ölçüde tek tek ülkelerin kendi bilimsel ve teknik potansiyellerini tam anlamıyla ve hünarlı bir biçimde kullanmalarına bağlıdır.

Yuvarlak masa toplantısına katılanlar uluslararası bilimsel ve teknik işbirliğinin daha verimli sonuçlar vermesi için üç sorun belirlediler: Birincisi, araştırmanın maddi temelini oluşturmak, ulusal çapta mühendislik projeleri geliştirmek, ikincisi, bilimsel ve teknik alanlarda yönetim metodlarını geliştirmek ve üçüncüsü, sonuçların daha çabuk uygulamaya sokulması.

Birincisi sorunda Yuri Şiryaev sosyalist topluluğun hizmetinde geniş bir bilimsel ve teknik potansiyelin bulunduğunu anımsattı. Toplam beş milyon kişi. Bunların üçte biri araştırmacı olup bilim alanında çalışmaktadır. İyi yetişmiş uzmanların oluşturduğu böylesi büyük bir ordu büyük bir zenginliktir, ama şimdi artık bunların sayısı artırılmamalı, bilimsel enstitüler modern araçlarla donatılmalı ve deney-araştırma, uygulama olanakları hızla geliştirilmelidir. Çünkü araştırmacıların emek üretkenliği onların hizmetindeki olanaklarla doğru orantılıdır.

DAC ve Polonya'dan yuvarlak masa toplantısına katılanlar bilimsel teknik ilerlemeyi yönlendirmedeki ulusal mekanizmaların verimliliği ile kardeş ülkelerin uluslararası işbirliğinin etkililiği arasındaki bağı incelediler.

Willi Kunz şöyle dedi: Son yıllarda Demokratik Alman Cumhuriyeti'nde ekonomide yönetimin iyileştirilmesi, çapı baştan sona bütün bir yeniden üretim çevrimini kapsayan kombinaların, güçlü ekonomik birimlerinin kurulması ve pekiştirilmesini zorunlu kıldı. Araştırma, geliştirme, mühendislik, üretim ve ticaret arasında organik bir bağ kurabilmek için, DAC'deki bilimsel ve teknik potansiyelin büyük bir bölümünün bu kombinelerde toplanması kararlaştırıldı. Kombinalar, Ekonomik Yardımlaşma Konseyi ülkelerindeki kuruluşlarla doğrudan bağ kurma yetkisine sahiptir. Uluslararası işbirliği için ikili ve çok yönlü uzun dönemi kapsayan programlar, yalnız devletler düzeyinde yürütülmekle kalmıyor, aynı zamanda ekonomik birimler arasında bu ilişkiler gelişiyor. Bu da, pratik konularda daha çabuk çözüme varılmasını sağlıyor. Uzmanlık gerektiren bilginin kullanımı, işletmelerin çıkarlarının göz önüne alınması, ortak projelerin etkinliğini büyük ölçüde artırıyor.

Wiesław Iskra ile Leszek Pasieczny sundukları tebliğde şunları belirttiler: 1970'li yılların ikinci yarısında Polonya'da şöyle bir düşünce vardı: Bilimsel ve teknik gelişme, devletten daha çok işletmelerin çabalarıyla ilerletilebilir. Ama ne o zamanlar, ne de o zamandan bu yana ekonomik reformlar doğrultusunda, üretimin ve ürünlerin teknik yenilenmesinde

ekonomik birimlerin yeterli ilgisini sağlamak mümkün olmadı. İşletmeler, fiyatlarla oynamayı, ürünleri çeşitlendirmeyi yeğlediler. Eğer özel bir riski yoksa ve etkisi ulusal-ekonomik düzeyde değil, yerel ve kısa erimli ise, ancak o zaman teknik projelere ilgi duydular. Bunun sonucu, sanayideki bilimsel ve teknik olanaklar zayıfladı, tek tek fabrikaların programları, değişik yönlerle dağıldı.

Bundan ötürü, şimdi Polonya'da bilimsel ve teknik ilerleme alanında yöneticilik mekanizmasının iyileştirilmesi, iki doğrultuda ele alınıyor. Birincisi, fiyat oluşumu, maliye ve kredi araçlarının kullanımı yoluyla, emekçi kolektiflerinde girişim ve yaratıcılığın, sosyalist işletme ruhunun geliştirilmesi için, yapılacak daha çok şey vardır. İkincisi, bilim ve teknoloji alanında uzun erimli devlet politikasına büyük önem veriliyor. Başka şeylerin yanı sıra, bir merkezi teknik ilerleme fonu kurulacak. Bununla, uygulamalı ve temel araştırma için devlet siparişleri ve merkezi araştırma programları finanse edilecek. Bu iki doğrultunun, uzun erimde EYK ülkeleriyle uluslararası işbirliğine Polonya'nın katılmasına olumlu etkide bulunması gerekiyor.

Araştırma, geliştirme ve mühendislik sonuçlarının uygulamasını örgütleme, bilimsel ve teknik ilerlemenin yürütümünde önemli bir ögedir. Yuvarlak masa toplantısına katılan Bulgar, Polonyalı ve Sovyet bilim adamları, bu kesimde kimi eksikliklerin zamanında giderilmemesinin, çalışmaların tamamlanmamasının ilerleme hızını yavaşlattığını belirttiler. Bilim ve teknolojiye, kardeş ülkelerin işbirliğinin sonuçlarındaki yavaşlama da buna dahildir.

Leszek Pasiieczny şunu vurguladı: Genel olarak konuşursak, sosyalizm, bulguların yayılmasının önündeki her türlü nesnel engeli ortadan kaldırır. Bulguların yayılmasına elverişli sosyal koşullar yaratır. Paradoks gibi gözükcek, ama hâlâ bu alanda zayıfız. Örneğin, Polonya'daki istatistiklere göre, Polonya'da iyi bir bulgu, genellikle yalnızca bir işletmede uygulanmaktadır. Dünyada ise, iyi bir bulgunun uygulama ortalaması üçtür.

Bu tür yerel uygulama, yalnızca çeşitli ülkelerdeki işletmeler arasında değil, aynı zamanda tek bir ülkede, aynı ulusal ekonomide emek üretkenliğindeki mesafe ve boşlukların nedenini de açıklayabilir. *L. Pasiieczny*, bu mesafenin Polonya'da çelik sanayiinde 35'e 1, dokuma sanayiinde 26'ya 1 olduğunu belirtti. *Willi Kunz*, DAC'de benzeri bir çalışmayla ilgili veriler sundu. Bu mesafenin 3'e 1, bazan da 4'e 1 olduğunu söyledi. Bu da, küçük bir ülkede bile, gecikmeksizin deney değiş tokuşu ve ileri işletmelerde sınımış teknik bulguların yayılmasının öyle büyük bir sorun olmadığını gösteriyor.

O halde bilimsel ve teknik kazanımların uygulamaya geçirilmesi, niye bazı sosyalist ülkelerde ivedi bir sorun olarak ortaya çıkıyor? Neden sosyalist toplumda bir bütün olarak üretimi yenileme süreci henüz arzu-

lanan bir düzeye ulaşamamış bulunuyor? Sovyet uzmanları bu konuda şöyle dediler: Bunun nedenlerinden biri, bilimsel ve teknik ilerleme için harekete geçirici bir gücün kimi EYK ülkelerinde, özellikle Sovyetler Birliği'nde ekonomik mekanizma içinde zamanında kurulmamış olmasıdır. SBKP MK Genel Sekreteri Mihail Gorbaçov'un konuşmasında sözünü ettiği kusurlardan biri de işte şudur: «Her zaman iyi çalışmıyoruz, ekonominin yönetimini, modern ekonominin gerektirdiği ve büyük potansiyelimizin elverdiği ölçüde yürütmeyi ve sürdürmeyi henüz öğrenemedik.»⁽¹⁾ Kapitalizmle yarışmayı kazanabilmemiz için üretimin hızlı bir tempoda yenilenmesi gerekir. SBKP ve Sovyet hükümetinin son zamanlarda kabul ettiği bir dizi önlemler paketinin doğrultusu da bu yöndedir. Partinin plan ve programları, en ileri düşüncelerin, keşif ve icatların bilimden sanayi ve tarıma aktarılması gerektiğini vurguluyor.

Bulgaristan'da bilimsel ve teknik kazanımların uygulamaya geçirilmesi konusu, son dönemde sert eleştirilere uğradı. BKP MK Genel Sekreteri Todor Jivkov, bunu «kimsesiz bir alan», hiç kimsenin doğrudan sorumlu olmadığı bir sektör olduğunu söyledi. Parti, yönetici personeli öteden beri varolan bu sorunu çözmeye çağırırdı. *Marin Petrov* şöyle dedi: Şimdi ulusal-ekonomik planlama yöntemleri, uygulamayı da içerecek biçimde değişikliğe uğrattılıyor. Üretime yeni doğrultularda başlayabilmenin gerektirdiği yüksek maliyetleri karşılamak için işletmelerde yeni özel fonlar kuruluyor. Başarılı bir uygulama için, bundan böyle, öteki önlemlerin, bu arada fiyat ayarlamalarının yanısıra, Ücretler ve Teknik İlerleme Teşvik Fonu'ndan ödüller verilecektir.

Yeni dal ve teknolojilerin üretimini özümsemek, teknik ve örgütsel düşünceleri ulusal ekonominin her yanına yayabilmek için, Polonya'da 100 dolayında küçük ve orta çapta araştırma, geliştirme ve bilimsel uygulama işletmeleri kurulacaktır. Bu alanda Macaristan'da benzeri kuruluşlar oluşturulmuş bulunuyor.

Almanya Sosyalist Birlik Partisi, bilimsel ve teknik bulguların hızla uygulamaya geçirilmesine şimdi baş önemi veriyor. DAC'de geçen yıl üretilen malların %18'i yenilendi. 1985 yılı planında bu oran, %21 olarak belirlendi. Uzun dönemde, bu rakam bütün ürünlerde yılda ortalama %30'un üzerine çıkarılacak, tüketim mallarında bu oran daha da yükselecektir. Partinin kanısınca, oldukça zor ve karmaşık olan bu hedeflere ulaşabilmenin önemli yollarından biri, ciddi bir analitik çalışmanın sonuna kadar geliştirilmesi, kombinalar, fabrika, atölye ve ekiplerin verdiği ekonomik sonuçların sürekli mukayese edilmesi ve ön saftakilerin yaratıcı yarışmasıdır. Üretimi yoğunlaştırmanın etkin ve hemen hemen en serbest aracı budur. *Willi Kunz*, bir tür mukayeselerin tüm topluluk düzeyinde yapılmasının çok yararlı olacağını belirtti.

(1) «Pravda», 2 Eylül 1985.

Bundan ötürü, biz her yerde, gerek ülke içinde, gerekse dışında, dikkatlerin günümüzde bilimsel ve teknik gelişmenin olağanüstü hızı üzerinde odaklaştığını görüyoruz. Komünistler, bilimsel ve teknik ilerlemeyi, varolan, reel sosyalizmin karşı karşıya geldiği bütün öteki önemli sorunlar zincirini çekmede yakalanacak ana halka sayıyorlar.

DAHA YÜKSEK BİR AŞAMAYA

EYK ülkelerinin şimdiki aşamada bilimsel ve teknik işbirliği, üretimle sıkı sıkıya bağlıdır: Bu işbirliği, yalnız sosyalist ekonomik bütünleşme temelinde gelişmekle, ekonomik stratejinin eşgüdümünde başlangıç noktası olmakla, yapısal politikayı ve yatırım politikasını biçimlendirmekle kalmıyor, aynı zamanda bilimsel ve teknik bütünleşmeye doğru ilerledikçe bu işbirliğinin niteliği de tedricen değişiyor.

Bu işbirliğinin özü, bütün topluluğun bütünleşmiş bir bilimsel ve teknik potansiyelinin tedricen oluşmasıdır. *Marin Petrov* şöyle dedi: Kardeş ülkelerin potansiyellerinin yapısı değiştikçe, bu işbirliği, gerek ulusal, gerekse uluslararası çerçevede daha optimal hale geliyor. Bilimsel ve teknik ilerlemenin her cephesinde hiçbir devlet tek başına ayak uydurabilecek durumda değildir. Bundan ötürü, ayıklama ilkesini, yani uzmanlaşmayı uygulayarak, devletler birbirlerini etkin biçimde tamamlarlar. Biz hâlâ pek çok işi iki ayrı yerde yapıyoruz ve işbölümü henüz yeterince derinleşmiş değildir. Ulusal çerçevede araştırma, sosyalist topluluğun uluslararası projelerine katılma ve yabancı teknolojiler ithali gibi konularda daha rasyonel bir denge sağlanması, büyük yararlar getirecektir.

Willi Kunz şunları belirtti: İşbirliğinde öncelik alanlarını bir ülkenin kendi ulusal-ekonomik yapısının gerekleri ışığında seçmek ve ihtiyaç duydukça bu tür uzmanlaşmaları ayarlayıp düzeltmek büyük önem taşıyor. Çünkü ancak o zaman kendi bilimsel ve teknik potansiyelimizi tam ve daha amaçlı olarak kullanmamız mümkündür. DAC'de bu oran, dünyadaki yaklaşık % 1,5–2'sidir. EYK ülkeleriyle sağlam bağlar, en önemli alanlarda kaynakları ve çabaları birleştirmeyi, bilimsel bir rezerv oluşturmayı, zaman kazanmayı ve daha büyük ekonomik yararlar elde etmeyi sağlıyor. DAC'nin devlet planında bilim ve teknoloji alanındaki kalemlerden % 80'inden çoğunu, öteki kardeş ülkelerdeki benzeri kurumlarla işbirliği yaparak gerçekleştiriyoruz. Plazma ayırıcıların, yüksek derecede üreten döküm preslerinin, otomatik dokuyucuların ve mikrolitografinin gelişmesi, bu tür işbirliği sonucu elde edilen başarılar arasında sayılabilir.

DAC'deki bilim adamları, başarılarından hoşnut kalıp bulundukları yerde sayma niyeti taşıyorlar. Hele kilit önem taşıyan yüksek düzeydeki teknoloji konusunda, bu özellikle böyledir. Ekonomik, bilimsel ve teknik

işbirliği konusunda DAC ile Sovyetler Birliği arasında imzalanan 200'ü aşkın anlaşmadan 114'ü, bilgisayarlar, robotlar, otomasyon araçları, plastik ve kimyasal dokular üretimi için etkili teknolojilerin geliştirilmesi, üretimi, kullanımı ve modern üretim araçlarına ilişkindir. Bunun sonucu, üreticilerin uzmanlaşması ve işbirliği, temel bilimsel ve teknik sorunların çözümünden başlamış bulunuyor.

Yuvarlak masa toplantısına katılan Polonyalı uzmanlar tebliğlerinde şunu belirttiler: Makine yapımı alanında Polonya, dünyadaki bütün bu dalların yarısından çoğunu üretebilecek durumdadır. Ancak ortak büyüklükteki bir ülkenin potansiyeli bakımından bu, gereğinden fazladır. Ayrıca ülke, ürünlerin teknik standartlarını köklü biçimde yükseltmek, ürünlerdeki enerji yoğunluğu ve materyel yoğunluğunu düşürmek ve böyle-sine yaygın bir kalemler yelpazesinde üretimi daha etkili kılabilmek için gerekli kaynaklar ve insan gücünden yoksundur. Bilimsel ve teknik ilerlemede yönetimin köklü bir biçimde iyileştirilmesiyle de bu durum değişebilecek gibi değildir. Öyleyse çözüm yolu, kalemleri daha aktif bir biçimde seçmek, uluslararası sosyalist işbirliğine giderek ürün sayısını düşürmektir.

İşbölümünün derinleşmesi, ekonomik yararlarının yanısıra, topluluğumuzun Batı'dan teknolojik bağımsızlığını artırmasını da sağlar, baskı ve ayrımcılık yollarını da tıkar. Son dönemde, EYK ülkeleri makine ve teknik aygıtlarda gereksinimlerinin yaklaşık %30-35'ini kapitalist ülkelerden karşılıyorlar. Bilim ve üretim alanında işbirliği, kardeş ülkelerin dünyadaki karma üretim alanında daha çok sayıda mal çıkarmasını sağlayacak, uluslararası teknik değişimde onların kolektif konumlarını daha da güçlendirecektir.

Yuvarlak masa toplantısında sosyalist ülkeler topluluğundaki ortakların işbirliğinin etkinliğini daha net ortaya koyan göstergelere ilişkin önemli yöntembilimi sorunları da ele alındı. Bu işbirliğinin yeni koşulların ve günümüzün istemlerini ne ölçüde karşıladığı üzerinde de duruldu.

Ekonomik Yardımlaşma Konseyi, ikili ve çok yanlı bilimsel ve teknik işbirliği alanında şimdi dal budak salmış bir sisteme sahiptir. *Marin Petrov* ile *Ladislav Ryha*, tebliğlerinde bugüne dek neler yapıldığını gösteren veriler sundular. Topluluk üyeleri, işbölümü yoluyla bilimsel ve teknik sorunların çözümünü öngören yaklaşık 300 çok yanlı anlaşma ve antlaşma imzalandılar. 3,000'in üzerinde araştırma enstitüsü bu işbirliğinin içinde yer alıyor. 1971 yılından bu yana 20,000'i aşkın teorik ve uygulamalı proje tamamlandı. Her yıl 200-300 arasında yeni ya da daha geliştirilmiş makine modeli, araç ve donatım üretiliyor, 100-150 arasında teknolojik süreç geliştiriliyor, yetkinleştiriliyor, 100-150 materyel ve ilaç türü ortaya çıkıyor. Son 10 yılda ortak projelerin uygulanmasıyla topluluk ülkelerinin sağladığı ekonomik yararın 5 milyar rubleyi bulduğu tahmin ediliyor. Bu,

elbette dikkate değer bir sonuçtur ve Moskova'daki Ekonomik Tepe Toplantısında yeterince değerlendirilmiştir.

Bununla birlikte, yuvarlak masa toplantısında ortak görüşlerden biri de, işbirliğinin sonuçlarını değerlendirmede kullanılan yöntem ve göstergelerin iyileştirilmesi gereği idi. Kendi başına kurumların sayısını ve kolektif projeleri sıralamak, uluslararası bilimsel ve teknik temaların ve bunların sağladığı ulusal-ekonomik kazançların gerçek değerini açıklamaya yetmez.

Karoli Tabori şöyle dedi: Projelerin daha ucuza gelmesi, zaman ve kaynak tasarrufu sağlaması, bulguların uygulamada kullanımı ve gitgide sayısı artan değişik biçimler, işbirliğinin etkinliği konusunda daha iyi bir fikir veriyor. *Marin Petrov* da bu görüşü destekledi ve şunları belirtti: Başka şeylerin yanı sıra, işbirliğinin ulusal ekonomi üzerindeki etkisi, emek üretkenliğinin ve ürünün kalitesinin yükselmesi, dünya pazarlarında ürünün rekabet gücü, petrol, hammadde ve enerji tasarrufu, işbirliğinin yararı konusunda gerçek bir ölçüt oluşturuyor. Ayrıca şunlar da önem taşıyor: Bu işbirliği, ne ölçüde ekonomik bağları artırmaya yardımcı oluyor? Ne ölçüde üreticilerin uzmanlaşmasını ve işbirliğini sağlıyor? Ne ölçüde yeni tür bir uluslararası sosyalist işbirliğinin biçimlenmesine yardımcı oluyor?

Aleksandır Bikov, bütünleştirilmiş bir bilimsel ve teknik altyapıyla bilim ve teknolojiye işbirliğinin daha derin ve yoğun olacağını belirtti. Bu kavram birkaç ögeden oluşuyor. Birincisi, bilimsel personelin eğitimi ve yeniden eğitimine ortak bir yaklaşım ve ortak uzmanlık ölçütleridir. Bilimsel derece ve ünvanlara ilişkin ölçütler üzerinde anlaşmaya varılırsa, katılanların katkısının değerlendirilmesi de dahil, işbirliği konusunda karşılıklı anlaşmalar bilimsel temellere dayanacaktır. Aksi takdirde gerekli uzman akışını ayarlamak güçtür. İkincisi, kabul edilen teknik parametreleri ve kullanılan teknolojileri standartize etmek ve birleştirmek için daha çok şey yapılmalıdır. Çünkü bunların birbirine uymaması, çokçası işbirliğinin önüne engeller çıkarıyor. Üçüncüsü, aynı işi başka yerde en aza indirebilmek için, topluluğun neye sahip olup neye sahip olmadığını gösteren ortak bir teknoloji bankası kurmanın çoktan zamanı gelmiş bulunuyor.

Willi Kunz, bilgisayarların bu tür bir EYK enformasyon sistemi kurmayı olanaklı kıldığını belirtti. Bu, zaman, fon ve insan kaynakları bakımından büyük yararlar sağlayacaktır. Çünkü kimi tahminlere göre, her yeni proje için gerekli enformasyonun % 70'i, bilim ve teknolojiye zaten vardır. *Marin Petrov* bu görüşlere şunları ekledi: Enformasyon alışverişindeki eksikliklerden ötürü, kendi topluluğumuzda kullanılan lisanslar için sık sık kapitalist ülkelere başvurmamak durumunda kalıyoruz. Şimdi Bulgaristan'da çıkarılan özel bir kararname, Batı ile görüşlere başlamadan önce, istenen, gereken şeyin Sovyetler Birliği ya da öteki kardeş ülkelerde bulunup bulunmadığını kanıtlamayı zorunlu kılıyor.

Konuşmacılar, bütünleşmiş bir bilimsel ve teknik altyapının kıt araç, gereç ve donatım için ortak bir fonu da içermesi gerektiğini belirttiler. Her ülkenin dünyada varolan her çeşit bilimsel araca sahip olması, hele bu araç az ya da çok ender kullanılıyorsa, pek yerinde bir şey değildir. Bunun uygun biçimde czm, güçleri birleştirmek, topluluk çerçevesi içinde ve elbette belli bir miktar ödeme yaparak araçların ve benzeri donatımın ödünç verilmesini ayarlamaktır.

Ortak bir bilimsel ve teknik altyapının kurulmasında, rasgele ve tek tek önlemler yerine, amaçlı ve iyi düşünülmüş bir clışmaya sahip olmanın temel önemi vardır.

Konuşmacılar şunu belirttiler: Birlikte elde edilen sonuçların ortaya konması ve yaygınlaştırılması, uluslararası bilimsel ve teknik işbirliğinin son evresidir ve şu anda tek tek ülkeler ve bir bütün olarak EYK düzeyinde bu bir darboğaz oluşturmaktadır. Karoly Tabori, elbette eldeki bütün bulguları kullanmanın mümkün olmadığını söyledi. Bu, zaten gerekli de değildir. Dünyadaki pratik de gösteriyor ki, eğer üretim en iyi düşüncelerden bir seçim yapacaksa, bilim ve teknoloji daha hızlı gelişmek ve bir rezerv oluşturmak zorundadır. Ancak böyle bile olsa, uygulamaya konulan ortak projelerin payı yine de düşüktür ve bu, uluslararası işbirliğinden sağlanan kazançları azaltmaktadır. Uygulamada elde edilen sonuçların yayılması açısından bu daha geçerlidir. Yüksek teknolojiyi caltma ve yayma sorunu, hem ekonomik, hem de politik bakımdan ivedi bir sorundur. Dünyadaki mikroelektronik ögelerin % 80'ini üreten Birleşik Amerika'nın sosyalist ülkelerde enformasyonun ve elektronik etkinliklerin yayılmasını önlemek için ambargoyu sertleştirmesinde şaşacak bir şey yoktur.

Bütün ortakların cıkartı olan en önemli bilimsel ve teknik kazanımları geerleştirmek için ortaklaşa firmalar kurulması soruna yapıcı bir czm getirebilecektir. Bu tür hizmetler, topluluk içinde, kendi ülkelerinde kimi bulguları başarıyla uygulamaya geçiren ulusal örgütler tarafından da sağlanabilir. Bu tür firmalar, Bulgaristan, Macaristan ve Polonya'da halen faaliyet göstermektedir.

Geçmişle karşılaştırıldığında, bilimsel ve teknik işbirliğinin şimdiki aşamasının belirgin yanı nedir? Tek tek EYK lkelerindeki bilimsel teknik potansiyellerin yapısı özünde değişmediği halde, işbirliği ve karşılıklı dayanışmalar üstün gelmeye, ağır basmaya başlarken, son dönemde yeni ögeler ortaya cıkmiş bulunuyor: Bunlar, ulusal örgütler arasında uzmanlaşma, işbirliği ve işbölümüdür. Bütünleşmeye doğru artan bir eğilim en çeşitli biçimlerde kendini gösteriyor.

Konuşmacılar şunları belirttiler: Bilimsel-teknik işbirliğinin, üretim ilişkilerinin birbirine çok az bağlı olduğu ya da hiç bağlı olmadığı eski model, topluluğun amaçlarını karşılayamaz oldu ve bu model şimdi yerini

tüm bir bilim-teknoloji-üretim-gerçekleşme çevriminin sosyalist enternasyonalizasyonu temeline dayanan yeni bir sisteme terk ediyor. Kompleks Program gerçekleştikçe, işbirliğinin tek tek evrelerini uyumlu kılacak ve bunu bütünsel bir sisteme dönüştürecek çabalar gerekecektir.

YENİ GÖREVLER, YENİ BİÇİM VE YÖNTEMLER

Tartışmalarda yöntemler sorunu ve işbirliğinin örgütsel biçimleri, önemli bir yer aldı. Konuşmacılar iyi planların, mükemmel strateji ve etraflıca düşünülmüş programların olabileceğini, ama eğer etkili bir ekonomik mekanizma yoksa beklenen sonuçların alınamayacağını belirttiler.

Bulgar bilim adamı, bu konuda birçok zayıf noktaya değindi. Ülkeler arasındaki anlaşmalar kural olarak yalnızca araştırmalarda ve projelerde yoğunlaşıyor. Bilimsel-teknik ilerleme ulusal yönetim sistemleri arasındaki farklılıklar, özellikle işbirliği içinde olan ve aralarında doğrudan bağlar kurulmasını güçleştiren örgütlerin düzey farklılığı kooperatifleşmeyi zorlaştırıyor. Şimdilik bu doğrudan bağlar hukuksal ve örgütsel bakımdan henüz yerleşmemiştir, pratiğin gerekli denetiminden geçmemiştir, ilgili işletme ve kuruluşların günlük üretim, teknik, mali vb. sorunların çözümünde uzmanlar arasında operatif ilişkiler için güçlükler ordadan kaldırılmamıştır. Ortak yatırım çalışmalarına katılanlar arasında harcamaların nasıl paylaşılabileceği da tam olarak açık değildir. Kompleks Programların hazırlanmasında ve yerine getirilmesinde, sözü edilen sorunların çözüme bağlanması gerekiyor.

Polonyalı yoldaşların görüşüne göre, tüm dünyada «büyük projeleri yönetme» adıyla tanınan ve SSCB'nde uzay çalışmalarında başarıyla uygulanan yukarıda sözkonusu olan beş altprogram ilkesine göre yönetim oluşturulması en doğru yoldur. Benzer durumlarda, gerekli yetkilerle donatılmış özel yönetimler kuruluyor ve gerekli ödemeler ayrılıyor. Bu yönetime her zaman başvurmamak gerek, ülkelerimiz ancak birinci derecede önemi olan projeler için özel ekonomik yönetim yöntemlerinin eylem gösterdiği «adacıklar» oluşturacak yetenektedir. Aynı zamanda işbirliğinin amaçlarını açıkça sınırlamak, ona katılacak olanları saptamak, Uluslararası Yatırım Bankası'ndan kredi sağlanmasını örgütlemek de önemlidir.

Toplantıya katılan Sovyet temsilcilerine göre, parçalara bölünmüş ve dikey sisteme bağlı olmayan Kompleks Program, bilinen yönetim yöntemlerinden en iyisidir. Uluslararası işbirliğine uygun olan bu program, belli bir düzenleme gerektiriyor. Özellikle bu, Kompleks Program'daki yönetsel temelle ilgilidir. Onun gerçekleşmesi için bilimsel araştırmalar alanından tamamlanmış ürünün elde edilmesine kadar ve bunun pazarda hizmete sunulmasını engelsiz sağlayacak bir yapı gerek, yani altprogram-

ları içten örgütsel perçinleyen doğrudan planlama ve anlaşmalı düzenleme gerek. Bundan başka, ülkede projelere katılan tüm kurum, işletme ve örgütler için oterite sahibi bir idarecinin olması gerekiyor.

Burada söz konusu olan, sosyalist ülkelerde artık mükemmelleştirilen amaca yönelik program yönteminin ve ondaki yönetim ilkesinin daha iyi uygulanmasıdır. «Ryad» bilgisayar sisteminin hazırlanması ve kurulması, uluslararası bilimsel-teknik işbirliğinin başarılı deneylerinden biridir. Ancak bu projede yalnızca teknik politika koordine ediliyordu. Daha sonra görevler devletler arasında paylaşıyor, onlar da, belirtildiği gibi, birbirlerine dış ticaretin geleneksel biçimleri olarak sundukları sistemin ayrı parçalarının üretimini kendi korku ve rizikoları hesabına ayarlıyorlardı. Bilimsel-teknik ilerlemenin Kompleks Program'ın gerçekleşmesinde ileriye adım atılması ve onun yalnızca başlangıçta değil, çalışmaların geri kalan tüm diğer aşamalarında da gerçek bir biçimde yönetilmesi gerekiyor.

Konuşmacılar bilim ve teknik alanındaki entegrasyonun en başta bilimsel araştırmalar ve proje yapımı alanlarında çalışmalarda çok daha derinlemesine bir iş bölümü yapılmasını ve aynı zamanda onu, kooperatifleşmeye götüren karşılıklı etkileşim yöntem ve biçimlerinin bulunmasını gerektirdiğini belirttiler. Çalışmalar, uluslararası bilimsel-üretim sistemlerinin oluşturulmasıyla, yani kurum ve işletmelerin ilişkilerinin doğrudan olduğu gibi, tersten de yoluna konduğu değişik ülkelerden ortakların katılımını temel alan genel süreçte üretimin uluslararası çapta örgütlenmesinin değişik biçimleri daha iyi örgütlenebilir. Bunların arasında sağlam kooperatifleşme ilişkileri oluşup geliştikçe, benzer Kompleksler tek plan örgütlemesine, ekonomik ve teknik rejimle çalışma aşamasına geçmeye başlayacaklar. Bunun gerekli olduğu yerlerde ulusal kurum ve işletmelerin kooperatiflerine araştırma, proje, uygulama, hizmetler ve üretim örgütleri de katılabilir. Benzer kompleksler, üretimin sosyalist toplumlaştırılmasında ulaşılan düzeye uygun düşen temel sorunların çözümünün önemli biçimleri olabilirler.

Tartışmalara katılanların kanısına göre, geçici uluslararası bilimsel araştırma örgütleri, laboratovrları, bölüm veya proje bürolarının kurulması çok zor bir iş değildir. Macar ekonomistine göre, büyük uluslararası kurumların oluşturulması için zaman gerekiyor, birbirinin yaptığı aynı işi tekrar etmesine yol açıyor, ulusal-bilimsel araştırma kurumları ve işletmeleri arasındaki doğrudan ilişkileri ve somut çalışmaları engelliyor. Kompleks Program, uygulanmasında kullanılan basit çözümlerden, en azından birinci aşamada, yalnızca kazanacaktır.

EYK üyesi ülkelerin bilimsel-teknik işbirliğinin ekonomik sorunları üzerinde, tartışma sırasında önemle duruldu. Bilim adamları, eğer biz ekonomik hesap (hozasçot) ilkesinin bu alanda gerçekten uygulanmasını

istiyorsak, bunun yeniden üretim zincirinin tüm diğer alanlarında ardıcıl bir biçimde uygulanması gerektiğini belirttiler. Ortak projeler, direkt ekonomik yönetimi, bunun içinde direkt fiyat oluşturmalarını, direkt hesap tutmayı öngörüyor. Bu bakımdan birçok «beyaz leke»nin ortadan kaldırılması, gerekli yöntem ve metodolojinin bulunması gerekiyor.

Sosyalist devletlerde güçlüklerden biri de bilim ve teknik alanında ekonomik hesap (hozasçot) ilkesinin tüm ülkelerde ardıcılıkla uygulanmasından ileri geliyor. Bu alanda olası çözümlerden biri, incelemelerin, işbirliğinin son aşamasında, üretim aşamasında, bunun emek üretkenliğinin artmasına, ürünlerin kalitesinin yükselmesine ne kadar katkıda bulunduğu açıklığa karıştığı zaman değerlendirilmesi olabilir. Başka bir yöntemle başvurulduğunda ise yapay, ekonomik bakımdan yetersiz temellendirilmiş göstergelerle işlem yapılması gerekebilir.

Konuşmacılar, ortak projelerin ekonomik yönteminin yetkinleştirilmesi için diğer öneriler de getirdiler. Böylece, özel fonlar (rubleye ve konvertibl dövize çevrilmiş) yararlı bir rol oynayabilirler. En gelişmiş bir elektronik beyin bile, yeni üretimin incelenmesi ve örgütlenmesi sırasında kaçınılması güç olan duraksama ya da başarısızlıkları plana geçirmeyi öngörecektir. Tüm EYK üyesi ülkelerde ödenekler ilerdeki beş yıllık bir dönem için ayrıldığından büyük ya da daha küçük öngörülmemiş harcama, sorunun çözümünü gelecek plan dönemine erteleme tehlikesi yaratır. Uluslararası yedek fonlar, işbirliğine büyük esneklik veriyor.

Aynı zamanda, yüksek bilimsel-teknik sonuçların elde edilmesi ve bunların uygulanması için ortak özel teşvik fonlarının kurulması da yararlı olabilir. Bu kaynaklardan primler hesaplanabilir, kolektiflere, ayrı araştırmacılara ve proje yapımcılarına ek ödenekler sağlanabilir, yani uluslararası programlar daha operatif ve canlı yönetilebilir.

Bu bakımdan bütünleşme gereksinimi, sosyalist ülkeler arasında bilimsel-teknik karşılıklı etkileşim yöntem ve biçimlerinin yetkinleştirilmesini de gerektiriyor. Programların hazırlanmasında branşlararası bir yaklaşım, bunların gerçekleşmesinin tüm aşamalarında doğrudan yönetim, uluslararası bilimsel-üretim sistemlerinin ve ayrı ortak ekonomik örgütlerin oluşturulması, tüm bunlar EYK üyesi ülkelerin bilim ve teknik alanında işbirliğinin yeni aşamasının belirtileridir.

INTERNASYONALİST DAYANIŞMA

Toplantı sırasında, EYK üyesi Avrupa ülkelerinin Vietnam, Küba ve Moğolistan ile topluluk çevreğinde ekonomik gelişme düzeyinin gide-erek eşitlenmesine önemli bir araç olarak yardım eden bilimsel-teknik işbirliğinin yetkinleştirilmesi sorunu da tartışıldı.

Dang Hu, bugün bu sorunun özellikle güncel olduğunu, çünkü bilimsel-teknik ilerlemenin gelişmekte olan dünya için sınıf savaşının keskin bir alanına dönüştüğünü belirtti. Birçok emperyalist devlet, özgürlüğüne kavuşan ülkeler üzerinde etkisini artırmanın yollarını arıyor, bunların etkili çevrelerini sözde yalnızca kapitalizmden gerçek teknik yardım alınabileceğine, yeni ileri gelişmenin çok şeyler vaadeden alternatifinin de kabuledilebileceğine ikna etmeye çalışıyorlar.

P. Luvsandorj, emperyalist politikaların genç ulusal devletlerin çoğunluğunun ekonomik ve bilimsel-teknik gelişmenin strateji ve taktiğinin seçimi ile karşı karşıya geldiklerinin bilincinde olduklarını belirtti. Bu ülkelerin genellikle bugünkü durumlarında bilimsel-teknik devriminin kazanımlarını benimseyebilecekleri konusunda değişik görüşler, kimi kuşkular var. En yeni tekniğin ve teknolojinin kullanılmasından vazgeçilmesini öneren sesler yükseliyor. Ancak sorunun böyle bir çözümü, sanayi uygarlığının liderleriyle onun ortakları arasındaki uçurumu yalnızca daha da derinleştirebilir. Vietnam, Küba ve Moğolistan örneği, yol ayrımına gelen halkların önünde teknik ilerlemeye ivme vererek çok karmaşık ama umutsuz olmayan bu davada geçmişin hareketsizliğini kırarak gerçek bir perspektif açtığını gösteriyor.

R. Valdes Vivo, bir zamanlar Che Guevara'nın partizan marşına tempoyu en zayıf savaşçının verdiğini söylediğini hatırlattı. Sosyalist ülkelerin ekonomik topluluğunda güçlüler geride kalanlara adımlarını genişletmek için yardım ediyorlar. Ve bunların gelişme tempolarını da dünyada milyonlarca insan izliyor. Örneğin, Küba yalnızca bir Özgürlük Adası değildir, Küba bir anlamda Latin Amerika'nın geleceği, onun perspektifidir.

Y. Şiryaev, ekonomik gelişme düzeyinin giderek eşitlenmesi görevinin baştan beri EYK'nin tüzük amaçlarından biri olduğunu ve bu örgüt üyelerinin dikkat merkezinde bulunduğunu belirtti. İşbirliğinin ilk aşamasında ekstanzif yöntemler üstündü, bilim ve teknik alanında aktif karşılıklı etkileşim henüz daha embriyon halinde bulunuyordu. Şimdi durum başkadır. Amaç yalnızca Vietnam, Küba ve Moğolistan'ın ekonomilerini geliştirmekten, bunları Avrupalı ortaklarının bulundukları düzeye basit bir yükseltmekten ibaret değildir. Önemli olan bir yandan üç ülkeye, bunların halk ekonomi komplekslerinin temeline dünün değil, bugünün, hatta yarının teknik düzeyinin yerleştirilmesine yardım etmek, öte yandan yardımların sonuçta işbirliğinin hem ulusal açıdan hem de tüm topluluk ölçüleri içinde karşılıklı çıkar ve en yüksek etkililik temeline dayanmaya yönelmesidir.

Eşitleme sorunun özellikle güncel olduğu ülkeler birçok bakımdan birbirlerinden farklıdır. Bu devletlerin yalnız kendi iç sorunlarını başarıyla çözmelerinde değil, aynı zamanda topluluğun genel davasına katkıda bulunmalarında bu özellikler nasıl kullanılmalıdır? Kuşkusuz her durumda

en iyi çözümü bulmak gerek. Örneğin, Moğolistan'a bu ülkede iş gücü kaynakları çok sınırlı olduğu için küçük ve insan emeğine gereksinimi olmayan teknoloji daha uygundur. Vietnam'daki demografik durum, en yeni teknolojide bile oldukça çok iş gücü gerektiren üretimin gelişmesine olanak sağlıyor. Böylece, burada ekonomik gelişme düzeyini eşitleme programının önemli bir ögesi olabilecek olan bölgesel manevra olanakları açılıyor.

Dang Hu, geçmişin gerikalmışlığını gideren bizler, günümüze ayak uydurmak istiyoruz, dedi. Yeni teknolojinin benimsenmesinde bir dizi güçlüklerle karşılaşılıyor, eğer orta yenilikteki tekniğe yönelinirse o zaman gelişme düzeylerini eşitleme süreci hızlanmış olmuyor, tersine daha da uzuyor. VKP, bu durumdan çıkışı bilimsel-teknik işbirliğine seçici yaklaşımda görüyor. Vietnam kendi bilimsel-teknik potansiyelini, ithal ettiği teknolojiyi benimseyebilecek ve ülkenin özgül koşullarında uygulayabilecek bir biçimde geliştiriyor. Bilimsel-teknik başarıların uygulanmasında, ulusal ekonominin en keskin sorunlarının çözümüne yardımcı olanları tercih ediyoruz. Kompleks Program'ın hazırlanmasına aktif katılan Vietnam enerji alanına ve otomatizasyona daha az dikkat ayırarak, kendi gücünü ve olanaklarını biyoteknolojinin, üretim teknolojisinin gelişmesine ve yeni maddelerin işlenmesine, mikroelektronığa yöneltmeyi öngörüyor. Böyle bir tutum, bilim ve teknik alanında diğer kardeş ülkelerle başarılı bir işbirliği için olanakların hızla yaratılmasına yardım edecektir.

Tartışmalara katılanlar, hatta değişik ekonomik gelişme düzeyine sahip sosyalist devletler arasında karşılıklı etkileşim ilke ve yöntemleri üzerinde de durdular.

Vietnam temsilcisi EYK'ne katılan devletler arasındaki işbirliği, karşılıklı yardım, eşitlik ve karşılıklı çıkar temeline dayanıyor, dedi. Ancak gelişmekte olan ülkeler, özellikle de kapitalizmi atlayarak sosyalizmi kurarlar, özel bir durumda bulunuyorlar. Onlar sanayileşmenin ilk aşamasını gerçekleştiriyor ve buna paralel olarak çağdaş bilimsel-teknik devrimi benimsiyorlar. Bundan ötürü Vietnam, Küba ve Moğolistan, Avrupalı ortaklarının geride bırakmış oldukları aşamalarda karşılaştıkları kimi sorunlarla karşılaşabilirler. Eğer işbirliği öncelikle EYK'ne katılan tüm ülkelerin çıkarlarını temsil eden sorunlarda yoğunlaşırsa, böylesi bir ortamda daha az gelişmiş ülkeler güç durumunda kalacaklardır. Her halkın en başta kendi çalışmaları temelinde gelişmesi, azami bağımsızlığın, kardeşçe yardımın daha iyi kullanılmasına yardım ettiğini göz önünde bulunduran Vietnam, gene de onun bilimsel-teknik ilerlemeyi hızlandırmasına yardım edecek olan enternasyonalist desteğe dayanıyor.

L. Ryha, konuşmasında, savaş sonrası yıllarda, Çekoslovakya'da ekonomiyi nasıl geliştirdikleri anımsattı. 300 dolayında işletmenin Sovyetler Birliği'nden karşılıksız olarak alınan bilimsel-teknik belgeler temelinde kurulduğunu belirtti. Bunu unutmayan bizler de enternasyonalist görevimizi

gözönünde bulundurarak, Vietnam, Küba ve Moğolistan'a deney ve bilgilerimizi aktaracağız, dedi.

W. İskra, karşılıksız yardımın sosyalist ülkeler arasındaki bilimsel-teknik işbirliğinin her zaman önemli öğelerinden biri olduğunu belirtti. Zamanında K. Marks, «Kapital»de geleneksel mal-para mekanizmasının yalnız ulusal değil, aynı zamanda uluslararası ölçülerde de piyasa ilişkilerine katılanları nasıl farklılaştırdığını yazdı. Uluslararası mal-para ilişkileri, hatta sömürgecilik, işgaller ve soygun gibi ekonomi dışı faktörler olmadan bile, kaçınılmaz olarak dünya kapitalist sistemi içinde kendi kendine kutuplaşmaya yol açıyor. Bunun tersi yönde yürümek, ekonomik gelişme düzeyini eşitleme yönünde gidebilmek için mal-para mekanizmasına devletler arasında karşılıklı ilişkiler temelinde yeni bir biçim vermek gerekiyordu. Topluluğumuz bunu yaptı. İlk zamanda bilimsel-teknik belgelerin değiş tokuşu gibi önemli bir alan para-mal ilişkileri alanından tümüyle çıkarılmıştı, kardeş ülkelerin bu alanda elinde bulunan her şeye parasız sahip olunabiliyordu. Mal-para ilişkileri, daha gelişmiş ülkelerin, ekonomik yapılarının hızlı bir biçimde değişmesine, bunların bilimsel-teknik ilerlemesine yardım edebilecek bir biçimde programlaştırılmıştı.

Vietnam, Küba ve Moğolistan'la yapılmakta olan bilimsel-teknik işbirliği, ekonomik destekle uyumlaştırıldığı zaman özellikle etkili oluyor. Konuşmacılar, eğer gelişme düzeyindeki farklılık çok büyükse, bu durumda yalnızca ileri teknoloji ve bilimsel bilgilerin verilmesiyle sınırlı kalınmaması gerektiğini belirttiler. Bunlar gerçek alanda daha sonra krediler verildiği, donatım sağlandığı, uzmanlar gönderildiği vb. zaman ancak kullanılabilir, üretimde uygulanabilir. İşte bundan ötürü böylesi bir yardım programının topluluğun tüm üyeleri arasında kolektif ve uyumlu hazırlanması çok önemlidir. Buna ikili ve çok yönlü bilimsel-teknik işbirliğinde elde edilen deneyimin uyumlaştırılması da hizmet edecektir. Örneğin 1971'de, EYK'nden bir grup uzman cumhuriyetin bilimsel-teknik alt yapısının durumunu ve gelişme olanaklarını araştırmak için Moğolistan'ı ziyaret etti. Daha sonra MHC ile Avrupalı kardeş ülkeler arasında karşılıklı etkileşim temelinde gerçekleşen bir yardım programı onaylandı. Bu programın yardımıyla ülkede 12 bilimsel araştırma enstitüsü kuruldu ve donatıldı. EYK, Vietnam ve Küba'ya karşı da benzer bir tutum içindedir.

Uluslararası işbirliğinin başarısı, yardım gösterilen ülkelerin ulusal ekonomik mekanizmalarının durumuna çok bağlıdır. P. Luvsandorj ve T. Sedjav'ın da belirttikleri gibi, bunların ekonomilerinde teknik düzeyin yükselmesinin ana yolunun ileri teknik ve teknolojinin ihracı olması nedeniyle burada «bilim-teknik-üretim» sürecinin değişik halkaları arasında özgül orantılar oluşuyor. Bundan ötürü, bilimsel-teknik ilerlemenin ulusal yönetim sistemini oluştururken, yeninin hızlı bir biçimde üretimde uygulanması, bu ekonomik örgütte ilginin hızlandırılması mekanizmasının oluşturulması önemlidir.

EŞİT HAKLI VE KARŞILIKLI YARARA DAYALI DEĞİŞ-TOKUŞ İÇİN

Tartışmalarda, sosyalist sistemin dünyadaki bilimsel-teknik potansiyelin üçte birine sahip olduğu için, Batı'nın birçok bilim ve iş adamının, politikacının sosyalist dünyadan öyle kolayca soyutlanılamayacağı gerçeğini kabul ettikleri belirtildi. Sosyalist ülkeler topluluğu da kendini soyutlamaya çalışmıyor. Sosyalist olmayan devletlerle karşılıklı yarar temelinde kurulan ve ek yararlar sağlayan bilimsel-teknik ilişkilerden vazgeçilmesi yanlış olur. EYK üyesi ülkelerin ekonomik tepe toplantısında, uluslararası değiş-tokuşun iyileştirilmesi, karşılıklı yarara dayalı işbirliği istemleri bir kez daha vurgulandı. Şimdi, bilimsel-teknik devrimin yeni aşamasının koşullarında, karşılıklı ilişkilerin geçmiş pratiğinin yalnızca yeniden üretilmesi doğru olmaz. *W. İskra*, kimi ülkelerin ve özellikle de Polonya'nın, «soğuk savaş»tan yumuşamaya geçiş döneminde, aşırı derecede Batı teknolojisini ithaline kapıldıklarını belirtti. Psikolojik bakımdan bu anlaşılır bir şeydir: Bir tür «ertelenen talep» birikimi olmuştu. Ancak, ekonomik alanda çalışan kadrolarımızın bir bölümü, bunu bilimsel-teknik ilerlemenin ana kaynağı düzeyine çıkarma eğilimindeydi. Polonya, 1971–1980 döneminde genel olarak 428 adet (2 milyar zloti tutarında döviz) lisans aldı. Birçok çağdaş üretim işletmesi kurulmuş olsa da, bu yolla ülkenin teknik gelişmesinin önemli ölçüde hızlandırılması sağlanamadı. Olağanüstü borçlanmalar ekonomide iç ve dış ilişkileri bozdu, pazar dengesini derinden sarstı, emperyalist devletlerin ayrımcı önlemleri milyonlarca kayba neden oldu. Polonya gelişmesinin çok gerilerine itildi. Yalnızca kardeş ülkelerin ona gösterdikleri destek sayesinde durumun giderek düzeltilmesi olanaklı oldu.

Polonyalı bilim adamlarına göre, buradan çıkarılacak çok ders vardır. Başlıcaları şunlardır: Bilimsel-teknik devrimin, eğer onun için gerekli iç koşullar oluşmamışsa ithal ve ihraç edilmesi olanaksızdır. Bundan başka bilim ve tekniğin gelişmesinde sosyalist devletin rolünün zayıflatılmaması, bilim ve tekniğin merkezîyetçilik temelinde geliştirilmesi politikasından vazgeçilmemesi gerek.

W. İskra'nın, kapitalist ülkelerle işbirliğinin ikiyüzlü Janüse benzediği görüşünü, Sovyet bilim adamları da desteklediler. Bu işbirliği yarar sağlayabilir, ama burada atılacak yanlış bir adım ve dünya ekonomisindeki istikrarsız ve aldatıcı konjonktür, ekonomi için ciddi bir tehlike oluşturmaktadır. Ayrıca temeldeki bu ilişkilere, sosyalist ekonomik bütünleşmenin olanakları hesaba katılmadan aşırı derecede bel bağlanırsa, EYK çerçevesinde kooperatifleşme olanakları sınırlanıyor. «Çok kalemlî» teknolojinin uyumlaştırılmadan, iyi hesaplanmadan uygulanması, onun daha sonra ortak projeler çerçevesinde kenetlenmesini olanaklılaştırıyor, yersiz harcamalara yol açıyor, gereksiz paralellikler ve hatta benzeri mallar için rekabet doğuruyor.

K. Mersuc, buna ek olarak şunları belirtti: Kapitalist devletler ve şirket-

ler bize, kendileri açısından iki sistem arasındaki yarışma için tehlike oluşturmayan ve geleneksel değiş-tokuşta yer alan teknoloji veriyorlar. Yeni teknolojiyi ise kendileri için koruyorlar. Eğer daha satın alındığında ekimış olan lisansların uygulanmasında gecikilirse, bu durumda teknoloji ithalinin hiç bir şey vermediği görülecektir.

Konuşmacılar, 70'li yıllarda yapılan kimi yanlışlıklardan çıkarılacak sonuçların Batı'yla ilişkilerden vazgeçilmesi anlamına gelmediğini, önemli olanın burada olumsuz durumların oluşmasından kaçınılması gerektiğini vurguladılar. Emperyalizmin sosyalist dünyaya karşı uyguladığı «teknolojik» ablukaya NATO devletlerini ve hatta bağlantısız ülkeleri çekmeye, bu çağrısına global bir kapsam vermeye çalışması, bizim ayrımcılığın her türüne karşı koyma eylemlerimizin uyumlu, kolektif bir niteliğe bürünmesini çok daha zorunlu kılıyor. Topluluğu, bilimsel-teknik bağımsızlığın güçlenmesine, teknolojik bağımsızlığa götüren en doğru yol, ayrı devletlerin günlük önlemleri değil, bunların birleşik eylemleridir.

Kompleks Program'ın hazırlanması, genel olarak EYK ölçüsünde tekniğin ve teknolojinin ithali sorununun çözümünün ortak çalalarla «denenmesi», bizim neyi bağımsız olarak üretebileceğimizin, ya da aramızda anlaşarak Batı'dan neyin satın alınmasının daha yararlı olacağını saptanması olanaklarını açıyor. Önerilen yöntem, maddi kaynakların çabalarının da yoğunlaşacağı önceliklerin tam olarak saptanması zorunluluğu ile bağlıdır. Kardeş patiler, kendine özgü, sosyalist ilkelerle uyumlu bir biçimde hareket ederek, uluslararası iş bölümüne katılımlarını giderek artıracaklar, dış ekonomik ilişkilerin yapısını iyileştireceklerdir.

Toplantıya katılanlar, topluluğun Üçüncü Dünya ülkeleriyle ilişkileri konusunda da birçok sonuç çıkardılar. Bunlarla olan teknolojik değiş-tokuş ve kooperatifleşme ilişkileri, sosyalist topluluk için karşılıklı çıkara dayanan bir davaya dönüşüyor. Bundan başka, bu tür ilişkiler emperyalist ablukanın ve bilimsel-teknik yeni-sömürgeciliğin etkisini zayıflatıyor. Eğer bu türden ülkelerle ikili teknolojik değiş-tokuşu kolektif stratejiye ve kolektif oluşturulan mekanizmaya dayandırılırsa, sorunun politik öneminden başka, bir dizi önemli sorunun çözüme bağlanması olanaklı olur.

İşbirliğinin EYK çerçevesinde köklü bir biçimde yetkinleştirilmesi, onun entanzif yola kararlılıkla yöneltilmesi, reel sosyalizmin büyük ortak bilimsel-teknik gücünün etkililiğinin önemli ölçüde yükselmesine, onun en önemli doğrultu ve öğelerde bütünleştirilmesine ve denkleştirilmesine yardım edecektir. Tartışmalardan çıkan başlıca sonuçlardan biri buydu. Bu çerçeve içinde her sosyalist devlet üretimde uzmanlaşarak, ulusal özelliklerini ve geleneklerini hesaba katarak kendi yerini bulacaktır. Aynı zamanda, amacı sosyalist topluluğun sosyal-ekonomik gelişmede yeni konumlara çıkması olan bilimsel-teknik ilerleme daha az gelişmiş ülkelerde hızlandırılmış ve bunların ortak çalışmalara katılması kolaylaştırılmış olacaktır.

Leninci devrimci taktiklerin canlılığı

V. İ. Lenin'in «Demokratik Devrimde Sosyal Demokrasinin İki Taktiği» kitabının 80. yıldönümü nedeniyle «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi Genel Teorik Sorunlar Komisyonu, bu yapıtta dile getirilen düşüncelerin güncel anlamı üzerine tartıştı. Tartışmanın sonuçları Uluslararası Araştırma Grubu tarafından toparlandı. Bu grup şu kişilerden oluşuyordu: David Moraes, Bolivya Komünist Partisi Merkez Komitesi Politik Komisyon üyesi; Luciano Barreira, Brezilya Komünist Partisi Merkez Komitesi aday üyesi; Orel Visiani, Şili Komünist Partisi'nin dergideki temsilcisi; Donald Ramotar, Guyana Halkının İlerici Partisi Merkez Komite üyesi; Semou Pathe Gueye, Senegal Bağımsızlık ve Emek Partisi Merkez Komitesi Politbüro üyesi; Ali İleri, Türkiye Komünist Partisi Merkez Komite üyesi; Aleksandır Sovokin, tarih bilimleri doktoru (SSCB).

Yirminci yüzyılın başlarında Rusya'nın tarihsel gelişmesinin somut koşullarıyla ortaya çıkan 1905–1907 Devrimi, kuşkusuz emsalsizdi. Ne ki emsalsiz karakterine rağmen, kimi özellikleri sonra pek çok kez tekrarlandı. Bu devrimin deneyimi ve «İki Taktik»teki çözümlemesi yirminci yüzyılın başlarındaki Rusya'yla sınırlı olmayan bir anlama sahiptir. Bu kitapta öne sürülen düşüncelerin incelenmesi şu anda sürmekte olan süreci daha iyi kavramayı ve işçi sınıfının güncel toplumsal görevlerin pratik olarak çözümü için gücünü ve savaşım kabiliyetini örgütlemeyi amaçlayan savaşımının taktiklerini oluşturmayı olanaklı kıyor.

Tartışmaya katılanlar Lenin'in düşünceleri ve ilgili partilerin deneyimleri ışığında şu sorunları ele aldılar: Günümüzde demokratik sürecin içeriği; demokratik dönüşümlerin itici güçleri ve işçi sınıfının rolü; demokratik dönüşümler ve burjuvazi; işçi sınıfının taktikleri ve hükümete katılma sorunu; demokrasi için savaşımın açtığı sosyal perspektif.

Aşağıda görüş değiş-tokuşunda ortaya çıkan kilit sorunların bir özeti yayınlıyoruz.

ARDICIL DEMOKRASİ ÇİZGİSİ

Emperyalizm çağında ilk sosyal çatışma olan 1905–1907 Rus Devrimi içeriği bakımından burjuva-demokratik devrimdi. Lenin tarafından parlak bir biçimde çözümlenen bu devrim, tarihe itici güçleri bakımından halkçı ve savaşım yöntem ve biçimleri bakımından proleter, öncü rolü işçi sınıfının ve Bolşevik Partisi'nin oynadığı bir devrim olarak geçti. ⁽¹⁾ Onun

⁽¹⁾ Bak: V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 30, s. 311 (Rusça).

gelişmesi, devrimci sürecin bugün de geçerli olan önemli bir yasasının ifadesidir: İşçi sınıfı ve onun devrimci partisi demokrasinin en ardıcıl savaşçılarıdır.

Soyut teori yapmak Marksizm'e yabancıdır. Marksizm her zaman toplumsal değişmeye ve özgün koşullara uygun olarak gelişir. Bu, toplumsal değişimin dinamiğini kavramak için materyalist diyalektiği ustalıkla uygulayan «İki Taktik» için de tümüyle geçerlidir. Bu açıdan bakıldığında yalnızca kitabın teorik tezleri değil, aynı zamanda Lenin'in metodolojik yön göstermeleri de günümüzün demokratik hareketlerinin somut olarak incelenmesi ve komünistlerin bunlara karşı tutumlarını belirlemesi açısından önemlidir.

Devrimci savaşımда taktiklerini belirlerken, komünistler herşeyden önce sürmekte olan tarihsel gelişmelerin nesnel içeriğini iyice kavramayı, aşamanın kendine özgü özelliklerini anlamayı, «somut koşullarda hangi sınıf hareketinin ilerlemenin ana kanağı olduğunu anlamayı» ⁽²⁾ amaçlarlar. Dünyanın gelişmesinde mevcut aşamanın niteliğini bu açıdan çözümlerken, her şeyden önce bugün, *demokratik süreç kavramının* daha zengin bir anlam kazandığı olgusuna dikkat edilmelidir. Bu, pratikte ne anlama geliyor?

En başta bu, barış için savaşımın, yalnızca sosyal bileşimi bakımından değil, hedefleri ve karakteri dikkate alındığında da gerçekten halkçı hale geldiği anlamına geliyor. Kapitalist sistemin gittikçe keskinleşen çelişkileri, birçok toplumsal savaşta işçi sınıfı ve ulusal kurtuluş hareketlerine yitirdiği konumları geri kazanma ısrarı kadar, sosyalizme ideolojik olarak direnmesindeki başarısızlığı da emperyalist güçlerin en gerici çevrelerini kendi varlığını kanıtlamak için her zamankinden daha sert, daha barbar biçimler aramaya itiyor. Nükleer ve Yıldız savaşları planları çizerek, bizzat insanlığın varlığını tehdit ediyor ve toplumsal ilerlemeye engel oluyorlar. İşte bunun için bugün toplumun çok çeşitli kesimlerinin farklı sosyal sistemlere sahip ülkelerin barış içinde birada yaşamasına ve yumuşamaya (detanta) geri dönüşe ilgi duyması tamamen yasalıdır. Barışın savunulması bir genel demokratik görevdir ve bunun çözümü için esas olan etmenler zamanımızın temel barış güçlerini (dünya sosyalist sistemi, uluslararası işçi sınıfı, ulusal kurtuluş hareketi ve yığınsal barış hareketleri) içeriyor.

Geniş toplumsal güçler, bugün savaş önlemek için mücadele etmeden demorasiyi korumanın düşünölemeyeceğine artan ölçüde ikna oluyor. Dünya barışını korumanın olanaklarını gerçekçi bir şekilde değerlendirirken, bu görevi savaşımalarında herşeyin üstünde tutuyorlar. SBKP Merkez Komitesi Genel Sekreteri Mihail Gorbaçov Fransa ziyareti sırasında bunu şöyle ifade etti: «Bir nükleer savaşta yenen taraf olmayacaktır. Sanıyo-

(2) Agy, c. 26, s. 139–140.

rum ki, sorumluluk duyan tüm politikacılar bu görüşü paylaşıyorlar. Bundan pratik bir sonuç çıkarma, nükleer silahlanma yarışına son verme zamanı gelmiştir. Biz bu istemi tüm dürüst, gerçekçi politik güçlerin ve kamuoyu temsilcilerinin, ülkelerine, kendi yaşamlarına, çocuklarının ve torunlarının yaşamlarına kaygı duyan herkesin destekleyeceğine inanıyoruz.»⁽³⁾

Barış savaşımında söz konusu olan tüm halkların başta gelen hakkı, yaşama hakkıdır. Komünistler bu hakkın gerçekte güvence altına alınmasının önemini vurguluyorlar. İşte bu alan kapitalist toplumda özgün demokratik görevlerin, buralardaki gerçek insan hakları ve özgürlüklerin yaşama geçirilmesiyle ilgili görevlerin tüm boyutları ve keskinliğiyle ortaya çıktığı alandır.

Ulusal bağımsızlıklarını savunan eski sömürgeler ve yarı sömürgeler nüfusunun büyük kesiminin katılımı günümüzdeki demokratik sürecin bir başka temel özelliğidir. Demokratikleşme bugün dünya çapında bir sorun haline gelmiştir. Bu yalnızca iç politik sorunları değil, aynı zamanda uluslararası ilişkileri de kapsıyor. Uluslararası ilişkilerin barış içinde yanyana yaşama (bu ilkeler sosyalizm tarafından öne kondu) temelinde yeniden yapılandırılması, yeni bir uluslararası ekonomik düzen ve yeni bir enformasyon düzeni istemleriyle daha da bir ivme kazanıyor. Gerçek ekonomik, politik ve kültürel bağımsızlığa ulaşma, artık emperyalist devletlerin çıkarlarına bağımlılıktan kurtulma ve uluslarötesi tekellerce uygulanan yeni-sömürgeciliğin yenilgiye uğratılması politik bağımsızlığını kazanmış gelişmekte olan ülkelerde süren demokratik dönüşümlerin hem temel koşulu hem de bir sonucudur. Bu ülkelerin halkları demokratik sürece oldukça yeni unsurlar katıyorlar. Çoğunlukla geçmişte Avrupa ve Kuzey Amerika'nın burjuva demokrasilerine geçilen yolları izlemiyor ya da kopya etmiyorlar. Bu süreç daha başından antiemperyalist bir karakter kazanmakta ve tek tek ülkeler ve bir bütün olarak uluslararası topluluğun ekonomik ve toplumsal ilerlemesine ilişkin konuların üstesinden gelinmesiyle bağlı olmaktadır. Birçok gelişmekte olan ülkenin halklarının tarihe yaratıcı katkısı demokratikleştirmenin sosyalist yönelimli yeni bir tipini ortaya çıkarmaktadır.

Sosyalist olmayan dünyadaki demokratik yığın hareketlerinin yükselişi, günümüzün öne çıkan bir niteliğidir. Kapitalist ülkelerde tekellerle nüfusun büyük kesimi arasındaki uzlaşmaz çelişkiler giderek keskinleşiyor. Aydınlar, memurlar, çiftçiler, kent küçük burjuvazisi, ulusal azınlıklar, gençlik ve öğrenciler, tekellerin egemenliğe ve egemen sınıfların gerici politikasına karşı savaşıma giderek daha aktif biçimde katılıyorlar.

Birçok gelişmiş ve gelişmekte olan kapitalist ülkede emperyalizmin

⁽³⁾ «Pravda», Ekim 1985.

egemenliği öylesine büyük bir çözülmemiş demokratik sorunlar bütünü yaratmıştır ki, en yakıcı ve ivedi konuları çözmeden, işçi sınıfının, emekçi halkın sosyal kurtuluşlarının önündeki her hangi başka bir engelin üstesinden gelmede bir ilerleme sağlanması oldukça zordur. Bu bağlamda, çağdaş kapitalist toplumun yalnızca politik üstyapılarını değil, aynı zamanda temellerini de kapsayan bir demokratikleşme kavramının oluşturulması, komünistlerin yürüttüğü program çalışmalarının, arayışlarının başlıca yönlerinden biridir. Emekçi halkın çıkarları açısından yürütülecek böylesi bir demokratikleşme, sosyalist dönüşümlerin başlangıcı, daha sonra gelecek olanlar için vazgeçilmez bir aşama olabilir. Devrimci savaşım-ların deneyimi Lenin'in şu sözlerini doğrulamaktadır: «Politik demokra-siyi atlayarak sosyalizme varmak isteme, kaçınılmaz olarak hem ekonomik hem de politik bakımdan tutarsız ve gerici sonuçlara yol açar.» (4)

Emekçi halkı baskı altında tutmanın alışlagelmiş biçimlerinin istenen etkiyi artık yapmadığı ülkelerde, emperyalizm, ilerici güçleri kabaca si-laha başvurma yoluyla püskürtmek amacıyla tiran diktatörlükler dayatır ve bunları destekler. Bu ülkelerde demokratik hakların kazanılması yo-luyla toplumun politik bakımdan yenilenmesi, çözülecek sorunların en önünde yer almaktadır. Bu durumlarda, işçi sınıfı ve onun savaşımı, bur-juva demokrasisinden, tekelci burjuvaziden daha fazla yarar sağlar. Emekçilerin demokratik kazanımları emperyalizmin, büyük sermayenin ko-rumalarına karşı saldırıya geçmek için olağanüstü önemli dayanak olu-şururlar. Bu demokratik kazanımlar halk güçlerinin sınıf savaşımında ba-sarı kazanabilmesi için gerekli olan üstünlük sağlanmasına olanak verir.

«HALK» KATEGORİSİNİN METODOLOJİK ANLAMI

Birinci Rus Devrimi'ni gerçek bir halk devrimi olarak tanımlarken, Lenin Marksist açıdan «halk» kavramının somut ve son derece bilimsel nite-liğine de ışık tuttu. Bilimsel ve somut yaklaşım ona demokratik devrimin itici güçlerinin ayrıntılı çözümlemesini yapma ve onun halkçı doğasını temellendirme olanağı verdi. Lenin, «İki Taktik» de şunu vurguladı: «Çar-lık karşısında belirleyici bir zafer sağlama yeteneğindeki tek güç, halk-tır, yani, eğer temel, en büyük güçleri alırsak ve kent ve kır küçük burju-vazisini (bunlar da ,halk'ın parçasıdır) her ikisi arasında dağıtırsak, pro-letarya ve köylülüktür.» (5)

«Halk», hiçbir şekilde bir defa ve her durum için verilmiş, donmuş bir kategori değildir. Toplumsal dönüşümlerin belirli bir aşamasının belirli bir tarihsel süreciyle bağlı olarak, nesnel konumları ve çıkarları tarafından

(4) Bak: V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 11, 16.

(5) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 11, s. 44.

sosyal-ekonomik, politik, düşünsel ve etik ilerlemenin taraftarları arasına yerleştirilen nüfusun geniş kesimlerini kucaklar. Kelimenin geniş anlamıyla, «halk» demokratik özlemlerin taşıyıcısı olandır. Ne ki, bunun bütün kesimleri eşit biçimde etkili ve anlamlı bir rol oynamazlar. Örneğin, işçi sınıfı şu ya da bu eylemin doğrudan önderi olmasa da, bu onun demokratik sürecin nesnel olarak dışında kaldığı anlamına gelmez. Tersine, bu sürecin kaderi belirleyici ölçüde işçi sınıfının politik konumuna bağlıdır. Aynı zamanda, demokratik dönüşümler için girişim köylülerden ya da başka proleter olmayan katmanlardan gelebilir. Marksist taktiklerin görevi, bu girişime dikkat vermek, buna tutarlılık ve ardıcılık kazandırmaya çalışarak, bunu desteklemek ve örgütlemektir.

«Halk» kategorisi yalnız demokratik harekete katılanların geniş toplumsal bileşimini değil, aynı zamanda belirli aşamada tüm öteki çıkarların ikincil kaldığı ortak temel çıkarlarını da ifade eder. Değişik sınıflara ait güçlerin ortak düşmana karşı, ivedi çözüm bekleyen toplumsal sorun etrafında birleşmesini olanaklı kılan işte bu  ıkardır. Bu noktada şu ya da bu sınıfın özgün çıkarlarına vurguya öncelik vermek, perspektifi sapırtılabilir, hayallere neden olabilir ve gerçekçi olmayan programların belirlenmesine yol açabilir.

«Halk» kategorisinin değişme gösterme niteliği, demokratik dönüşümlerin ardında duran itici güçlerin somut, ayrıntılı bir incelemesini gerekli kılar. Örneğin, nüfusun geniş kesimleri, burjuvazi de içinde, ulusal kurtuluş devrimlerine katılabilir. Ama bu hareketlerin gerçek sosyal temeli işçi sınıfı, orta katmanlar ve köylülerden oluşur. Halkın birliğinin sağlam temelini oluşturan işte bu güçlerin bağlaşıklığıdır.

Ne ki, demokratik dönüşümlerin gerçekleştirilmesinde işçi sınıfının ve köylülerin bağlaşıklığı sorunu, özgün tarihsel koşullara bağlı olarak kendine özgü nitelikler kazanmaktadır. Örneğin şili’de ve bir dizi öteki ülkede köylülüğün, işçi sınıfının bağlaşığı olmaya yetenekli öteki proleter olmayan kesimlere ( oklukla orta katmanlar) kıyasla payı düşmüştür. Kent orta katmanlarının çıkarları, gücü ve demokratik potansiyeli, işçi sınıfının onlarla uzun erimli stratejik bir bağlaşıklık kurmasını zorunlu kılmaktadır. Yine de, şu anda Pinochet diktatörlüğü altında acı çeken şili’nin karmaşık tüm tarihi gözönüne alındığında bu görev, işçi sınıfı ile köylüler arasında işbirliğini dıştalamamakta, tersine bunu gerekli kılmaktadır. Köylülerin sayısal gücüne bakılmaksızın, bu ikisinin bağlaşıklığı, demokrasi savaşınının başarısı için önemli bir etmen olmaya devam etmektedir.

Bugün gelişmekte olan ülkelerin halkları sosyalizmi, çoğunlukla gerçekleşebilir bir tarihsel perspektif olarak, herşeyden önce yenisömürgeci-liğin boyunduruğundan ve emperyalizme bağımlılıktan kurtulma perspektifi olarak görüyorlar, ama hemen bunun gerçekleştirilmesi için çalışmıyorlar. Bu ülkelerin birçoğunda, prekapitalist toplumsal sistemlerin kalın-

tlarının yok edilmesi ivedi bir görevdir. Kimi durumlarda, köylüler ve kent orta katmanları bu savaşımın ana itici güçleridir, aynı zamanda işçi sınıfı büyümekte ve etkisini artırmaktadır. Komünist ve işçi partilerinin, sınıf savaşımı ile ulusal kurtuluşun görevlerini doğru biçimde birleştirdikleri ülkelerde, saygınlıkları ve etkileri hızla artmakta ve toplumsal değişiklikler için olanaklar genişlemektedir. Ulusal kurtuluşun sosyalist devrime kadar erelenmesi görüşünün yanlışlığını yaşamın kendisi ortaya koymaktadır. Bu görüş eylemsizliğe, halk yığınlarından yalıtılmaya götürüyor.

Emperyalist aşamada demokratik devrimin itici güçlerinin çözülmesi, Lenin'in bugün de temel önemi olan bir düşüncüyü formüle etmesini olanaklı kılmıştır: Bu, böylesi bir devrimde, *işçi sınıfı hegemonyasının*, onun gerçek derinliği ve ardıcılığı için temel bir koşul olduğu düşüncesidir. «İki Taktik»de vurgulandığı gibi, proletarya ve partisi, demokratik devrimi hedefine ulaştırmak için ona önderlik etmelidir.

Bu açıdan, Lenin'in işçi sınıfının *Marksist öncüsünün* demokratik devrimdeki *rolü* üzerine düşünceleri büyük öneme sahiptir. Marksist bir parti, nüfusun öteki kesimleri ile ilişkilerini yitirme riski olmadan, demokrasi için savaşımdan uzak duramaz. Böylesi bir partinin ana görevi, halk yığınlarını ivedi ve uzun erimli hedefler için savaşım taktiği ile silahlandırmaktır. Parti, gerekli dönüşümler için istemlerini daha cesaretli ve daha geniş biçimde öne sürmeye, yığınlara «bizim demokratik ve sosyalist ülkülerimizin görkemliğini, bütün güzelliklerini yansıtarak, zafere giden tam, kesin, en yakın, en kestirme yolu göstererek» ⁽⁶⁾ kendi belgileriyle onların demokratik kendiliğinden eylemlerinin önünde yürümeye çalışıyor.

SINIF SAVAŞININ BİR ALANI OLARAK DEMOKRASI

Günümüzdeki genel demokratik savaşım açısından «İki Taktik»in polemik yönleri son derece günceldir. Örneğin sol sekte «sınıfa karşı sınıf» kavramının günümüzdeki savunucuları, diktatörlükler altında, işçi sınıfının, kapitalist toplumun dayanaklarının temelinden sarsılmasını öngören kendi programından yola çıkarak, tüm burjuvaziye karşı uzlaşmasız biçimde savaşması gerektiğini savunuyorlar. Bu konseptin taraftarları, bu koşullarda bile burjuvazinin hiç bir kesiminin demokrasiden yana davranma yeteneğinde olmadığını öne sürüyorlar. Burjuva mahalefetin istemlerinin, demagojiden başka bir şey olmadığı ve yalnızca emekçi halkı aldatmaya yönelik olduğu söyleniyor.

Ne ki, eğer burjuvazinin kimi kesimleri diktatörlüğe karşı çıkıyor ve demokrasi istiyorsa, bu, yalnızca söz cambazlığı değildir, aynı zamanda belirli somut koşullarda sınıf çıkarlarının kendine özgü bir biçimde ifa-

(6) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 11, s. 103.

desidir. Burjuvazinin değişik katmanları arasındaki çelişkiler ve bunların işçi sınıfı, tekelci burjuvazi, politik kurumların varlığı, yabancı tekeller vb. konulardaki tutumlarında farklılıklar da gözönüne alınmalıdır. Bir sınıf olarak burjuvazinin çıkarları ekonomik, toplumsal ve politik önceliklerin çok karmaşık ve çelişkili bir tablosunu oluşturur. Demokratik dönüşümler konusu ile ilgilenirken bunların tümü hesaba katılmalıdır. Bir eylem programı oluştururken, güncel olarak ulaşılmaz olan hedefler formüle etmek yanlış olur.

Sağ kanat oportünistleri proletaryanın ve partisinin kendilerini geniş demokratik cephenin çıkarlarına tamamen teslim etmelerini, bunun içinde erimelerini sınıfsal bağımsızlıklarını reddetmelerini istemektedir. Onlar şu savı ileri sürüyorlar: Madem ki gerici diktatörlükleri yıkmak burjuva demokratik bir hedeftir, o zaman politik önderlik de burjuva muhalefet partilerinin olmalıdır.

Lenin, bu tür görüşleri reddederken, komünistleri bu sorunun ilkeli Marksist çözümü ile de silahlandırdı: Eğer şu ya da bu ülkede işçi sınıfı, burjuva demokratik dönüşümler için savaşım çerçevesinin ötesine gidemiyorsa, bu, işçi sınıfının bu çerçeve olanaklarında ve koşullar olgunlaştıkça bu çerçeveyi genişletmeğe ve derinleştirmeğe çalışarak, kendi hakları ve çıkarları için savaşamayacağı ve savaşmaması gerektiği anlamına gelmez. Lenin şöyle yazıyordu: «Marksizm proletaryaya burjuva devrimine katılmamayı, bu devrimden uzak kalmayı, yönetimi burjuvaziye vermeyi değil, tam tesine devrime en enerjik biçimde katılmayı, devrimi sonuna kadar götürmeyi ve ardıcıl proleter demokrasisi uğrunda en keskin sert biçimde savaş yürütmeyi öğretir.» (7) Bugün görevlerini tanımlarlarken, komünistler, *burjuva politik sistemle sınırlandırılmış olsalar da, demokratik kazanımların işçi sınıfının konumlarını iyileştirdiğinin ve onun savaşımının* ufkunu genişlettiğinin bilincindedirler.

Deneyim gösteriyor ki, işçi sınıfının devrimci enerjisini tümüyle ortaya koymayı ve yeterli ölçüde geniş destek sağlamayı başaramadığı ülkelerde, emperyalist güçler ulusal kurtuluş hareketinin belirleyici bir zaferinin önüne geçmeyi başarmışlardır. Bir dizi durumda (örneğin Guyana), bağımsızlığa yerel burjuvazi ile sömürgeci güçler arasındaki pazarlıklar sonucunda ulaşılmıştır. Eski sömürgeci yöneticilerin emperyalizm yanlısı ya da reformist hükümetler dayatmayı başardığı ülkelerde, ilerici toplumsal değişimler son derece yavaş ve çarpık bir biçimde oluyor.

Komünistler ile demokratik savaşıma katılan öteki güçler arasında diyalog ve ortak eylem konusu çok önemlidir. Örneğin Türkiye'de komünistler hiç bir önkoşul ileri sürmeden demokrasi için savaşıma katılarak ve bu yöndeki her adımı destekleyerek, diktatörlüğün tüm karşıtları ile birlikte savaşıyorlar. Aynı zamanda, halka, elde edilecek demokratik kazan-

(7) Agy, s. 39.

nımların ancak halkın antiemperyalist hükümetinin kurulmasına götüren bir süreç içinde daha derinleştirilmesi ile korunabileceğini açıklıyorlar. Bugün Türkiye’de diktatörlüğe karşı muhalefet başlıca iki grup halindedir. Birinci grupta Türkiye ve Türkiye Kürdistanı Sol Birliği vardır. İkinci grupta yasal burjuva muhalefet partileri yer almaktadır. Komünistler bu iki grup arasında bir diyalog sağlanmasına yönelmektedirler, çünkü ulusal demokrasiyi kazanmak halk yığınlarının çoğunluğu için bir numaralı görevdir.

Brezilya komünistleri demokratik, antiemperyalist güçlerle başka tür bir diyalog yürütüyorlar. Onlar, ulusal ekonominin emperyalizmden bağımsız gelişmesinde, iç pazarın büyümesinde çıkarı olan yerel burjuvazinin temsilcileri ile ortak bir temel bulmaya çalışıyorlar. Örneğin, patronlardan biri halkın sefaletinin iki temel nedeni olan dış borçların ödenmesine ve IMF’nin diktasına karşı çıktığı zaman, komünistler bu tutumu selamladılar. Ancak daha sonra komünistler, onun işletmesinde daha yüksek ücret istemiyle greve çıkan işçileri de desteklediler. Bu durumda komünistler ülkenin sorunlarının üzerine ücretleri dondurarak değil, emekçi halkın ve bir bütün olarak toplumun yararına bağımsız ekonomik gelişme yoluyla gidilmesi ve sorunların bu yolla çözülmesi gerektiğini açıklıyorlar.

Ne kadar çürümüş olursa olsun, hiç bir rejim kendiliğinden, yalnızca kendi yanlışları ve zayıflıkları nedeniyle çökmez. Her zaman bunalımdan bir çıkış yolu bulur. Günümüzde burjuva demokrasisinin içeriği işçi sınıfının güçlü politik savaşımla dolmaktadır. Lenin, pasif bir şekilde, demokratikleşmenin burjuvazi tarafından gerçekleştirilmesinin beklenemeyeceğini yazıyor. Demokratik değişimlerin ardındaki itici güç, her zaman yığınların eylemi ve bilinci olmuştur ve öyle de kalmaktadır. Lenin, burjuvazinin, halkın tüfeği bir omuzundan diğerine geçirebileceğinden korktuğunu belirtiyordu. Burjuvazi her zaman, yığınların istemi doğrultusunda değil, halkın sırtından elde edilen çözümlerden yanadır. Kritik yol ağızlarında, burjuva ideologları, halkın sakin ve çekingen olduğu ölçüde «üst tabaka»nın ödüllere yanaşma şansının yüksek olduğu iddiasını öne sürerek, halkı aldatmaya yönelirler.

MARKSİZM’İ EYLEME DÖNÜŞTÜRMEK

Lenin, işçi sınıfının ve partisinin şu ya da bu savaşım biçimini seçmesinin muazzam önemde bir taktik konu olduğunu belirtir. Bu sorunun yanıtı önceden masa başında belirlenemez. Yanıt ancak hareketin kendisinin gelişmesi izlenerek, yığınların biriktirdiği deneyim ve somut ulusal koşullar göz önüne alınarak verilebilir. Devrimci savaşımın pratiğini toparlayan Lenin, Büyük Britanya Komünist Partisi’nin kurucularından William Paul’e şöyle diyordu: «Teorik görüşlerimizi denemenin en iyi yeri savaşım

alanıdır. Komünistler için gerçek sınav, Marksizm'i nasıl, nerede ve ne zaman eyleme dönüştürdükleridir.»⁽⁸⁾

Böylesi bir eyleme dönüştürme, kuşkusuz, Lenin'in Marksist partinin geçici devrimci hükümete katılımına yaklaşımı ile daha da geliştirilmiştir. Bu katılım demokratik bir devrimi geliştirmenin ve derinleştirmenin olanaklı yollarından biri olarak görülmektedir. Komünistlerin geçici devrimci bir hükümete katılımı olanaklarını incelerken Lenin, Paris Komünü'nden sonra, erkin «aşağıdan» ele geçirilmesinin tek yol olarak görüldüğünü yazıyordu. Yeni koşullarda, proletarya demokratik hükümetlere katılarak «yukardan» eylem yürütme olanağına sahiptir.

Lenin'in yapısı komünistlerin bir hükümete *katılımının* etkisinin sonucunu değerlendirmeye yarayan ölçütler de sunuyor. En önde gelen ve temel koşul, savaşımın gidişi içinde yaratılan hükümete eğer devrim perspektiflerini gözönüne alıyorsak, geçici hükümete karşı tutumun kesin olarak belirlenmesidir: Katılmak ya da katılmamak.

Bir başka ölçüt, katılımı olanaklı kılan koşulları bilmek ve bunları uygulamaktır. Katılım, güçlerin karşılıklı yer alımı, partinin proletaryanın çıkarlarını etkin biçimde savunmasını olanaklı kılıyorsa, gerçekleştirilebilir. Komünistlerin olumlu (ve de aynı zamanda olumsuz) deneyimleri, hükümete katılma sorununun, bu katılımın, hareketi demokratik devrimin ilk aşamasının tamamlanmasına yakınlıştırıp yakınlıştırmadığına ve ikinci aşama için hazırlıkları hızlandırıp hızlandırmadığına bağlı olarak çözümlenmelidir.

Son olarak «yukarıdan» ve «aşağıdan» savaşımın diyalektiğini kavramak önemlidir. Her iki biçim kendi nitelikleri ve uygulanabilecekleri koşullar açısından farklıdır. «Yukarıdan» savaşım komünistlerin hükümete katılımının içeriğini belirlerken, «aşağıdan» savaşım, «yukarıdan» eylemlerde istenilen sonuçları elde etmek için yeterli baskıyı sağlamak amacıyla yığınların harekete geçirilmesi gerekliliğini ifade eder.

Lenin'in ifade ettiği bu düşünceler, daha önce hükümete katılmış komünistlerin kendi deneyimlerinden dersler çıkardığı ve bir dizi ülkede böylesi bir katılımın yollarının biçimlendiği günümüzde, özellikle günceldir. Bu açıdan Bolıvy ve Brezilya komünistlerinin deneyimleri ele alınabilir.

Bolívy'da, işçi sınıfının, köylülerin, orta katmanların ve burjuvazinin demokratik çevrelerinin temsilcileri, halkçı, antiemperyalist bir program temelinde bir araya geldiler. Kabinde iki komünist bakan yer aldı. Bu dönem boyunca, Bolıvy Komünist Partisi, öteki demokratik güçlerle hükümete katılma konusunda önemli deneyimler elde etti. Ne ki, bu deneyimin olumsuz yönü de vardı: Komünistler, hükümetin, üzerinde anlaşmaları

⁽⁸⁾ Lenin'le ilgili derleme, c. 37, Moskova, 1970, s. 249.

programı ardıcıl olarak uygulamasını, herşeyden önce ciddi ekonomik bunalımın üstesinden gelmesini sağlamayı başaramadılar. Bu, komünistleri hükümeti terketmeye ve programın uygulanması yönünde savaşımlı yığınların desteğine dayanarak sürdürmeye zorladı.

Brezilya komünistleri, ulusal burjuvazinin çıkarlarını savunan bir hükümete «aşağıdan» eleştirel destek gibi özgün bir pratik geliştiriyorlar. Bugünkü Brezilya hükümeti, dış borçların ulusal gelişmenin zararına, koşulsuz olarak ödenmesine karşı çıkıyor, ulusun kendi kaderini tayin hakkını savunuyor, emperyalizmin baskılarını ve silahlı karışmalarını mahkum ediyor, ırkçılığa karşı çıkıyor, başta Angola olmak üzere, eski Portekiz sömürgeleri ile dayanışmasını dile getiriyor. Henüz çekingen biçimde sürdürülmekle birlikte, toprak üzerinde tekel kuranlara karşı ilk resmi hareket olan bir toprak reformu başlattı. Başkan Sarney'in hükümeti sosyalist ülkelerle ilişkileri geliştiriyor ve Brezilya'daki 1964 darbesinden sonra kopan Küba ile ilişkileri yeniden kurmak niyetinde olduğunu açıklıyor. Komünistler hükümetin kimi konulardaki demokratik konumlarını destekliyor ve bunları daha da ilerletmek için çalışıyorlar. Burjuva çevreler de içinde olmak üzere, antiemperyalist savaşında çıkarı olan herkesle bağlaşıklık kabul ediyorlar. Komünistlerin güveni, tarihin yasaları ve bunda işçi sınıfının oynadığı rol üzerine duru bir anlayışa sahip olmalarından kaynaklanıyor.

SOSYAL PERSPEKTİF

Birinci Rus Devrimi, Lenin'in *demokratik devrimin sosyalist devrime yükselmesi* konusunu ele almasını sağladı. O, bu evrimleşmeye, ana itici gücü ve hegemonu olan işçi sınıfının politik bilinci ve örgütlülüğüne doğrudan bağlı kesintisiz bir süreç olarak baktı. Ekim Devrimi'nin ve ardından gelen Orta ve Günyedoğu Avrupa, Asya, Afrika ve Latin Amerika'daki devrimlerin deneyimi, ancak tüm emekçilerle bağlaşıklık içindeki işçi sınıfı erkini kurulumasının demokratik sürecin en tam ve kapsamlı gelişmesini güvence altına aldığı ortaya koydu. Tersine durumlarda, burjuvazi demokratikleşmenin meyvalarını ele geçirmekte ve bunu halkın sırtından gerçekleştirmektedir. Yirminci yüzyılın sonuna yaklaşırken, Lenin'in Ekim Devrimi arifesinde diler getirdiği düşünceler, özellikle günceldir. O, sosyalizm perspektifi gözden kaçırıldığında, bu hedefe doğru ekonomi, bilim ve kültürün geliştirilmesiyle bağlı gerekli adımlar atılmadığı zaman ilerlemeyeceğini belirtti.

Demokratik devrimin sosyalist devrime dönüşmesi sorunu, günümüzde geçmişe nazaran daha çok boyutlu bir nitelik kazanmaktadır. Bu her somut durumun sağlam, somut bir çözümlemesini zorunlu kılmaktadır. Örneğin Türkiye Komünist Partisi biri diğerine yükselen iki ana aşamadan, demokratik ve sosyalist aşamadan oluşan bütünsel bir devrimci süre-

cin politik ordusunun oluşturulması için savaşılmaktadır. Bu aşamalar, kendi içinde, devrimci olduğu gibi evrimci nitelikte bir dizi basamağı içermektedir. Bugünkü ulusal demokrasi için savaşım aşamasında, Türkiye komünistleri, devrimci olarak adlandırılmayacak güçleri de içeren güçlerle diyalog kurmaya ve işbirliği yapmaya çalışıyor. Kimi Latin Amerika ülkelerinde demokratik ve sosyalist dönüşümler öylesine birbirine yakındır ki, demokratik ve sosyalist istemlerin yalnız ardışıklığından değil, aynı zamanda bunların içiçe geçmesinden de söz etmek doğru olur. Daha ilk aşamada konu yalnızca kapitalizm için alanın temizlenmesi değil, onun temellerinin sarsılmasıdır. Komünistlerin başka koşullar için oluşturdukları programlar, sosyalizme doğrudan geçiş anlamına gelmeyen sosyalizm perspektifini ya da yönelimini formüle etmektir. Nihayet, bir dizi durumda, komünistler somut çözümlemelerden yola çıkıyorlar ve demokratik devrimin zaferinden sonra kurulacak politik sistemi, sosyalist dönüşümlere başlanması için gerekli koşulları yaratan yenilenmiş, ileri bir demokrasi olarak tanımlıyorlar.

Oportünistler, demokratik devrimin sosyalist devrime dönüşmesi olanağını reddediyorlar. Lenin, onların dogmatik düşünce tarzının, en iyi durumda, demokratik aşamada var olan sınıf güçlerinin karşılıklı yer alımını salt farketmekle kaldığını ve keyfi olarak belirlenmiş iki kutup arasında sıkışıp takıldığını gösterdi. Halbuki diyalektik açıdan bakıldığında, demokratik devrim, odağında işçi sınıfı ve bağlaşıklarının geliştiği ve güçlendiği tarihsel bir sürecin hız kazanmasıdır. Demokratik devrimin ilerlemesi, yığınları, Marksist partinin demokrasinin toplumsal içeriğinin sosyalist dönüşümler yoluyla derinleştirilmesi gerekliliğini açıklarken doğru yaptığına, toplumun onlarca yıllık gelişmesinden daha çabuk inandırır.

Kapitalizmin emperyalist aşamasına özgü olan çelişkilerin keskinleşmesiyle, *demokratik ve sosyalist dönüşümler, aynı zincirin (işçi sınıfının ve bağlaşıklarının ekonomik ve toplumsal kurtuluşunun) halkaları haline gelir.* Bu güçler tarafından demokrasiye ulaşılması, sosyalizm savaşımının bütünleyici bir parçasıdır. Gerçek Marksist bir politika, yalnızca demokratik devrimle sosyalist devrim arasındaki farkı değil, aynı zamanda bunlara görevlerin birliğini ve ardışıklığını da dikkatle gözönüne alarak, demokratik devrimi kesin, belirleyici sonuna kadar götüren ve böylece sosyalist devrime geçişin yolunu açan bir hat izlemek anlamına gelir.

Lenin'in «*Demokratik Devrimde Sosyal Demokrasinin İki Taktiği*» adlı yapıtı, günümüzde de yaratıcı Marksizm'in canlı bir kaynağıdır. Bu kitap Birinci Rus Devrimi'nin gerçek halkçı özünü yansıtmakla kalmadı, Rusya'da ve öteki ülkelerde tarihin daha sonraki gelişmesini de önceden parlak bir biçimde gördü. İşte bu nedenle tüm barış, demokrasi ve sosyalizm için savaşanların bir el kitabı haline geldi.

Bu temel yapıt, günceldir, çünkü emperyalist egemenliğin yörüngesine

çekilmiş ülkelerde demokratik devrimlerin ortaya koyduğu başlıca sorunların yanıtını bulmaya yardımcı olmaktadır. Lenin'in belirlediği sınıf savaşımı yasaları, birçok ülkedeki başarılı demokratik halk devrimleri ve ulusal kurtuluş devrimleri ile doğrulanmaktadır. Lenin'in teorik görüşleri bilimsel olarak temellendirilmiş strateji ve taktiklerle silahlanmış birçok komünist ve işçi partisinin ortaya çıkışı ve çalışması için bir platform haline gelmiştir. Onun teorisi, bu partileri, barış, demokrasi ve sosyalizm için savaşımın en önünde yer almalarına olanak sağlamıştır.

Tarih, zamanın akışı içinde, şu ya da bu olayın önemini değiştirme eğilimindedir. Bunların kimileri tümüyle tarihe karışır. Kimi olayların yeni kuşaklar için önemi azalmaz, tersine daha da artar. Bu, bütünüyle, onun şu ya da bu sosyal-politik gelişmeyi ne ölçüde derinden ifade ettiğine bağlıdır. Dünya ilerici güçlerinin bu yıl 80. yıldönümünü kutladıkları olayların (Birinci Rus Devrimi'nin başlangıcı ve Lenin'in «*Demokratik Devrimde Sosyal Demokrasinin İki Taktiği*» adlı yapıtın yayınlanması) tarihsel anlamı ve boyutları, kuskusuz büyümektedir.

Savaş alevleri sönmüyor

1985 yılının Eylül ayında İran ile Irak arasındaki korkunç savaş altıncı yılını doldurdu. Bu trajedinin biteceğine ilişkin hiçbir işaret de yoktur. Uzayıp giden kanlı, İkinci Dünya Savaşı'ndan beri iki ülke arasında çıkan en büyük ve en şiddetli çatışmaya tanık oluyoruz.

Savaşa gittikçe daha fazla birlik ve askersel araç çekiliyor. Çatışma alanı genişliyor. Hava ve (tanker savaşı gibi) deniz operasyonları savaşan tarafların topraklarının dışına taşıyor, kentlerdeki ve öteki yerleşim merkezlerindeki sivil hedeflere hava akınları biçiminde ülkelerin içlerine yayılıyor. Uluslararası hukukun yasaklamış olduğu kimyasal silahlar da içinde, modern, son derece yüksek yıkım gücüne sahip silahlar kullanılıyor. Bunların kullanılması sadece 1985 yılının Mart ayında her iki taraftan 30 bin cana mal oldu.

Savaş, İran ve Irak halklarına anlatılması olanaksız acılar verdi. Ölü, yaralı ve sakat sayısı bir milyona ulaştı. Milyonlarca insan evsiz barksız kaldı, göçmene dönüştü. Onbinlerce insan askerden kaçtı ve yurtdışına gitti. Yaklaşık 250 bin Iraklı, daha önce İranlı oldukları gerekçesiyle ülkeden kovuldu.

Maddi zarar yüz milyarlarca dolar olarak tahmin ediliyor. Sayısız işletme, koskocaman ekonomi bölgeleri yakılıp yıkıldı, bir zamanlar verimli olan topraklar çöle çevrildi. Kaç kuşak İranlı ve Iraklının emek ürünleri yok oldu. Her iki ülkenin de ana gelir kaynağı olan petrol ve türevlerinin üretimi büyük ölçüde düştü. Savaş ise giderek daha çok harcama yapılmasını dayatıyor. 1984 resmi verilerine göre Irak bütçe gelirlerinin $\frac{0}{10}$ 60'ını, İran $\frac{0}{10}$ 43'ünü buna ayırıyor. İslam Cumhuriyeti'nin başbakanı, bakanlıklara ve öteki devlet kuruluşlarına savaşın dayattığı ek harcamalar dikate alındığında bunun daha yüksek olduğunu itiraf etti. (!) Her iki ülkenin de döviz rezervleri tükendi. Irak'da bu rezervler 1980'den bu yana $\frac{0}{10}$ 95 oranında düşüş kaydetti, öte yandan dış borçlar 80 milyar dolara ulaştı.

Savaşı sürdürebilmek için, yetkililer sürekli halktan fedakarlık istiyor ve halkı savaş fonuna ağır katkılarda bulunmaya çağırıyorlar. Kullanılan yöntemler arasında zorla para ya da altın «bağışları», ücret ve maaşlardan kesintiler ve ek vergiler yer alıyor. Zorunlu ihtiyaç mallarına verilen destekler kaldırıldı ya da çok düşürüldü, halk hayat pahalılığı ve enflasyondan darbe yiyor. Bugün Irak dinarı bir dolardır ya da resmi kurun üçte biri kadardır. Savaş boyunca yaklaşık üç milyon İranlı işinden oldu ve yaşam garantisini yitirdi. İslam Cumhuriyeti Partisi'nin resmi organı «Cumhuriye İslami» şöyle yazıyor: «Nüfusumuzun dar gelirli sınıflarının (işçiler,

(!) «İttilaat», 6 Ağustos 1984.

memurlar ve emekliler) ezici çoğunluğu yüksek hayat pahalılığı, enflasyon, temel gıda maddeleri fiyatlarının, ve kiralalarının başdöndürücü bir hızla artmasının getirdiği yüklerin altında eziliyor.» (2)

Her iki tarafında insan gücünü, maddi ve manevi potansiyelini eriten İran-Irak savaşının kaynağına ilk bakış, bunun kendiliğinden ya da bir hava boşluğunda patlak vermediğini görmeye yeter. Savaş Ortadoğu'da dünya emperyalizminin, en başta ABD emperyalistleriyle İsrail'in siyonist yönetiminin saldırgan eylemlerinin yarattığı gerginlik ve savaş tehlikesi atmosferinde başladı. Bölgede ulusal kurtuluş hareketine saldırılarda, İsrail'in işgal ettiği topraklardaki işgali kalıcılaştırmada ve bölgeyi ABD'nin köprü başına dönüştürmede onların çıkarı vardır.

Çatışmanın Washington'un konumlarını derinden sarsan ve Amerikan çıkarlarına zarar veren İran'daki 1979 devriminin hemen ardından başlaması da bir raslantı değildir. İran devrimini ezmek için ABD İran içinde ve dışında komplolar kurdu. Bunların en büyüğü, uluslararası gericiiliğin buna en ihtiyaç duyduğu anda İran-Irak savaşını körüklemesiydi. Irak gerici diktatörlüğü, bölgedeki antiemperyalist savaşı etkisiz kılmak isteyen güçlerin çıkarlarına olan bu savaşa yöneldi.

İslam yönetiminin kurumlaşmasından sonra İran'ın politik, ekonomik askersel aygıtı çözülme durumuna girdi. Devrim öncesi aylarda ülkede iç politik durum, yeni rejimin Kürt halkının yasal ulusal istemlerine karşı aşırı şoven tutumu nedeniyle kötüleşmişti. Bağdat, bunlardan yararlanarak komşu ülkenin topraklarına daldı, işgali başlattı. Irak rejimi, İran'da merkezi otoritenin zayıflamasının kendisine kolay bir zafer kazandıracığını ve kendi ülkesinde halkın dikkatini içerdeki zorluklardan başka yöne çekebileceğini, otoriter yönetimi güçlendireceğini ve Basra Körfezi ülkeleri üzerinde politik hegemonya kurabileceğini sandı.

İran Halk Partisi, daha baştan beri şu uyarıda bulundu: Emperyalistler ve işbirlikçileri iki komşu ülkenin birbirine düşürülmesinden, her ikisini de bitirip tüketecek bir savaşa sürüklenilmesinden büyük mutluluk duyacaklardır. Bu planı boşa çıkartabilmek için her iki ülkedeki devrimci, ilerici ve yurtsever güçlere dayanmak gerektiğini emperyalizme karşı olan tüm ülkelerle, tüm sosyal-politik hareketlerle dostluk, işbirliği ve bağlaşıklık gerektiğini belirtti.

Irak Komünist Partisi savaş başlar başlamaz, savaşı kınadı. Savaşın, uluslararası anlaşmazlıkları gidermede kabul edilemez bir araç olduğunu ve yalnızca emperyalizme, siyonizme ve iç gericiliğe yaradığını vurguladı. Komünistler çatışmayı çıkaranların hesap vermesinde, askeri operasyonların derhal durdurulmasında, İran topraklarına giren birliklerin geri çekilmesinde ve çözüm için görüşmeler yapılmasında ısrar ettiler. Irak

(2) «Cumhuriye İslami», 19 Ağustos 1984.

Komünist Partisi, savaşın seyrinde meydana gelen değişimlerden sonraki İran'ın da Irak topraklarını işgal etmesini kınadı ve işgalcilerin derhal geri çekilmelerini istedi. Parti, ülkenin içişlerine tüm karışma denemelerini ulusal bağımsızlığı ve egemenliği yararladığı için, reddetti. Kararlılıkla, yalnızca Irak halkının yurtsever güçlerinin rejimin geleceği hakkındaki karar verebileceğini ve demokratik bir alternatifi uygulayacağını açıkladı.

İran ordusu Hürremşehir'i ve etrafındaki toprakları kurdardıktan sonra ve işgalci Irak birliklerini geri çekilmeye zorladıktan sonra İran Halk Partisi emperyalistlerin yararına olan kan dökmenin durdurulmasını istedi. Fakat İslam Cumhuriyeti yönetici çevreleri her iki halkın antiemperyalist beklentilerini savunan ve iki komşu ülkenin daha da zayıflamasını önlemeyi amaçlayan bu tutumu, ulusal hıyanet olarak nitelendirdiler ve sonra da İran Halk Partisi'ne saldırılarında bunu bir gerçekçe olarak kullandılar. İran Halk Partisi'ne göre, savaşın Hürremşehir'in kurtarılmasında sonra (Haziran 1982) da sürdürülmesi, saldırıların Irak içlerine taşınması, çeşitli kaynakların çatışmayı durdurma ve görüşmeler yapma önerilerinin (3) reddedilmesi nedeniyle, korkunç boyutlara varan insan ve maddi kayıplardan İran teokratik rejimi sorumludur.

İslam Cumhuriyeti devlet başkanı Hameney, bugün İran liderlerinin tutumunu şu sözlerle dile getiriyor: «Bizim için savaş, milli birliktir. İslam Cumhuriyeti için savaş İran topraklarında istikrar ve kurumlaşma demektir.» (4)

Haziran 1985'te yapılan Arap ülkeleri komünist ve işçi partileri toplantısında kabul edilen bildiride İran ve Irak arasındaki çatışmanın «iki ülkenin politikalarında artan yozlaşma belirtileriyle, artan ölçüde gerici, şoven, ırkçı, dinci ve mezhepçi eğilimlerle ve baskıcı, despot politikaların olağanüstü tırmanmasıyla eş gittiği» belirtiliyor.

Halkın dikkatini çetin, yakıcı sosyal ve ekonomik sorunlardan uzaklaştırmak çabasıyla İslam Cumhuriyeti ve Irak yöneticileri geçmişte olduğu gibi, bugün de dış sürtüşmelerden ve çatışmalardan, her iki ülke arasındaki savaştan yararlanıyor. Onlar savaşa, bir emniyet supabı ve halk yığınlarını kontrol altında tutmada güvenilir bir araç olarak bakıyorlar.

İran halkı, işgalcileri topraklarından çıkartmak gerektiği zaman yiğitçe, özverili biçimde savaştı. Şimdi ise İran halkı artık heyecan duymuyor. Tersine, savaşı protesto ediyor ve onu yürütmek isteyenleri mahkum ediyor. Son aylarda dikkate değer boyutlar alan sık ve büyük çaplı savaş karşıtı gösteriler, süren kırıma karşı yükselen protestonun kanıtlarıdır. Halkın duyduğu acılar, gözlerini açıyor ve her türlü demokrasiye düşman

(3) BM, Bağılantısızlar Hareketi, İslam Konferansı Örgütü, birçok ülkenin ve ünlü devlet adamının önerileri söz konusudur.

(4) «İttilaat», 23 Temmuz 1985.

olan, İran'ın en değerli oğullarını ve kızlarını hapse atan, yurtseverleri olağanüstü boyutlarda işkencelerden geçiren ve öldüren despotik yönetimi ve ortaçağ dinci fanatizmini kurumsaltırmaya çalışan rejimin insan düşmanı özelliğini görüyor.

Irak halkı da birçok kez ve kararlı bir biçimde savaşı protesto etti, bundan sorumlu olanları kınadı. Askere gitmemeler, 1983 ve 1984 ilkbaharında Irak Kürdistanındaki gösteriler, yurtsever ve demokratların kullandığı sayısız mücadele biçimleri, bunun kanıtıdır.

İran-Irak savaşının körüklenmesi ve yayılması emperyalizmin, siyonizmin ve gericiiliğin ortak çabalarının ve yakın işbirliğinin sonucudur. En büyük kazancı Amerikan emperyalizminin sağladığını söylemek için her türlü neden vardır. ABD, bölgede bunalımsız bir gelişme istemiyor, çünkü bu bölgedeki devletlerin barış, iyi komşuluk ve karşılıklı yarar temelinde işbirliği yapmalarını getirecektir. Washington'un son dönemlerde bölgeye yönelik politikası ise, Sovyet sınırına yakın bu stratejik bölgede askersel varlığını garantilemek için aralıksız çaba göstermek, özgürlüklerine kavuşan halkları boyunduruk altına almak için yenisömürgeci yöntemler kullanmak ve onların doğal zenginlikleri, özellikle de petrolü üzerinde kontrolü ele geçirmektir.

Bu açıdan, İran-Irak çatışması, ABD'ye önemli olanaklar sağlıyor. Bunu bir gerekçe olarak kullanarak Washington, bölgedeki askersel faaliyetini tırmandırıyor, yeni üsler kuruyor ve önceden varolanları da genişletiyor. Devletler hukukuna aykırı olarak ABD, Basra Körfezi'ni kendi «yaşamsal çıkar bölgesi» ilan etmiştir. Petrol akışının aralıksız sürmesine yönelik «tehdit»lere dayanarak Washington Körfez devletlerini Merkezi Komutanlık'ın faaliyet alanına aldı, «çevik kuvvetler» oluşturulmasını hızlandırdı ve Basra Körfezi'ne bir donanma gönderdi.

İran-Irak çatışmasının çerçevesindeki askersel ve politik gerginlikleri kullanarak emperyalizm, bölge devletlerini silahlanma yarışına daha çok çekiyor. Onların güvenliğini pekiştirmeye yardım etmekten çok, onları kendi savaş makinesine bağlamak, «çevik kuvvetler»in olası büyük operasyonları için olanaklar sağlamak amacıyla olduğunu söylemeye herhalde gerek yoktur.

İran-Irak savaşı ile bağlı olarak Pentagon, Basra Körfezi'ne silahlı müdahaleyi öngören birçok senaryo hazırladı. 1983'de yayınlanan bir direktifle, bölgede 60 günlük bir savaş operasyonu için gerekli malzeme konumlandırılması kararlaştırıldı. Açıktır ki, ihtiraslar arttıkça, silahlı müdahale için bir gerekçe yaratmak daha kolay olacaktır.

Bu nedenle emperyalistler savaş ateşinin sönmesine izin vermiyor, tersine savaşan taraflara doğrudan ya da aracılar eliyle silah vererek onu körüklüyorlar. Fakat politik destek olmaksızın, silah sağlanmasının de-

vam edeceğine bel bağlanamaz. Emperyalist ölüm tacirleri yalnızca askersel ve politik olarak bağımlı olmaya izin verenleri destekliyorlar. Irak rejimi, 1967'deki İsrail işgalinden sonra kopardığı ABD ile diplomatik ilişkileri yeniden kurdu, NATO üyesi Türkiye ile askersel ve «güvenlik» konularında yakın işbirliği yapıyor. Irak ulusal yurtsever güçlerine karşı cezalandırma operasyonları yapması için Türk birliklerini çağırıyor. ⁽⁵⁾ Bağdat'ın Güney Afrika ırkçıları ve Şili askersel cuntasıyla silah anlaşmaları imzaladığı haber veriliyor. ⁽⁶⁾ İslam Cumhuriyeti rejimi ise, diyor İranlı milletvekili Nadi, «kendisini yabancı pazarlara bağlı buluyor, siyonistlere bağımlı olan aracılara ve fabrikatörleri zengin ediyor.» ⁽⁷⁾

İran-İrak savaşının yıkıcı etkileri, Ortadoğu'ya ve tüm dünyaya şok dalgaları yaymaktadır. Bölgedeki güçler dengesinde dikkate değer değişimlere neden olmuştur, ciddi sürtüşmeleri daha da kızıştırmıştır ve savaşan tarafların yanında saf tutan Arap ülkeleri arasındaki ayrılıkları artırmıştır. Farklı eksenlerin ve blokların oluşması şimdi daha da hızlanmıştır. Bu, Arap birliğini zedeliyor ve Washington'lu patronların her türlü yardım ve desteğiyle yayılmacı politika izleyen İsrail'e karşı direnişi zayıflatıyor. Başlıca güçleri dağıtarak, çatışma, ABD emperyalizmine ve İsrail siyonistlerine Arap halklarının, en başta Filistin halkının, ulusal haklarıyla çelişen stratejik planlarını uygulayabilmek için kolaylık yaratıyor, onların içişlerine karışmalarını getiriyor ve Ortadoğu'da geniş kapsamlı, hakça ve kalıcı bir çözümü engelliyor. Washington çatışma konusunda tutumunu açık olarak tanımlamıyor, iki yüzlü yöntemlere başvuruyor, gerçek tutumunu gizliyor, ama onun bölgedeki en yakın bağlaştığı İsrail mutluluğunu gizleme gereği bile görmüyor ve açıkça İran-İrak savaşının sürmesinden yana olduğunu belirtiyor.

Gergin uluslararası durumu daha da kötüleştiren savaş, ABD emperyalizminin yarattığı dev bir istikrarsızlık bölgesi içine Ortadoğu'yu sokma aracı oluyor. Bu bölge, Kuzey Afrika'nın doğusundan, Lübnan'dan geçerek Basra Köfrez, Afganistan ve Pakistan'a dek uzanmakta, Güneydoğu Asya çatışma bölgesiyle birleşmektedir. Bizim büyük bölgemiz, bitmek tükenmek bilmeyen komplolar, yıkıcı faaliyetler ve işgaller, ilan edilmiş ve edilmemiş savaşlar aracılığıyla, dünya barışına yönelik büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Bunların tümünü İslam fanatikleri de içinde, iç gericiiliğin desteklediği emperyalizm ve siyonizm yaratmaktadır.

İran Halk Partisi ve Irak Komünist Partisi süren kan banyosunun sorumluluğunu yalnızca emperyalizme ve siyonizme değil, her iki taraftaki yönetici çevrelere de yüklemektedir. Partilerimiz, çatışmaların derhal sona erdirilmesini ve tüm anlaşmazlıkların barışçı araçlarla her iki komşu

⁽⁵⁾ Ayrıntılar için Bak: Yeni Çağ, Say 4, 1985.

⁽⁶⁾ «Morning Star», 22 Haziran 1985.

⁽⁷⁾ «Keyhan», 14 Ağustos 1984.

halkın yasal hakları ve çıkarları dikkate alınarak, ulusal bağımsızlık ve egemenlik haklarındaki kısıntılar kaldırılarak, tüm içişlerine karışmalar durdurularak çözülmesi için adımlar atılmasını istiyor. «İslam devriminin ihracı»nı mahkum ederken biz komünistler her iki ülkedeki otoriter rejimlere karşı, demokrasi için ve toplumsal ilerleme için savaşımın bizzat bu ülkelerin halklarının, ulusal yurtsever güçlerinin görevi olduğunu vurguluyoruz. Bugün tehlikeli tıkanıklığı aşabilmenin, emperyalizmin siyonizmin ve gericiliğin yararlandığı bu tehlikeli savaş ocağını yok edebilmenin yolu buradan geçiyor.

Mahmud Azad

İran Halk Partisi'nin BSS dergisindeki temsilcisi

Kadem Habib

İrak Komünist Partisi'nin BSS dergisindeki temsilcisi

Allah adına zulüm

Dara Ilzad, «Chomeini und sein Strafgesetz. Barbarei oder Gerechtigkeit?» (Humeyni ve ceza yasası: Barbarlık mı, yoksa adalet mi?), Media Pro, Cologne, 1984, 70 sayfa.

«Taşlanacak olan erkek ise beline kadar, kadın ise göğsüne kadar gömülür . . . Cezayı yerine getirmede kullanılacak taşlar ne çok büyük olmalı, ki ilk birkaç taş suçlunun ölümüne yolaçmasın, ne de taş denemeyecek kadar küçük olmalı», Bunlar İran İslam Danışma Meclisi'nin (Parlamento) Adalet Komitesi'nce Ağustos 1983'de onaylanan ceza yasasının 117 ve 119 uncu maddelerinden alıntılar. Dünya kamuoyu İranlı politikacı Dara Ilzad'ın yayınladığı broşürle barbarlıkta bir eşi olmayan bu belgeyi tanıma olanağı buldu.

Hacim bakımından küçük, ama ilginç verilerle dolu olan bu kitapçık iki bölümden oluşuyor. Yazarın yorumu ve İran'daki mevcut rejimin hukuk sisteminin temelini oluşturan yeni yasaların metni. Birinci bölümde yazar ülkedeki durumu, Humeyni'nin politikasının amaçlarını ve bunlara ulaşmak için uyguladığı yol ve yöntemleri anlatıyor.

İran, uzun ve karmaşık tarihinin en zor, en karanlık dönemlerinden birini yaşıyor. Yıgınsal işsizlik, açlık, yoksulluk, işkence ve cinayetler şimdi sıradan olgular. Halkımızın içinde bulunduğu trajedinin kökenlerini araştırarak, yazar, Şubat 1979'dan buyana olan gelişmelerin kısa bir analizini yapıyor. Monarşinin yıkılışı yığınların beklediği sonuçları vermedi. Humeyni'nin öncülüğündeki mollalar grubu aslında, devrime katılan güçlerin dağınıklığını ve çeşitliliğini ve İran Halk Partisi'nin ve öteki ilerici örgütlerin Şah'ın baskıları ile zayıflamış olduğunu görerek ve bundan yararlanarak, hükümeti ele geçirdi.

Şii fundamentalist liderinin iktidarı eline geçirmesi ona 1971'de hazırlanmış politik bir belge olan ve İslam Devleti'nde özetlenen eski planı gerçekleştirmeye başlama olanağı verdi. Bu İslam Devleti'nde, tüm sosyal-politik yanlar, hatta aile ilişkileri Şeriat'la (İslam yasaları) ve bin yıldan fazla geçmişi olan Şii geleneklerinin normlarıyla düzenlenen bir toplum öngörülüyor. Başka bir deyişle, Humeyni yedinci yüzyılın geri, ataerkil koşullarınca biçimlenen hukuk sistemini yirminci yüzyılda yaşatmaya karar verdi.

Dara Ilzad'ın belirttiği gibi, Humeyni'nin aşırı gerici, karanlık planları yalnız dindar olmayan çevreler arasında değil, aynı zamanda din adamlarının önemli bir kısmı arasında da hoşnutsuzluk yarattı. Onlar haklı olarak, kapitalist gelişme yolunda bir hayli ilerlemiş olan bir ülke için Şeriat ilkelerini eskimiş ve kabuledilemez olarak gördüler.

Broşürde, Humeyni'nin kendi yandaşları ile karşıtları arasında çelişkileri, demogojik bir biçimde, Tonrı ile Şeyton arasındaki mücadelenin bir yansıması olarak gösterdiği vurgulanıyor. Humeyni şöyle diyor: «Dünyanın yaradılışından bugüne kadar iki taraf, iki parti var, Tanrının ve Şeytanın partileri . . . Tanrının partisi . . . kendisine hitap ediyor ve doğru bir yol izliyor. Düşman partileri ise – çoğunlukta olanlar – Şeytanın partileridir» (s. 16). Bağnaz müslümanlara ve paramiliter (yarı askeri) birimlere dayanan gerici mollalar bu tezlerin ardına gizlenerek, çelişkilerin kemirdiği muhalefete karşı acımasız baskılar uygulamaya başladılar. Baskıcı monarşinin yerini karanlık din adamlarının kana bulanmış ve çürümüş despotizmi aldı. Şirketlerin çıkarlarınıca yönlendirilerek ve sömürücü sınıfların emirlerini yerine getirerek, devrimden sonraki ilk aylarda başlatılan ekonomik ve sosyal reformları gerçekleştirmekten vazgeçtiler. Büyük burjuvazi ve zengin toprak ağaları, en temel gereksinimlerini karşılayamayan ve ızdırap içinde olan dar gelirli yığınların sırtından zenginleşme, uluslararası sermaye ile işbirliği yapma olanağı bularak, durumlarını yeniden sağlamlaştırdılar.

Bugünkü rejim emperyalizmi sözlerle geniş olarak kınıyor, ama bu, Batı Avrupa ve Japon tekellerinin İran'daki konumlarını sürekli sağlamlaştırmalarını engellemiyor. Ülkemiz mali ve ekonomik olarak Batı Avrupa'ya ve Japonya'ya şimdiye dek görülmedik ölçüde bağımlıdır. İran'ın dış politikası da genelinde iç politikası karar gerici ve maceracıdır. İran ile Irak arasında beş yıldır, yüzbinlerce insanın yaşamıyla ödenen anlamsız bir savaş sürüp gitmektedir. Maddi kayıplar astronomik bir düzeye varmıştır. En yakın komşu ülkelerle ilişkiler bozulmuştur. «İslam devrimi»ni ihraç etmenin Humeyni rejiminin başta gelen hedeflerinden biri olması nedeniyle bu şaşırtıcı değildir.

İran toplumunun yaşadığı trajedi en iyi şekilde belki de devletin «İslamlaştırılması»nda görülebilir. Bunu yapmak için en temel hümanizm ve moral normları ayaklar altına alınıyor. Eski dini kurallara dayanan ceza yasasının kabulü bu yönde başka bir adım olmuştur. Yazar, İran'lı mollaların liderinin bir açıklamasından alıntı veriyor: «Şeriata ters olan tüm yasalar atılmalıdır. Bunun tüm sorumluluğunu üzerime alıyorum. İslami yasaları uygulayın. İslami olmayan yasaları uygulamanızı isteyen olursa ağzını kapatın» (s. 19).

Broşürde yer alan ceza yasasının 195 maddesi var. Bunun günümüzün resmi yasal bir belgesi olduğuna, ortaçağ soruşturmacılarının sadistçe yorumlamaları olmadığına birini inandırmak zordur. Falaka, vücudun çeşitli yerlerinin kesilmesi, tırnakların sökülmesi, göz oyma, bunlar İslami yasalara karşı gelenlere uygulanan işkence ve cezaların sadece birkaçıdır. Rejimin tüm politik karşıtları, otomatik olarak İslam yasalarını çiğneyenler arasına konuyor ve cezalandırılıyor.

«İslamiyetin bir bakirenin öldürülmesini yasaklaması» (s. 10) nedeniyle İslam Devrimi Muhafızlarının ölüm cezasına çarptırılan bir kızın ırzına geçilmesini buyuran maddesini okuyunca insan sarsıntı geçiriyor. Yasaya göre, her ölüm cezası duruşmanın başlamasından bir saat sonra yerine getirilir. Verdiği cezaya itiraz edilmeyen hakim aynı zamanda savcı ve infaz sorumlusudur (bak: s. 9). Böylesi «hukukçular» milyonlarca İran'ının yazgısını belirliyorlar.

Yeni yasama, ihbarcılığı, «İslamiyete karşı olan unsurlar»ın ve rejim karşıtlarının takibini büyük ölçüde teşvik ediyor, keyfi eylemlere büyük olanaklar yaratıyor ve ülkemizde şimdiye kadar görülmemiş boyutlara varan terör aracı görevi görüyor. Şah rejimine karşı savaşımın ağır yükünü sırta taşıyan binlerce, on binlerce İranlı yurtsever «Dünyaya pislik saçan kişiler» ve «dinden ayrılan kişiler» olarak Allah adına tutuklandı, hapse atıldı, işkenceden geçirildi, asıldı, kurşuna dizildi.

İran dışında basılan «El Mücahit» gazetesi 6 Şubat 1984'de, son yıllarda İslam hakimleri tarafından cezalandırılan ya da zorba güvenlik kuvvetlerince öldürülen 10 binin üstünde erkek ve kadının isimlerini yayınladı. Ama liste tam olmaktan çok uzaktır. Şimdiki bilgiler 40 binin üzerinde insanın öldürüldüğünü gösteriyor. Dini belgiler perdesi arkasında soykırım devam ediyor. Tahran'ın eski «devrimci» baş savcısı ve Şah döneminde ise Tahran hapishanesinin müdürü olan Lacevardi'nin bir açıklamasını alalım. Lacevardi, İran'da İslamiyetin gelişmesi için bir milyon insanın bile kıyılabilceğini söylüyordu.

1983 yılının başlarında baskıcı kurumlar, elbette Humeyni'nin onayıyla, ülkede özgürlük ve ilerlemenin son kalesi olan İran Halk Partisi'ne karşı büyük bir saldırı başlattı. Parti liderlerinin ve üyelerinin birçoğu tutuklandı ve ağır işkencelerden geçirildiler. Rejim aynı zamanda çılgınca bir anti-sovyet, antikomünist kampanya başlattı. Ve bu kampanya, İslam Cumhuriyeti'nin liderlerinin izledikleri politikanın önemli bir unsuru olarak, yoğun bir biçimde şimdi de sürmektedir.

Dara İlzad'ın kitabı, İran'lı fundamentalist mollaların insan haklarından ne anladıklarını açık bir şekilde ortaya koyuyor. Mollalar yığınsal idamlara, işkencelere ve cellatların ilmklerine başvuruyorlar, halkı sadist şii hapishane müdürlerinin yönettiği karanlık hapishanelerde tutuyorlar. Humeyni'nin altı yıllık rejimi, gericilerin yığınları toplumsal ilerleme yolunda yürümesini geçici olarak engellemeyi başardıklarını gösteriyor. Ama halk güçlerinin ileri hareketinin durdurulamıyacağından ve karanlık mollaların İran'daki yönetimlerinin kısa süreli olacağından kuşku duyulamaz.

*Daud Norouzi
İran Halk Partisi
Merkez Komitesi
Politik Büro Üyesi*

Hindistan Komünist Partisi 60 yaşında

60 yıl önce 26 Aralık 1925'te Genel Hindistan Konferansı'nda Hindistan işçi sınıfının öncü partisi olan Hindistan Komünist Partisi kuruldu. O zamandan bu yana parti birçok sınavdan geçerek, ciddi engelleri aşarak, büyük başarılar elde etti. Günümüzde, emperyalizmin insanlığı nükleer yıkım tehlikesiyle karşı karşıya getirdiği koşullarda Hindistan'a ve Hindistan Komünist Partisi'ne özel sorumluluklar düşüyor. Partimiz, dünya barışını koruma savaşımı ile kapitalist yoldan gelişmenin yolaçtığı krizin derinleşmesi sonucu Hindistan halk yığınlarının acılarına ve yoksulluğa karşı savaşım arasında kopmaz bağlar olduğunu görüyor. Halk, bu savaşımada nüfusun tüm yurtsever kesimlerini seferber ediyor, halk yığınları arasında yavaş yavaş, ama doğru bir biçimde yığınsal destek kazanıyor.

Büyük Ekim Sosyalist Devrimi Hindistan'da geniş yankılar uyandırdı. Devrimden hemen sonra Hindistan ulusal güçlerinin köklü değişikliklerden yana olan temsilcileri devrimi selamladılar. B. G. Tilak'ın «Kasari» (Poona kenti) gazetesindeki, B. C. Pal'ın «Amrita Bazar Patrika» (Kalkuta) gazetelerinde yayınlanan yazılarında ve S. Bharati'nin Tamil dilinde yazdığı şarkılarda Rusya'daki devrim övülüyordu. Daha sonra Mahatma Gandhi de bu devrimle ilgili olumlu bir tutum takındı. Ekim Devrimi'nin etkisiyle Hindistan aydınlarının temsilcilerinin çoğunun dünya görüşleri değişti. Onlar İngiliz emperyalizminin hakimiyetinden Hindistan'ın kurtarılabilceğine inandılar, ülkenin özgürlüğünü daha derinlemesine kavradılar. Rusya'daki olaylar, bu güçler için esin kaynağı oldu, sefalet ve dini önyargılar içinde yaşayan işçileri, köylüleri ve öteki ezilen yığınları kendi örgütlerini hızla kurmaya teşvik ediyordu. Bu da halkımızın yaşamında bir dönüm noktası oldu.

Hindistan Komünist Partisi, kurtuluş hareketinin belirli bir aşamasında doğdu. Büyük Ekim Sosyalist Devrimi ülkelerinin büyük etkisi altında kalan devrimci gençliğin bir bölümü, partinin kurulması girişiminde bulundu. İlk başta Hindistan'da ve yurtdışında küçük komünist gruplar oluşturuldu. Bunlar İngiliz emperyalistlerinin gaddarca baskılarına uğradılar, komünistlere karşı açılan üç davada 60'tan fazla devrimci genç, sömürücü iktidar çevreleri tarafından uzun yıllar ağır hapis cezalarına çarptırıldılar. Tüm bunlara karşın bu gruplar ayakta kalmayı başardılar ve yavaş yavaş bir partide birleştiler.

Handistan Komünist Partisi ilk 25 yılını genellikle yeraltı çalışmalarıyla sürdürdü. O zamanki komünist basın da büyük bir rol oynadı. Marksizm-Leninizm fikirlerini yaydı, ulusal kurtuluş savaşı sorunlarına açıklık getirdi, işçilere ve köylülere devrimci sınıf örgütlerini kurmak için yardım ederek, Hindistan gazeteciliği tarihine parlak bir sayfa yazdı. Bu bağlam-

da 1923–1924 yılında Bombay’da çıkan «Socialist» gazetesinin, 1925 yılında Madras’ta çıkan «Labour Union Gazete»nin, 1925–1928 yılında Kalkuta’da çıkan «Ganavani» («Halkın Sesi»), «Langala» («Pulluk») gazetesinin, 1928 yılında Penjab’da çıkan «Kirti» («İşçi») aynı zamanda «Kranti» («Devrim»), Bombay’da çıkan gazetelerin oynadığı rol önemle belirtilmeye değer.

Hindistan Komünist Partisi’nin diğer ulusal devrimci güçlerle birlikte kurtuluş hareketini geniş antiemperyalist güce dönüştürmede oynadığı rolü, hiçbir tarihçi inkar edemez. O zamanlarda milliyetçi liderler yalnız «özgürlük» hakkını elde etmek için savaşırken, Komünist Partisi bu hareketin amacının ülkeyi tam bağımsızlığına kavuşturmak olduğunu açıkladı.

Hindistan Komünist Partisi, solcu milliyetçilerle birlikte antiemperyalist hareketi derinleştirmek ve genişletmek için yorulmaksızın ve ödünsüz çalışmalar yaptı. 20’li yılların sonlarında, İşçi ve Köylü Partisi’nin kurulmasını, 1934 yılında Sosyalist Kongre Partisi ile işbirliğini, daha sonraları J. Nehru ve sol kanadın diğer yöneticileriyle sıkı bağlar kurulmasını savundu. Bu, o zamanlarda partinin kurtuluş savaşlarına verdiği büyük bir destekti ve bu, partinin başlıca amaçlarından biriydi. Hindistan Komünist Partisi işçi ve köylü yığınlarını, onların sınıf bilinçlerini yükselterek ve ülkenin tam ekonomik ve politik bağımsızlığına kavuşmasının önemini açıklayarak, onları antiemperyalist harekete çekti. Hindistan Sendikalar Konferansı işçilerin yaşam düzeylerini yükseltmek için verdikleri savaşın başını çekiyor ve onları örgütleyordu. Köylü emekçilerin savaşlarını Hindistan Köylü Birliği yönlendiriyordu. Bu her iki örgütün yönetiminin başında komünistler bulunuyordu. Özellikle, Bombay, Kalkuta, Madaras ve Kanpur gibi büyük sanayi merkezlerinde güçlü devrimci sendikaların oluşturulduğunu ve bunların gerçekleştirdikleri uzun süreli grevleri özellikle belirtmek gerekir.

Birçok kentte büyük köylü gösterileri oldu; köylülerin başlıca istemleri kiralalarının azaltılması, toprağı sürekli kullanma hakkının elde edilmesi ve toprak ağalarının uyguladığı feodal ezgiye son verilmesiydi. 1936–1941 yılları arasında Kuzey Kerala’da kiranın kaldırılması ve 1940–1946 yıllarında Bengal’de ortakçıların ödediğı bölümün ürünün üçte biri düzeyine indirilmesi için (birincisine 1,2 milyon kadar ve ikincisine 5 milyona yakın gösterici katıldı) savaşımalar tüm ülkede köylüleri yüreklendirdi. Bu rakamlar o zamanlar ulusal kurtuluş hareketinin geniş ölçüler aldığını ortaya koymaktadır.

Hindistan Komünist Partisi, gençleri, öğrencileri ve aydınları yeni eğitim sisteminin ve kültürün geliştirilmesi savaşına seferber etmede aktif bir rol oynadı. Birçok bölgede ilerici yazarlar örgütü (komünistler bunların çalışmalarında belirleyici rol oynadılar) önemli sayıda genç yazar ve

sanatçının yetişmesine ve bunların yeni ulusal kültürün aktif savaşçıları olmasına yardımcı oldu. Bunlardan birçokları İkinci Dünya Savaşı'nın başlarında Hindistan'da yükselen antiemperyalist eylemlere katıldılar ve toplumun yaşamında önemli bir etken haline geldiler.

Savaş sırasında Hindistan Komünist Partisi kendi ulusal ve enternasyonal görevlerini birbiriyle bağlayarak, halkın Sovyetler Birliği'nin faşizme karşı yürüttüğü kahramanca savaşımını desteklemesini sağlamaya çalıştı.

Ülke çapında Hindistan-Sovyet Dostluk Hareketi örgütledi. Savaşın sonlarında «Hindistan'dan defol! (1) belgisi altında yürütülen savaşım tüm ülkeyi kapsayan yığinsal gösterilere dönüştü. Savaşın sonraki ilk yıllarda da süren ve hatta İngiliz sömürgecilerinin ordusunu ve polisini içine alan antiemperyalist savaşımın yükselmesine Hindistan Komünist Partisi tüm gücüyle yardım etti. İşte bu şartlarda 15 Ağustos 1947'de Hindistan bağımsızlığına kavuştu.

O zamanlar partimiz ulusal birliğin sağlanması, emperyalist manevraların ve o zamanki prensliklerde feodal yöneticilerin İngiltere'nin yardımıyla ayakta kalma çabalarının boşa çıkarılması için savaşımında gerçekten çok önemli rol oynadı.

Ülkeyi terk etmek zorunda kalan sömürgeciler Hindistan'ı prensler tarafından yönetilecek çok sayıda «bağımsız» devlete bölme planları kuruyorlardı. Bu planlarını gerçekleştirmek için Travankor ve Haydarabad gibi iki eski prenslik ve gerici taraftarları kendi «bağımsızlıklarını» ilan etmeyi düşünüyorlardı. Oluşan bu durumda Punnapra-Vaylar'daki (Travankur) ayaklanma ve Taligana'daki (Haydarabad) silahlı savaşım, tüm ülkenin çıkarlarını savunmak, emperyalistlerin ve feodallerin planlarını suya düşürmek için savaşım anlamına geliyordu. Bu iki çıkış da Hindistan Komünist Partisi'nin yönetiminde yapıldı. Ana belgisi Hindistan'ın birliğini korumak ve antifeodal toprak reformunu gerçekleştirmekti. Taravankur ve Haydarabad'daki ayaklanmalar bastırılmış olmasına karşın bu iki bölge yine Hindistan'ın içinde kaldı ve ulusal birliği yok etme tehlikesi de giderildi. Hindistan Komünist Partisi bu önemli sorunun çözümüne yaptığı katkılardan gurur duyuyor.

Ülkenin bağımsızlığına kavuşmasından sonra komünistler diğer yurtsever güçlerle birlikte emekçilerin çıkarları uğrunda, kalıcı bir demokrasi sisteminin, güçlü ve bağımsız ekonominin kurulması, halk yığınlarının yaşam düzeyinin yükseltilmesi için savaştılar. Partimiz, barışçı antiemperyalist bir politika, Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelerle dostluk politikası izlenmesini, ulusal kurtuluş hareketlerinin kararlı olarak desteklenmesini savundu.

(1) «Hindistan'dan defol!» savaşımı 1942 yılında Hindistan Ulusal Kongresi tarafından başlatılmıştır.

Hindistan Komünist Partisi Hindistan'ın güttüğü bağlantısızlık politikasını destekledi. Parlamentoda ve onun dışında çalışmalar yürüttü ve emperyalizmin tırmandırdığı nükleer savaş tehlikesine karşı halkımızın yürüttüğü savaşın yükseltilmesi için çalıştı. Bununla ilgili olarak Hindistan Komünist Partisi, ABD'nin Pakistan'ı silahlandırmasına, Hind Okyanusu'nda ABD'nin askeri gücünün aktifleşmesine sürekli halk yığınlarının dikkatini çekti. Partinin, barış ve bağlantısızlık politikası güdülmesi, güçlü ve bağımsız ekonominin kurulması için gerçekleştirdiği çok sayıdaki eylem meyvelerini verdi.

İç politika alanında ülkedeki egemen sınıfın koyulduğu kapitalist gelişme yolu, halkı daha büyük yoksullukla karşı karşıya getirdi ve çeşitli alanlarda toplumun ilerlemesini engelliyor. İşte bundan ötürü partimiz, kapitalist gelişme yolundan vazgeçip, ülkede ulusal demokratik devrimin gerçekleşmesine götürecek kapitalist olmayan gelişme yoluna geçilmesi için yığınların savaşlarını seferber etmeye çalışıyor. Biz bu görevin ancak adım adım, aşama aşama çözülebileceğinin, bu görevi yerine getirmek için geniş halk yığınlarının desteğini kazanmak amacıyla ideolojik, ve politik ve ekonomik çalışmaların giderek artırılması gerektiğinin bilincindeyiz.

Parti emperyalist devletlerin, özellikle ABD emperyalizminin, Hindistan'ın birlik ve bütünlüğünü bozmaya yönelik kompolarının gizlediği tehlikeyi görüyor. Hindistan Komünist Partisi aynı zamanda ilerici teknoloji sağlamak amacıyla olsa bile, büyük uluslararası şirketlerin ulusal ekonomiye girmesine, yabancı kapitalist sermayenin istediği gibi piyasa oyunlarına baş vurmasına izin verilmemesini savunuyor. Böyle bir adım ülkeyi tehlikeli sonuçlar verecek tehlikelerle karşı karşıya getirecektir. Biz bağımsız gelişme ve ulusal ilerleme, devlet sektörünün genişletilmesi ve güçlenmesi, her türlü yenisömürgeci sömürüye ve dayatmalara karşı koyma politikasından yanayız. Gerici sağcı çevreler kapitalist gelişme yolunun içine girdiği bunalım koşullarında emekçilerin yoksulluk ve çilelerinin artması nedeniyle duydukları hoşnutsuzluktan yararlanmaya çalışıyorlar. Bu çevreler halkı bölmeye ve nüfusun çeşitli gruplarını birbirine karşı kışkırtmaya çalışıyorlar. Bu yüzden çeşitli topluluk ve kastlar arasındaki anlaşmazlıkları körüklüyorlar. Bu durumda partimiz sol ve demokratik güçlerin birliğinin güçlenmesi, bunalımın sonuçlarının giderilmesi için kararlı bir savaşım veriyor. Komünistler her zaman işçi sınıfının ve tüm halkın yığın-sal savaşlarının ön sıralarında yer almayı en önemli görev sayıyorlar.

Hindistan Komünist Partisi ta baştan beri uluslararası dünya komünist hareketi ülkelerine sadık kalmış ve kalıyor, Sovyetler Birliği Komünist Partisi ve tüm dünya kardeş partileriyle sıkı, dostça ilişkiler içindedir. Hindistan Komünist Partisi, proleter enternasyonalizmi ilkelerine bağlı kalmış ve kalıyor, anti-Leninist ve diğer zararlı akımlara, ayrıca Maoizme ve her türlü bölücü eylemlere karşı kesin savaşmış ve savaşıyor, kendi olanakları

çerçevesinde dünya işçi sınıfına ve ulusal kurtuluş hareketlerine yardım etmiş ve ediyor. Hindistan Komünist Partisi, bugün barışın korunmasının, ABD emperyalizminin «yıldızlar savaşı» programıyla nükleer silahlanma yarışını tırmandırma planlarına karşı Hindistan halkını aktif olarak savaşıma seferber ediyor. Biz, partimizin tarihinden, 60 yıldır işçi sınıfına, ve Hindistan'ın özgürlüğü davasına hizmet etmede sağladığı başarıdan yasal olarak gurur duyuyoruz. Ama aynı zamanda bu süre içindeki başarısızlıklarımızı ve zaman zaman saldıığımız hataları da unutmuyoruz. Partimiz, bu hataları düzeltti, Marks, Engels ve Lenin'in yüce biliminden esinlenerek, deneyimini zenginleştirerek, emin adımlarla ilerliyor. Hindistan Komünist Partisi 60. yıldönümünde halk yığınlarının daha iyi bir yaşam için ve daha iyi bir gelecek için, barış ve sosyalizm için yürüttükleri savaşımını yöneterek, bunların çıkarlarını savunduğunu bir kez daha kanıtıyor.

H. E. Balaram
Hindistan Komünist Partisi
Ulusal Konseyi Sekreteri

Bildiri

GÖKYÜZÜNE SİLÂH YERLEŞTİRİLMESİN! YERYÜZÜ SİLAHTAN ARINDIRILSIN?

19–20 Kasım günlerinde SBKP MK Genel Sekreteri Gorbaçov ile ABD Başkanı Reagan arasında Cenevre’de bir görüşme yapılacak. Dünyanın en büyük iki devletinin en üst düzey yöneticileri uzun yıllardan bu yana ilk kez bir araya geliyorlar.

Gorbaçov-Reagan görüşmesinin gündemindeki sorunlar bütün insanlığı ilgilendiren en temel sorunlardır. Bu sorunlar, en başta, uzayın silahlandırılmasının önlenmesi ve yeryüzündeki nükleer silahların eşitlik ve eşit güvenlik ilkeleri temelinde azaltılmasıdır. Bu konularda somut adımlar atılmadan dünya çapındaki bir nükleer savaş tehlikesi hiçbir şekilde azaltılamaz.

O nedenle şimdi bütün dünya halkları Gorbaçov-Reagan görüşmesinde somut sonuçlara varılmasını bekliyor. Uluslararası ilişkilerde iyiye doğru bir dönüşün gerçekleşmesi, yumuşama ve silahsızlanma bugün bütün dünya halklarının en büyük özlemidir.

Sovyetler Birliği silahlanma yarışının durdurulmasını sağlamak için son aylarda ABD yönetimine bir dizi yeni öneride bulunmuştur. Ayrıca tek taraflı olarak nükleer silâha ilk başvuran taraf olmayacağını ilân etmiş, bir dizi alanda nükleer silâh sayısını azaltmış, nükleer denemeleri durdurmuş ve uzaya uydusavar silâh yerleştirmeyeceğini açıklamıştır.

Şimdi sıra ABD’dedir. Eğer ABD yönetimi uzayı silâhlandırma girişimlerinden vazgeçerse, nükleer silâhların eşitlik ve eşit güvenlik temelinde azaltılmasına yanaşırsa, insanlığın önündeki tarihsel bir fırsat değerlendirilmiş olacaktır. Nükleer savaş tehlikesinin uzaklaştırılmasının yolu açılabilir.

ABD yönetimi şimdiye kadar birçok kez barış ve silahsızlanmadan yana açıklamalar yaptı. Ama attığı adımlar hiçbir zaman bu sözlerine uygun olmadı. Şimdi de, Reagan yönetiminin zirve toplantısı öncesinde sorunu yokuşa sürücü bir yaklaşım içinde olduğu görülüyor. «Bölgesel sorunlar» adı altında bir dizi ülkenin içişleri toplantıda gündem konusu yapılmak isteniyor. Böylece temel silahsızlanma sorunlarında somut bir sonuca varılması engellenmiş olacaktır. Buna izin verilemez.

Türkiye halkı uluslararası ilişkilerin gerginleşmesinden ve silahlanma yarışının tırmanmasından çok büyük zarar görmektedir. Her yıl yüz milyar-

lar silahlanma harcamalarına gitmektedir. Topraklarımız üzerindeki sayıları durmaksızın artan ABD ve NATO askersel üsleri yüzünden ülkemiz bir nükleer savaşta ilk önce yokolacak ülkeler arasında yer alıyor. Eğer NATO ile Varşova Antlaşması Örgütü arasındaki ilişkiler normalleşirse, bundan bütün dünya halkları gibi halkımız da çok büyük yarar sağlayacaktır.

TKP ülkemizin ve halkımızın geleceği, dünya ve bölge barışı konusunda sorumluluk duyan bütün güçleri şimdi somut tutum almaya çağırıyor. Evren-Özal diktatörlüğünün baskı ve tehditlerine boyun eğmeyelim. Halkımızın sesini Reagan yönetiminin Sovyetler Birliği'nin barışçı önerilerine olumlu bir yanıt vermesini isteyen dünya barış güçlerinin sesine katalım.

Gökyüzüne silah yerleştirilmesin. Yeryüzü silahtan arındırılsın.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

4 Kasım 1985

Çağrı

FİLİSTİN HALKIYLA DAYANIŞMAYI YÜKSELTELİM!

Yurttaşlar,

Evren-Özal diktatörlüğü Yakın ve Ortadoğu'da gerici Arap rejimleriyle askersel ilişkilerini geliştirirken, Türkiye ile İsrail arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi üzerine yoğun faaliyetler sürerken, İsrail yönetimi, işgal altındaki Arap topraklarında Filistin halkına karşı yoğun bir kırım operasyonu yürütmektedir. «Demir Yumruk Operasyonu» adı verilen bu operasyon sonucu yüzlerce Filistinli tutuklanmış, 36 kişi işkencelerde öldürülmüş, kolektif cezalandırma operasyonları devam etmektedir. Bu arada içlerinde doktorların, çeşitli meslek sahiplerinin de bulunduğu Filistin halkının yetiştirdiği seçkin kişiler yurt dışına sürülmektedir. Filistinlilerin evleri yıkılmakta, sokaklarda Filistinli avlanmaktadır.

Türkiye Komünist Partisi, «Demir Yumruk Operasyonu»nu şiddetle mahkum eder. İsrail'in işgal ettiği topraklarda Filistin halkına yönelttiği bu yığınsal baskılar, kırımlar, şiddet ve terör eylemleri derhal durdurulmalıdır. Türkiye Komünist Partisi, tüm yurtsever, demokrat ve barış yanlısı güçleri 29 Kasım Filistin Halkıyla Uluslararası Dayanışma Günü'nde şu istemlerle Filistin halkıyla dayanışmayı yükseltmeye çağırıyor:

- İsrail'in kanlı operasyonları ve terör eylemleri durdurulsun!
- Keyfi gözaltına almalara, işkencelere ve sürgünlere son verilsin!
- Yığınsal baskılar, kolektif cezalandırmalar, cinayetler ve evlerin yıkılması durdurulsun!

- Türkiye ile İsrail arasındaki ilişkiler, İsrail 1967'de işgal ettiği Arap topraklarından çıkıncaya kadar keşilsin!
- Evren-Özal diktatörlüğünün Filistin halkının devlet kurma hakkını ve öteki yasal haklarını hiçe sayan ayrılıkçı görüşmelere verdikleri destek kaldırılmalı!

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

28 Kasım 1985

Bildiri

Bugün insanlık ağır bir tehdit altındadır. Reagan yönetiminin tırmandırdığı uluslararası gerginliğe, yarattığı soğuk savaş atmosferine ve nükleer savaş tehlikesine karşı Sovyetler Birliği'nin izlediği yapıcı politika, getirdiği somut öneriler ve gösterdiği içtenlikli gayretler, uluslararası ilişkilerin normale döndürülmesi sürecinde büyük değer taşıyor. 19-20 Kasım 1985 günlerinde Cenevre'de yapılacak SSCB-ABD zirve toplantısı bu süreçte önemli bir kilometre taşı olabilir. Sovyetler Birliği yönetimi bu toplantının en yararlı bir şekilde değerlendirilmesi, toplantıda yumuşama doğrultusunda somut ve kalıcı adımların atılması için azami çabayı sarfediyor. Stratejik atom silahlarının karşılıklı olarak yarı yarıya azaltılması önerisi, Sovyetler Birliği'nin barışçı politikasının somut ve içtenlikli bir öze sahip olduğunu bir kere daha gösterdi ve bütün dünya halkları tarafından hararetle onaylandı.

Sovyetler Birliği'nin ve diğer barış güçlerinin politikasında uzayın silahlandırılmasının engellenmesi birincil önem taşıyor. Her aklı başında kişi ABD silah tekellerinin dayattığı ve Washington'un yürürlüğe koyduğu «Yıldız Savaşları» programını, dünyayı topyekun yokalmaya götürecek nükleer silahlanma yarışında akıl almaz bir çılgınlık olarak değerlendiriyor. ABD'nin NATO'lu müttefikleri, nükleer silahlanma tırmanmasına en büyük desteği gösteren Thatcher, Kohl vb. gerici bile «Yıldız Savaşları» programına katılma konusunda ikircimli davranmak zorunda kalıyorlar.

ABD emperyalizminin saldırgan tutumuna, Pentagon'un olanca savaş çılgınlığına rağmen bugün dünyada ağır basan barışçı eğilimdir, halkların barışa olan ihtiyacıdır. Nükleer bir savaşın galibi olamayacağını, böyle bir savaşın insanlığın sonu demek olduğunu herkes bilmektedir. Bu nedenle günümüzde kalıcı bir dünya barışının sağlanması yaşamsal önem taşıyor.

Türkiye'nin de içinde yer aldığı Orta Doğu, dünya barışı açısından san derece kritik olma konumunu sürdürüyor. ABD emperyalizmi, hem bölge-

deki petrol kaynaklarını kontrol altında tutmak için, ama asıl büyük potansiyel taşıyan ulusal kurtuluş mücadelelerini, ilerici hareketleri bastırmak, Filistin halkının direnişini kırmak amacıyla devamlı savaş kundakçılığı yapıyor. ABD'nin kışkırtmalarıyla başlayan ve süregelen İran-İrak savaşı, bölgede barışın önündeki başta gelen engellerden birisi olarak duruyor. Bu savaş, Kürdistan'ın bu devletlerdeki parçalarında verilen ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadeleleri açısından son derece olumsuz, yıpratıcı bir rol oynuyor.

ABD emperyalizmi, İsrail'in ve gerici Arap yönetimlerinin yanısıra, bölgedeki politikasında Türkiye'ye önemli rol veriyor. İşbaşındaki Amerikancı Evren-Özal diktatörlüğü, Washington'un bölgedeki saldırgan politikasının yürütülmesinde büyük kolaylık sağlıyor. Nixon, İran'ın Şahlık dönemindeki yerini Türkiye'nin yükümlenmesini önerirken Beyaz Saray'ın Türkiye'ye biçtiği rolü dile getiriyor.

ABD'nin dış politikasında Türkiye'ye verilen yer Reagan yönetiminin Orta Doğu'daki saldırgan emelleriyle sınırlandırılmaz. ABD Türkiye'yi soğuk savaş politikasının tırmandırılmasında ve Sovyetler Birliği'ne saldırı planlarının geliştirilmesinde önemli bir köprübaşı olarak kullanıyor. Türkiye'nin ABD'ye bağımlılığının somut belgesi olan Savunma İşbirliği Anlaşması'nın yenilenmesi öncesinde, Türkiye'deki F-16 uçaklarının nükleer başlıklı füzelerle donatılmalarının gündeme getirilmesinin nedeni budur. Beyaz Saray bütün taleplerini kolayca dayatabilmektedir. Çünkü Ankara'daki diktatörlük koyu Amerikancıdır.

Son politik gelişmeler rejimin bunalımının derinleştiğini ve diktatörlüğün yalıtılma sürecinin daha da hızlandığını gösteriyor. ABD emperyalizminin ve İMF'nin dayattığı ekonomik politikanın iflası, bütün yıkıcı sonuçlarıyla birlikte açıkça ortaya çıkmıştır. İşsizlik, hayat pahalılığı, işçi ve emekçi halk yığınlarının yaşamını dayanılmaz bir yoksullaşma içine sokuyor. Orta katmanlar arasındaki iflaslar sürekli yükselen bir çizgi izliyor. Ürünün ve emeğinin karşılığını alamayan köylüler ağır bir yıkıma sürükleniyorlar. Bir avuç tekelci para babasının çıkarına sürdürülen bu ekonomik politikaya bir kısım sermaye çevreleri dahi tepki gösteriyorlar.

Kürdistan'daki durum her geçen gün daha da ağırlaşıyor. Faşist diktatörlük «teröristlerle» mücadele bahanesi altında onlarca masum insanı katlediyor, Kürdistan'da bir uçtan bir uca, hiçbir kural tanımayan vahşi bir terör estiriyor. Bu nedenle de halk hem korku, hem de öfke ve nefret içinde. Silahlı eylemlerle hiçbir alâkası olmayan köylüler, yığınlar halinde ya göç etmek, ya da dağlara sığınmak zorunda kalıyorlar. Sıkıyönetimin İstanbul'dan da kaldırılması olasılığının ortaya çıkmasından sonra sıkıyönetimin devam ettirildiği illerin tümüyle Kürdistan'da yer alıyor olmaları, rejimin ırkçı ve şoven yüzünü bir kere daha açığa çıkardı.

Gerek Kürt halkı üzerindeki terörün yoğun bir şekilde sürdürülmesi, ge-

rekse sol güçlerin, demokratik haklar için mücadele veren yığınların sindirilmesi, yurt dışındaki muhalefetin bastırılması amacıyla oluşturulan «Terörle Mücadele Örgütü», Evren-Özal klğinin halklarımızın en masum taleplerini zorbalıkla ve kanla bastırmakta kararlı olduğunu çarpıcı bir şekilde ortaya çıkıyor.

Toplumu bunaltan afetlerden başlıcası olan işsizlik yığınların belini büyüyor. İşçilerin ekonomik mücadelesindeki canlanma, sendikalarda rejime karşı tepkilerin artması ve sendikal haklar için taleplerin yükselmesiyle birlikte ileri nitelikteki işçilerin topluca işten çıkarılmaları işsizlik afetini daha dayanılmaz hale getiriyor. Burjuvazi işçi sınıfının en ufak kıpırdanmalarından dahi nasıl korktuğunu, ona karşı nasıl acımasız olduğunu ortaya koyuyor.

Cuntanın demokrasiye dönüş manevrası bütünüyle iflas etmiştir. Evren'in emriyle kurulan partiler kısa sürede dağılma sürecine girdiler, sözde parlamentonun ipliği iyice pazara çıktı.

Bu hızlı politik gelişmeler işçi ve emekçi yığınlarda rejime karşı artan hoşnutsuzluğun, burjuva muhalefetin diktatörlüğe karşı yükselen tepkilerinin ve tüm demokrasi güçlerinin verdiği mücadelenin sonucudur. Yığınlarda diktatörlüğün zorbalığına karşı direnme ve yığın eylemlerinde canlanma belirtileri daha açık ortaya çıkıyor. Demokrasi güçleri, bu tehlikeli gidişi durdurmak, demokratik hak ve özgürlükleri kazanmak için daha kararlı bir biçimde seslerini yükseltiyorlar. Aydınlarımız demokratik hak ve özgürlükleri savunuyorlar. Aydınlar Davası mahkemesini faşizmin yarğılandığı bir kürsüye dönüştürüyorlar. Bugün daha geniş güçler Anayasa'nın değiştirilmesini, demokratik hak ve özgürlüklerin yeniden kazanılmasını, politik tutukluları kapsayacak bir affın çıkarılmasını, idam ve işkencelere son verilmesini, IMF'nin dayattığı ekonomik politikanın terkedilmesini ve ABD emperyalizmine kölece bağımlılığa son verilmesini savunuyorlar. Bunları gerçekleştirmenin bugünkü diktatörlüğe son vermeye ve demokratik bir rejimin kurulmasına bağlı olduğu, bunun zorunluluğu daha açık görülüyor.

Politik mahkum ve tutukluların salıverilmelerini kapsayan genel af, halklarımızın en yakıcı taleplerinden birisi olarak gündemdeki yerini koruyor. Özal, Evren'in verdiği gözdağlarını bahane ederek genel affın yan çizmenin yollarını arıyor. Ancak bu konu yığınların talebi olarak topluma malolmuştur ve onların kararlı tutumu genel affın gerçekleşmesinin başlıca güvencesi olacaktır.

Son politik gelişmeler sol güçlerin omuzundaki tarihsel sorumluluğu daha da artırıyor. Yaşanılan süreci vakit yitirmeksizin etkilemek, demokratik hak ve özgürlükler için mücadelede yığınları aktif bir şekilde yönlendirmek, işçi ve emekçi kitlelerin önüne, onların en temel istemlerini kararlılıkla savunan birleşik ve etkin bir politik güç olarak çıkmak zorun-

ludur. Bu olanaklıdır, çünkü sol güçler ilk günden itibaren işçi ve emekçi halkın demokratik kazanımlarını, onun en temel yaşamsal istemlerini tüm baskı ve zorbalığa karşı kararlılıkla savundu. Şimdi çok daha geniş güçler onların ileri sürdüğü istemlere sahip çıkıyor, bugünkü rejimin değişmesi gerektiğini söylüyor. Faşizme karşı bu güçleri birleştirmek, yığınların kendi istemleri temelinde aktif politik mücadeleye çekilmelerini sağlamak ve yığın hareketlerinin önünü açmak olanaklıdır.

Bunun için sol güçlerin birliği yaşamsal önem taşıyor. Sol Birlik Türk ve Kürt halklarının, tüm demokrasi güçlerinin en ivedi istemlerini hayata geçirmek ve faşist diktatörlük rejimine son vermek amacıyla;

– İdamların ve işkencenin dururulması, yeni tutuklamalara son verilmesi,

– Siyasi tutukluları kapsayan genel affın bir an önce çıkartılması,

– Kürt halkı üzerindeki baskıların kaldırılması, Kürt halkının ulusal demokratik haklarının tanınması,

– «Terörle Mücadele Örgütü» vb. kuruluşların dağıtılması,

– Korkunç boyutlara varan işten çıkarmaların durdurulması, işsizliği ve pahalılığı önleyecek tedbirlerin alınması, dış borç ödemelerinin durdurulması,

– Tüm çalışanlar için grevli, toplu sözleşmeli sendikal hakların eksiksiz elde edilmesi,

– Barıştan, yumuşamadan, silahsızlanmadan yana bir dış politika izlenmesi, Savunma İşbirliği Anlaşması, Mutabakat Belgesi ve aynı nitelikteki diğer ikili anlaşmaların iptal edilmesi için başta sol güçler, işçi sınıfı ve emekçi halklarımız olmak üzere tüm demokrasi güçlerini ortak mücadeleye çağırıyor.

Sol Birlik bu güçlerle tek tek veya kalıcı eylem birliklerine hazırdır. Sol Birlik yukarıdaki taleplerin hayata geçirilmesi, demokratik hak ve özgürlükler uğruna yürütülen mücadelenin güçlendirilmesi için üstüne düşen sorumluluğu yerine getirecek, bu amaçla diğer sol ve demokratik güçlerle kalıcı bir eylem birliğinin oluşturulması doğrultusunda olanca çabayı harcayacaktır.

«Yeni Çağ» dergisinin 1985 yılındaki 12 sayısında yayınlanan yazılar

	Sayı	Sayfa
A. Aganbegyan: Sosyal-ekonomik gelişmeyi hızlandırma stratejisi	9	12
P. Auersperg, A. Stavrou: 1985'e basarken: Karar kılma zamanı	1	5
H. Axen: Barış için savaşım daha da yükseltilmelidir	2	18
K. Barcikowski: Güçlükleri aşmanın yolu kardeşçe işbirliğinden geçer	7	3
O. Bogomolov: Uluslararası ekonomik ilişkilerin normalleştirilmesi günümüzün dirimsel bir görevidir	10	26
E. Viera: Yığınların savaşımı başarının güvencesidir	3	13
E. Wimmer: Yeni sosyal hareketlerin ideolojisi	7	22
P. Volobeyev: Ekim Devrimi deneyimi ve sosyalizme giden yolların seçimi	11	24
A. Gromiko: Dış politikada Leninci doğrultu	4	7
H. Gemkow: Friedrich Engels ve çağdaş ideolojik savaşım	8	17
A. İleri: İnsan hakları üzerine yalanlar ve gerçekler	2	35
A. İndra: Kurtuluştan sosyalist ilerlemeye	5	20
• Uluslararası «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin çalışmalarını değerlendirme toplantısıyla ilgili bildiri	1	3
E. Krenz: Sosyalist devlet ve toplumsal süreçler	12	15
A. Cunhal: Platformumuz demokratik bir alternatif oluşturuyor	2	26
H. Kutlu: «Barış ve iyi komşuluk köprüsü» için	9	3
H. Mies: Alman emperyalizminin geleneklerine hayır	5	33
H. Mujica: «Enformasyon emperyalizmi»nin büyük iştahı	9	26
K. Nemeth: Leninci yolda	8	3
H. Neubert: Ön saflarda olmak ne demektir	3	23
J. Obzina: Ekonomik işbirliğinin ana yönleri	3	3
T. Oyzerman: Marksizm'in felsefesinin geliştirilmesinde Engels'in rolü	12	26
E. Papaioannou: Bugünü kurmak için dünü hatırlamak gerekir	4	35
B. Ponomaryov: Komünistler ve günümüzün yakıcı sorunları	2	3

	Sayı	Sayfa
<i>B. Ponomaryov:</i> Sovyetler Birliği'nin Büyük Anayurt Savaşı'ndaki etkisinin uluslararası önemi	3	3
<i>D. Stanişev:</i> Komünistlerin ulusal sorumluluğu ve enternasyonalizmi	10	3
<i>R. Urbany:</i> Enternasyonalizm hareketimizin gücüdür	12	3
<i>A. Fava:</i> Emperyalizmin dayattığı borç köleliğine hayır	10	14
<i>A. Fantis:</i> Komünizmin «saldırgan» olduğu yalanı	7	13
<i>S. J. Handal:</i> Devrimin özü	4	22
<i>G. Havi:</i> Bunalımdan çıkış yolunu bulmak zorunludur	11	13
<i>H. S. Ban, R. Banegas, Z. Zorzivilis:</i> Nikaragua'yı savunmak ortak görevimizdir	11	35
<i>J. Czyrek:</i> Partinin halk aydınlarına gösterdiği özen	11	3

PARTİ YAŞAMI

<i>H. Dolhus:</i> Temel örgütlerin aktifliği artıyor	10	38
<i>D. Moraes:</i> Yiğın savaşımının ana doğrultuları	10	46
<i>S. Alva:</i> Lima'da yoksulların oturduğu semtlerde komünistlerin çalışmaları	3	32
<i>O. Arevalo:</i> Net görüşler, somut öneriler	6	28
<i>J. Barrios:</i> Halk iktidarı işbaşında	11	43
<i>L. Gonzalez:</i> Protesto günleri	4	50
<i>J. Slovo:</i> Gerginliğin son derece arttığı koşullarda	10	55
<i>T. T. Babekr:</i> 14 yıllık yeraltı çalışmasından sonra	8	26
<i>S. Tsukasov:</i> Sorumluluğu üzerine alarak	6	32
<i>H. Hammami, R. Sevortyan:</i> Öncü partinin doğuşu	1	31
<i>V. Şelepin:</i> Rizospastis: Gerçeğin sesi	10	59
<i>M. Ennafa:</i> Büyük sorumluluk, yapıcı yaklaşım	4	47

YİĞİTLİK SAYFALARINDAN

<i>E. Korakas, S. Tatais:</i> Çetin irade	1	24
<i>B. Furch:</i> Çetin yıllar	2	44
<i>K. Yalçın:</i> Bu, son sınav değildir	6	23

GÖRÜŞ DEĞİŞTOKUŞU

• Ulusal kurtuluş güçlerinin savaş karşıtı potansiyeli	4	54
• Burjuva tutuculuğu: Her alanda gericilik	1	35
• Leninci devrimci taktiklerin canlılığı	12	58

	Sayı	Sayfa
• Komünistlerin enternasyonalizmi ve barışın korunması	11	46
• Demokratik merkezîyetçiliğin ideolojik temelleri sorunu üzerine	10	63
• Barış güçlerini birleştirme doğrultusu. Komintern'in 7. Kongresi'nin 50. yıldönümüyle ilgili düzenlenen uluslararası sempozyum	8	31
• Barışsever güçlerin sıralarında gençliğin yeri	7	33
• Ana çatışma alanında	11	63
• Bilimsel-teknik işbirliği, sosyalist bütünleşmeyi geliştirmenin anahtarıdır	12	38
• Yeni Uluslararası Ekonomik Düzen konusunda komünistlerin tutumu	6	37
• Yığınlarla sıkı bağ başarının güvencesidir	9	44
• Savaşın dersleri günümüze hizmet ediyor	5	53
• Orta Amerika'da çatışan iki çizgi	7	49
R. Steigerwald: Ücretli emek sistemindeki değişimler	9	69

GÜNÜMÜZ, OLAYLAR, DEĞERLENDİRMELER

A. Adamoviç: Tehlike işareti, umut ışığı	1	50
G. Asplund: «Beyaz yakalılar»ın yazgısı	8	58
V. Bejda: Vatikan nereye gidiyor?	9	77
J. Black: Büyük beklentiler	6	78
H. Werner: İşçilerin sınıf bilinci: Evrim ve eğilimler	3	53
O. Viciani: Demakrasi ve devrimci süreç	1	70
S. W. Gerson, L. Dlugin: Seçimler bitti, savaşım sürüyor	2	52
J. M. Lanao: Sınıf dayanışmasının gücü	2	61
S. Malina: Faşizme karşı savaşımın günümüz için çıkarılacak dersler	4	66
N. D. Binh: Vietnam koşullarında sosyalizmin kuruluşu	3	35
M. I. Nugud: Zar bir aşamanın başlangıcında	9	35
A. Nunes: Ulusal bağımsızlık ve barış birbirinden ayrılmaz	1	62
A. Papariga: Kadın hareketinde önemli bir aşama	3	45
G. P. de Sigueria: Sosyalist Enternasyonal'in Brezilya'ya verdiği önem	6	63
B. Ramelson, D. Ramotar, R. Collure, M. P. Silvanskaya: Girişimi geliştirerek	7	59

	Sayı	Sayfa
E. Savov: Barışçı, nükleer silahlardan arındırılmış Bal- kanlar için	11	79
A. Salim, A. Diagne, E. Pahad: Afrika'ya karşı düşman- ca bir kampanyanın içyüzü	6	72
R. Samhun: Yeni tutuculuk, Reagan'cılık ve Ortadoğu	10	74
S. Sudiman: Kapitalist yönelimin acı meyvaları	3	65
A. Havari: İran'da antikomünizmin kanlı yüzü	8	49

KISA YORUMLAR VE KİTAP TANITMALARI

M. Azad, K. Habib: Savaş alevleri sönmüyor	12	70
A. Corbeau: Provokasyonun yöneticileri	11	89
D. Norouzi: Allah adına zulüm	12	76

OLGULAR, VERİLER, KANITLAR

• İkinci Dünya Savaşı. Veriler ve olgular	5	76
• EYK üyesi ülkelerde enerji sorunu nasıl çözülüyor	3	72
• Gerçekler ortaya çıkınca	2	82
• Komünist gençlik örgütleri. Kısa bilgiler	2	92
	6	87
	9	86
• «Özgürlük şampiyonları»nın gerçek yüzü	6	82
• Günümüz dünyasında gençlik	1	80
• Sosyalist yaşam tarzı	8	77
	10	84

OKUYUCU MEKTUPLARINA YANIT

J. Daniel: Yeni bir «yıldırım savaşı» kavramı	3	95
• Sosyalizmde «konut bunalımı» var mı?	7	83
• Sosyalist işletmenin sahibi kimdir?	4	76
K. Habib, A. İleri: Halk düşmanı konplonun ardında ne- ler yatıyor?	4	84
F. Schuster: Antikomünizm geriletilebilir	3	90

TARİHTEN SAYFALAR

B. Roca: Küba komünistlerinin ilk partisi	8	73
N. E. Balaram: Hindistan Komünist Partisi 60 yaşında	12	
• K. U. Çernenko'nun anısına	4	4

BASKI VE KOVUŞTIRMALARA KARŞI

M. Bina: Cellatların eli kolu bağlanmalıdır	4	75
A. İleri: Baskı ve teröre son verilmelidir	7	72
S. Sudiman: Endonezya'da baskı ve teröre son verilmelidir	8	29
• «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin 1984 yılında ele aldığı konular	1	89

ÖZEL SAYFALAR

• Altı sol partinin duyurusu	1	102
• Emektar komünistlerin bildirisi	1	111
• Sol Birlik'in açıklaması	4	87
• Sol Birlik'in çağırısı	5	90
• TKP Merkez Komitesi'nin bildirisi	5	93
• TKP Merkez Komitesi'nin duyurusu	5	95
• TKP Merkez Komitesi'nin faşizme karşı utkunun 40. yıldönümü üzerine halkımıza çağırısı	5	98
• TKP Merkez Komitesi'nin açıklaması	5	100
• TKP Merkez Komitesi'nin bildirisi	6	93
• Sol Birlik'in açıklaması	8	84
• TKP Merkez Komitesi'nin TKP'nin 65. kuruluş yıldönümü üzerine bildirisi	9	90
• TKP Merkez Komitesi'nin bildirisi	11	94
• TKP Merkez Komitesi'nin bildirisi	11	97
• TKP Merkez Komitesi'nin bildirisi	12	84
• TKP Merkez Komitesi'nin çağırısı	12	85
• Sol Birlik'in açıklaması	12	86
• TKP ile Alman Komünist Partisi'nin ortak açıklaması	10	90
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin 4-6 Aralık 1984 günlerinde düzenlediği toplantıda yaptığı konuşma	1	105
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın «TKP'nin Sesi» radyosunda yaptığı yeni yıl konuşması	1	117
• Doğu Akdeniz, Yakın ve Ortadoğu ve Kızıl Deniz Bölgesi Komünist ve İşçi Partilerinin 2. Konferansı bildirgesi	2	97

	Sayı	Sayfa
• Konferansın faşizme karşı utkunun 40. yıldönümü üzerine kararı	2	104
• TKP-AKP görüşmesi	3	102
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın 1 Mayıs konuşması	5	102
• TKP ve Irak Komünist Partisi'nin dünya kamuoyuna çağırısı	7	88
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın «Die Wahrheit» gazetesinin sorularına verdiği yanıtlar . .	8	87
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın SBKP MK Politbüro aday üyesi ve SBKP MK Sekreteri Boris Ponomaryov yoldaşa mesajı	2	105
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın Fransız Komünist Partisi 25. Kongresi'ne mesajı	2	106
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın BUCK Yönetim Komitesi'ne mesajı	2	108
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi Baş Editörü Yuri Sklyarov yoldaşa mesajı	3	99
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın FKP MK Genel Sekreteri G. Marchais yoldaşa mesajı . . .	3	100
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın Uruguay Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne mesajı . .	3	101
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın SBKP Merkez Komitesi'ne mesajı	4	89
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın SBKP MK Genel Sekreteri Mihail Gorbaçov yoldaşa mesajı .	4	91
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın TİP'in 24. kuruluş yıldönümünü kutlama toplantısına mesajı	4	92
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın MSİP'nin 13. Kongresi'ne mesajı	4	93
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın SBKP Merkez Komitesi'ne mesajı	6	95
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın ASBP Merkez Komitesi'ne mesajı	6	97
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın Alman Komünist Partisi Başkanlık Divanı'na mesajı . .	6	98

	Sayı	Sayfa
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın Batı Berlin Sosyalist Birlik Partisi Başkanlık Divanı'na mesajı	6	99
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın SBKP Politbüro üyesi ve SSCB Bakanlar Kurulu Başkanı Nikolay Tihonov yoldaşa mesajı	6	100
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın TİP Genel Başkanı Behice Boran'a mesajı	6	101
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın FKP MK Genel Sekreteri G. Marchais yoldaşa mesajı	7	91
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın Endonezya Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne mesajı	7	92
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın SBKP MK Politbüro üyesi ve SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu Başkanı Andrey Gromiko yoldaşa mesajı	7	94
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın SBKP MK Politbüro üyesi ve SSCB Dışişleri Bakanı Eduard Şevardnadze yoldaşa mesajı	7	95
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın İran Tudeh Partisi Merkez Komitesi'ne mesajı	8	95
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın Küba Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne mesajı	9	94
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın Vietnam Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne mesajı	9	95
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın Venezuela Komünist Partisi 7. Kongresi'ne mesajı	10	93
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın SBKP Merkez Komitesi'ne mesajı	11	99
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın Filistin Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne mesajı	11	100
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın Yemen Sosyalist Partisi MK Genel Sekreteri A Nasır Muhammed yoldaşa mesajı	11	101
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın Honduras Komünist Partisi 4. Kongresi'ne mesajı	11	102

«Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi 40 dilde çıkıyor ve dünyanın her tarafında okunuyor.